

AKÖNYVTÁROS

1953. JANUÁR * III. ÉVFOLYAM * I. SZÁM

189

130 éve született
Petőfi Sándor

TARTALOM

SALLAI ISTVAN: Allítsuk könyvtárunkat a békeharc szolgálatába	1
KATONA JENŐ: Illyés Gyula könyve Petőfiről	4

AZ I. ORSZAGOS KÖNYVTÁROS KONFERENCIA

A katalógus szerkesztése, különös tekintettel az olvasói katalógusokra (Goriup Alisz előadása)	7
A könyvtárosképzés helyzete és feladatai (Haraszthy Gyula előadása)	9
Hozzászólások	11

Szovjet könyvtárak tapasztalatai

SZ. SZTRIJEVSKAJA: Nyújtsunk aktív segítséget a termelésnek	16
VARJAS BELA: Az egercsehi bányatelep könyvtárában	18
RÁCZ ARANKA: Ajánló bibliográfiák a termelési propaganda szolgálatában	20
SIMON LÁSZLONÉ: Gyermek könyvtárak	23
Dr. TOTH BÉLA: Az iskola és a könyvtár együttműködésének formái	25
DARABOS BÉLANÉ: 200.000 új olvasó	27
Az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó Osztálya a könyvtárak szolgálatában	29

Irodalmi tájékoztató:

SZTALIN MŰVEI tizedik kötete (—y)	30
MAO CE-TUNG Válogatott Művei (F. J.)	31
Révai József: Kulturális forradalmunk kérdései (Murányi István)	31
Jermilov: Csehov (Gera György)	32
Móricz Zsigmond: Válogatott Irodalmi Tanulmányok (Szücs Andor)	33
Makarenko, A. Sz.: Pedagógiai művek (Török Bálint)	34
A tudomány a föld keletkezéséről és az ember származásáról (Aba Iván)	34
Országfásítás (Turí Lajos)	35
Olvassa az egész ország (T. L.)	36
Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (Parragi György)	36
Tömörkény István: Vándorló földek (Barabás Tamás)	37
Mikszáth Kálmán: A lohinaí fí (Pók Lajos)	37
Kónya Lajos: Bányászlámpák (Gera György)	38
Gergely Mihály: Szülőföld (R. M.)	38
József Jolán: A város peremén (Görög Livia)	39
Sólyom László: Hazatérés (Balázs Sándor)	39
Három orosz költő (Timár György)	40
Új kínai elbeszélések (Varga Domokos)	41
Liszasvili: Kechoveli (T. L.)	41
Ion Creanga válogatott munkái (Gergely Béláné)	42
Mehtí Huszejn: Apseron (Tóth László)	42
Eseménynaptár	43
»A Könyvtáros« megjutalmazott levelezői	43
Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzéke	44
LEVELEZŐINK IRJAK	45
HIREK	48

A KÖNYVTÁROS

K Ö N Y V T Á R O S O K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1953. Jannár

III. évfolyam

1. szám

Állítsuk könyvtárunkat a békeharc szolgálatába

Mikor dolgozik jól a könyvtár? Ha munkájával minél nagyobb tömegeket nevel és olvasói figyelmét mindig a legfontosabb kérdésekre irányítja.

Mi ma a legfontosabb kérdés? Mindenki, aki nyitott szemmel jár, látja, hogy az imperialisták az Egyesült Államok vezetésével eszeveszetten fegyverkeznek és új világháborúra készülnek. De azt is látjuk, hogy az emberiség zöme, a Szovjetunió vezetésével szembe fordul ezekkel a háborús uszítókkal és minden erejével a béke megőrzéséért harcol. Ez a harc mindig nagyobb méreteket ölt. Legutóbbi igen fontos állomásai: a Szovjetunió Kommunista Pártjának XIX. Kongresszusa, ezen Sztálin elvtárs beszéde, a Népek Békekongresszusa Bécsben, majd Sztálin elvtárs legutóbbi sajtónyilatkozata. Sztálin elvtárs — annak hangsúlyozásával, hogy a két ország, az USA és a Szovjetunió, továbbra is békében élhet, súlyos csapást mért a háborús gyujtogatók sötét terveire. Szavai fokozzák mindnyájunk önbizalmát. Sztálin elvtárs szavai mindannyiunkban megerősítik a hitet, hogy a békéért való erőfeszítésünk nem hiábavaló. De szavai egyben súlyos kötelességet is rónak ránk. Csak úgy akadályozhatja meg az emberiség a háborút, ha minden békeszerető ember teljes erejével felveszi ellene a harcot. Milliók élete, családunk, gyermekeink jövője függ a békeharcról.

A könyvtárnak minden erejével arra kell törekednie, hogy tudatosá tegye népünk minden tagjában a békéért való felelősség érzését és adjon önbizalmat, hogy a küzdelmet sikerrel vehetjük fel. Feladata az is, hogy szüntelenül leplezze le a békénket veszélyeztető ellenség minden aljas szándékát.

A könyvtáros kezében vannak a békéért való harc legfontosabb fegyverei, a békét hirdető könyvek, újságok, folyóiratok.

Most az a feladatunk, hogy megvizsgáljuk, hogyan használjuk fel könyveinket, milyen propagandát fejtünk ki a béke ügyében.

Minden haladószellemű könyv, minden jó szakkönyv — a békeharc könyve is egyben. A könyvtár tehát az olvasótábor kiszélesítésével már a békeharcot szolgálja. Meg kell azonban vizsgálnunk, melyek a béke ügyét legközvetlenebbül szolgáló könyvek.

Már több bibliográfia jelent meg ezekről a könyvekről. Mindenekelőtt ezeket a bibliográfiákat kell tanulmányoznunk. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a »*Könyvek a békeharc szolgálatában*« című, a »*Korea harca a békéért*« című és a Szegedi Egyetemi Könyvtár »*A béke könyvei*« c. bibliográfiái nyújtanak hasznos segítséget.

A bibliográfiákon kívül igen sok könyvismertetés jelenik meg, A Könyvtárosban és más lapokban. Ezekből kiválaszthatja a könyvtáros, hogy melyek a békeharcot különösen szolgáló könyvek. A könyvtárosnak ezeket az ismertetéseket gyűjtenie kellene, kivágatok alakjában témák szerint csoportosítva.

A legjobb megoldás katalóguscédulákra írni a könyvek címét, jelezve a kartonon, hogy hol található az ismertetések. Az így gyűjtött anyagot betűrendben, vagy témák szerint kell rendezni. Ezzel a munkával témakatalógushoz jutunk és ezt az olvasók kezébe adhatjuk. De kiállítások rendezésénél, könyvismertetések előkészítésénél is igen nagy hasznát vesszük, mert együtt vannak az adott téma könyvei és fel vannak tárva az ismertetések.

Mit kell elsősorban tanulmányozni és felhasználni?

Mindenekelőtt a marxizmus-leninizmus klasszikusait. Ezek a könyvek a kapitalizmus válságának tudományos elemzését adják, feltárják a Szovjetunió szocialista sikereinek nemzetközi jelentőségét. Ma különösen jelentős Sztálin elvtársnak »*A békéért*« című gyűjteménye. Sztálin elvtársnak a második világháború óta a sajtóban megjelent beszédei és nyilatkozatai megmutatják a Szovjetunió szilárd és következetes békepolitikáját, erőt, bizalmat öntenek a dolgozóba. Ezeknek a beszédeknek, cikkeknek, nyilatkozatoknak egyenes folytatása Sztálin elvtársnak a XIX. Kongresszuson elmondott világtörténelmi jelentőségű beszéde. Hogyan propagáljuk ezeket a műveket? A békéről, a szocializmus építéséről szóló könyvkiállításainkon központi helyet kell elfoglalniok. Hogyan ajánljuk

az olvasóknak? A gyűjteményes munkákat ne általában ajánljuk, hanem mindig a megfelelő alkalomhoz kapcsolható részletére hívjuk fel a figyelmet. Pl. Sztálin elvtárs James Restonnak adott válaszaival kapcsolatban »Válasz az amerikai lapszerkesztők kérdéseire« című részt ajánlhatjuk. Ha valaki könyvet kér Koreáról, annak fel kell hívni a figyelmét a könyv Koreával kapcsolatos részeire és meg kell magyaráznunk, hogy Sztálin elvtársnak a kérdések legnépszerűbbé bevívó klasszikusan egyszerű szavai mindig a kérdés lényegének megismeréséhez vezetnek.

Ugyanígy propagáljuk Rákosi elvtárs »A békéért és a szocializmus építéséért« című könyvét is. A gyűjtemény egyes cikkeit propagáljuk, jelen esetben »A béke erői legyőzhetetlenek« és a »Békénk védelméről, népi demokráciánk és pártunk további erősödéséről« című cikkeket. Mindig meg kell azonban jegyeznünk, hogy Rákosi elvtársnak minden cikke, minden megnyilatkozása, minden cselekedete a béke ügyét szolgálja. Így legutóbbi parlamentari beszéde is.

Tanulmányoznunk kell olvasóinkat is. Tudnunk kell, hogy az egyes könyveket kiknek ajánlhatjuk elsősorban.

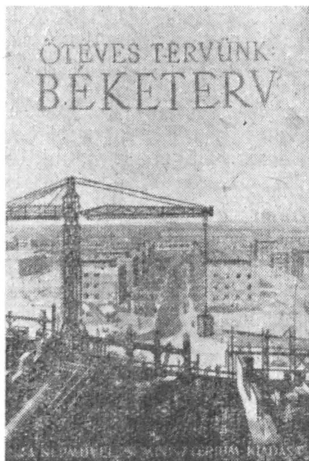
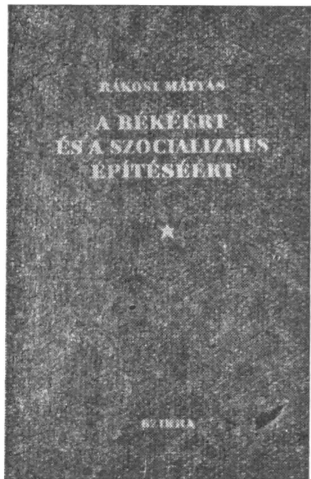
A békeharc nagy írójának, a Sztálin-békedíjjal kitüntetett Ilja Erenburgnak »A békéért« című könyve pl. fejlettebb olvasóknak szól. Értelmiségiek, diákok, előadók számára különösen kell ajánlani. A könyv lebilincselően érdekes. Ajánlására jó módszer, ha egy aktuális érdekes részt kiválasztunk és azt a kölcsönzőben várakozó olvasók kezébe adjuk és kérjük, hogy olvassák el. Igen alkalmas erre a célra pl. az »Áruló írástudók« című rész.

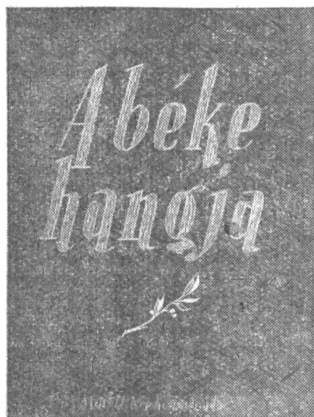
Egy kis érdekes részecske felolvasása is felkelti az érdeklődést. Pl. az író »Ot ország« című könyve 21. lapján a »Berlini gyors«-sal kapcsolatos szellemes megjegyzés igen hatásos és megragadja az olvasót.

A »Béke hangja« című gyűjteményes munkát is így propagáljuk. Ez a könyv már kevésbé fejlett olvasók számára is ajánlható. Nazim Hikmet: »Huszonötezer galumb« című rövid cikke pl. az ifjúság figyelmének felkeltésére alkalmas.

A békeharc könyvei közé kell sorolnunk azokat a szovjet könyveket, amelyek bemutatják a Nagy Honvédó Háború szovjet hőseit. Megmutatják ezek a könyvek, hogy a béke megvédéséhez hősökre van szükség — de megláthatjuk azt is, hogy a szovjet katonák a béke katonái, akiknek szívében nincs helye kicsinyes érzéseknek, bosszúnak, gonoszságnak. Gyűlölik a német fasisztákat, de szeretik a német népet. Igen jól mutatja meg ezt Kazakevics: »Tavas az Oderán« című regénye. Sztivenko őrmester lányát Németországba hajtották a németek. Gyűlölettel lép az idegen földre, de mikor odakerül nem áll bosszút. Különbséget tesz a vezetők és a nép között. Megsajnálja a félrevezetett népet. Be kell mutatnunk, hogy a szovjet haza védelmét bemutató regények nem háborús könyvek, mert az ellenséges propaganda azzal akarja népszerűtlenné tenni a szovjet regényeket, hogy azok között sok van, amely a »háborúról« szól.

A béke propagandája elválaszthatatlan a békés építés propagandájától. »Öt éves tervünk béketerve« című könyv megmutatja országunk hatalmas fejlődését, békés életét, új arcát. Kezdő olvasók, fiatalok részére Boldizsár Iván: »Magyarországi napló«-ját és az »Utazás Magyarországon« című ifjúsági művet ajánljuk. Az útleírás mindig

vonzó. Ezek a könyvek megismertetik hazánk új arcát, hazaszereletre nevelnek és ezzel igen nagy szolgálatot tesznek a béke ügyének.

Ha eredményesen akarunk küzdeni a békéért, le kell lepleznünk az ellenséget, meg kell mutatnunk annak igazi arcát.

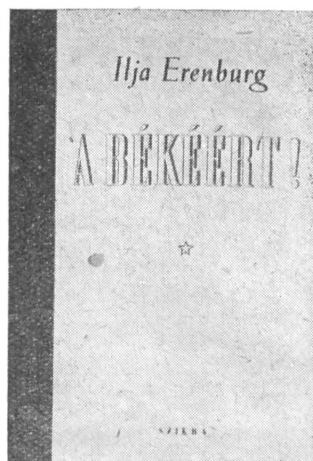
Hogy olvasóink az »amerikai életformát« megismerjék, nem szabad megfedkedezni a nagy szovjet írók ma már klasszikussá vált leleplező írásairól sem. Ilyenek Gorkij: *Az igazi kultúra* és Majakovszkij: *Felfedezem Amerikát* című könyvek. Majakovszkij könyvéből hívjuk fel a figyelmet ezekre a részekre: A »business«-ről (73. lap.) és *Miliosz örökbefogad egy 16 éves lánykát* (75. lap). Majakovszkij és Gorkij megállapításai ma is érvényesek, sőt ezek világánál érthetővé válik minden aljasság, amit Koreában elkövetnek. Méray Tibor: *Tanúságtétele* is koreai gonosztevéket világítja meg. Ezt a könyvet az ifjúságtól kezdve az olvasók minden rétegének ajánlhatjuk a megfelelő részek rövid ismertetésével. A fiataloknak pl. a *Koreai úttörők között* című részt ajánljuk, *Az éjszakai autóútról* szóló riport is rendkívül alkalmas az érdeklődés felkeltésére. Desanti: *Titóék arca és álarca* című könyv leleplezi a béketábor legádázabb, leggonoszabb ellenségét. A francia újságíró nő közvetlen, egyszerű nyelven megírt útiélményanyaga a kevésbé képzett olvasót is megragadja.

Az említettek csak példák. A békeharc könyveinek legfontosabbjaiból gyűjteményt összeállítani bibliográfiai feladat.

A szovjet szépirodalom hatalmas tárháza a béke könyveinek. A könyvek propagandájához legalkalmasabb részek kiválasztására jó útmutatást ad Jermilov: a »*Szovjet irodalom a béke harcosa*« című könyvében. Minden könyvtárosnak szinte módszertani kalauza ez a könyv.

A könyvek szóbeli ajánlásán kívül a tömegpropaganda eszközeit is fel kell használnunk. A könyvtárban mindig legyen 1—1 jelmondat, amely felhívja az olvasók figyelmét a béke ügyére. Most pl. a legutóbbi Sztálin nyilatkozat egyes mondatait kell az olvasók elé tárunk. A békéért való harc a könyvtáros számára nemcsak a békeharc könyveinek propagandáját jelenti, magát a békeharcot is propagálnia kell. Erre a legalkalmasabb a sajtó propagálása. A könyvtár faliújságján elhelyezett cikkek, vagy a Szabad Nép kifüggesztett példányain lévő kijelölt bekeretezett részek odavonzzák a várakozókat. A könyvtáros ezekhez a cikkekhez kikeresi az irodalmat, amit ajánlani akar.

A könyvkiállítások a békeharc könyvei propagálásának legjobb eszközei. Ilyen kiállításra jó útmutatást ad a Könyvbarát 1952. májusi száma. Nem elég azonban általános címmel kiállítást rendezni. A téma változatosságára kell törekedni és az anyagot gyakran cserélni. Ilyen témák lehetnek: *Sztálin elvtárs a béke nagy zászlóvivője*, *A szovjet nép a béke élcsapata*, *A béke legyőzi a háborút*, *Az ifjúság harca a békéért*, *Nemzetközi békedíjjal kitüntetett írók*, *Munkánkkal erősítjük a béke ügyét*, *A háborús uszítók igazi arca*, *Nem elég a békét óhajtani, harcolni is kell érte* stb. A kiállítást megfelelő újság-cikk, kép, karikatúra, felírás ékesítse. A legfontosabb könyvek a kiállítás középpontjába kerüljenek. Ügyelnünk kell az anyag változatosságára. Vigyázzunk, nehogy különböző címek alatt mindig ugyanazt tegyük ki.

Az irodalmi esteket, ankétokat, könyvismertetésekét is a békeharc szolgálatába kell állítani. Ez azonban nem azt jelenti, hogy mindig a békeharc maga legyen a téma. Az ankét, vagy könyvismertetés anyaga lehet egy útleírás, szakkönyv, vagy szépirodalmi mű. Maga az ismertetett anyag erősítse a résztvevőkben a béke szilárd akarását. Ügyeljünk arra, hogy ne nyomják el a frázisok a könyv mondanivalóját: aki pl. Majakovszkij: *Felfedezem Amerikát* című könyvét ismerteti, annak nem kell sokat beszélnie »leleplezésről«, »imperialistákról«, csak arra törekedjen, hogy a könyvet minél közvetlenebbül tolmácsolja. A nagy író élményének ereje minden beszédnél jobban hat.

A békeharc könyveit felolvasásokkal is propagálhatjuk. A felolvasást ne úgy vezessük be, hogy most pedig a békeharcról olvasunk, hanem témaként. Pl. *Hogyan élnek a parasztok ma Koreában.* (A *béke hangja* című könyvben Ives Farge cikke és Méray Tibor könyvének megfelelő része.) Minden különleges módszernél fontosabb, hogy vigyázzunk, ne frázisok tömegét zúdítsuk az olvasókra, vagy a hallgatókra. Ha olyan általánosságokat mondunk, hogy ez a könyv »igen fontos határkő a békeharc szempontjából«, vagy »ez a mű elősegíti a béke ügyét«, ezek nem keltenek érdeklődést, igyekezzünk a valóságos eseményeket, a könyvekben lévő tartalmi részt megragadni, akkor sokkal nagyobb eredményt érünk el. Ehhez természetesen az kell, hogy a könyvtáros maga is mélyedjen el a könyvekben, érezze át azok mondanivalóját, akkor ügyszeretete, lelkesedése mindig megmutatja számára a propaganda legjobb módját.

SALLAI ISTVAN

KRITIKÁK BIBLIOGRÁFIÁJA

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 3. sz. fiók-könyvtára három év óta gyűjti az anyagot a kritikák bibliográfiájához. A gyűjtemény naponta gyarapodik és ma már közel 4000-re tehető a feldolgozott katalógusok száma. A könyvtár dolgozói a napilapokban, folyóiratokban megjelenő kritikákról, vagy elvi jelentőségű irodalmi cikkekről katalóguslapokat készítenek. Feltüntetjük melyik lapban, mikor jelent meg a cikk, vagy a kritika. A katalóguslapokat egy dobozban szoros betűrendben tartják. A kritikák bibliográfiája sokirányú segítséget nyújt az olvasóknak.

Nemrégben egy középiskolai tanuló a Móricz Zsigmondról szóló tanulmányokat, kritikákat kereste. A kritikák bibliográfiája segítségével kívánságának könnyen eleget tettünk. Azóta olvasónk minden irodalmi problémájával hozzánk fordul és hálás a könyvtárnak a segítségért. Farkas Endre idén érettségizett olvasóknak sok esetben nyújtottunk segítséget a kritikai bibliográ-

fiával. Farkas Endre ma már az Oleg Kosevoj Intézet növendéke és kedveshangú levélben köszönte meg a könyvtárnak a tanulmányaihoz nyújtott segítséget. Egy kitűnő előadó, aki igen sok könyvismertetést tart, mikor az ankétokra készül, mindig elkéri a 3. sz. könyvtártól a kérdéses műről megjelent kritikákat.

Helyesnek tartanám, ha a többi könyvtárak is készítenének kritikai bibliográfiát, specializálva különböző szakterületekre. Az egyik könyvtár műszaki, a másik közgazdasági, üzemgazdasági művekről megjelent cikkeket, kritikákat venné fel gyűjtőkörébe. Igen hasznos lenne egy olyan bibliográfia, amely ideológiai munkák, politikai-elméleti cikkeket kritikáit gyűjtené. »A Könyvtároson« keresztül a könyvtárosok értesülnének arról, hogy melyik könyvtárnak milyen cikkgyűjteménye van. Így levelezőlap, vagy telefon útján könnyen segíthetnénk a hozzánk forduló olvasókon.

Novobatzky Andorné

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozója.

Illyés Gyula könyve Petőfiről

(130 EVE SZÜLETETT PETŐFI SANDOR)

Petőfi születésének 130. évfordulójára és a könyv írójának 50. születésnapjára harmadik, átdolgozott kiadást jelentetett meg a Szépirodalmi Könyvkiadó Illyés Gyula művéből, a legmegragadóbb magyar könyvek egyikéből. A könyv ugyan első kiadásához képest alig bővült mással, mint versidézettel, alapjában tehát teljesen olyan, ahogy a költő 16 évvel ezelőtt papírra vetette. (Mindössze egy új függelék foglalkozik Petőfi halálával, kiegészítve mintegy Ferenczi Zoltán könyvét Petőfi eltűnésének irodalmáról.) De éppen ilyenmódon megmaradt benne, a költő és olvasó számára egyaránt nemcsak az a kor, amelyről íródott, hanem akaratlanul az a kor is, amelyben íródott. Van benne az író, Illyés Gyula életének egy korszakából, az úgynevezett márciusi frontra való készülés idejéből is máig elevenen ható élmény.

Emlékszem, milyen lázas érdeklődéssel, izzó türelmetlenséggel és gyönyörűséggel olvastam el annakidején a könyvet. S most újraolvastva, újra éltem áradó ritmusát a *pályaképeknek* — mert talán így fogalmazható meg műfaja —, mely Petőfit, a magyar történet és valóság leg-egyetemesebb hatású hőseit, az emberi ifjúság örök kifejezőjét, egy évszázad magyar jobbjai minden vágyának, álmának, akaratának programját ábrázolta. S mély, titkos, szellemrokonsággal — mintha egy évszázad távolán át személyes ismerőse, barátja lenne — és nyílt — mert az elintézetlen társadalmi problémák folytán sokban azonos helyzetben, — hasonlósággal Illyés Gyula eszményét, példaképét jelentette. Prózaí stílusa is a szerzőnek mintegy Petőfi stílusának történeti folytatása. A bonyolult Kölcsey—Eötvös-i próza helyett a mondat franciás kellemmel gyorsan fordul egyet, aztán elénk pattan és izmos nyugalommal megáll.

Illyés Gyula könyve másfél évtized alatt semmit sem avult, mert Petőfiiben a *teljes embert* mutatja fel, akit nem lehet eleget láttatni: megmutatja, hogy nagy író nincs nagy jellem, nagy merészség nélkül, hogy irodalmi állásfoglalásától elválaszthatatlan állásfoglalása a társadalmi harcokban. Illyés Gyula könyve nem lett csupán irodalomtörténeti érték, mint Gyulai Pál egykori tanulmánya, vagy Horváth János könyve, vagy Ferenczi Zoltán páratlanul pontos életrajza, vagy Endrődi Sándor *»Petőfi napjai a magyar irodalomban«*, hanem ma is mevelő erő, edző, elevenítő szellem árad belőle. Az élmény ereje, amelyből

íródott és amelyet — semmit sem veszítve szellemi radioaktivitásából — ma is sugároz. Alig képzelhető jobb kísérő és kalauz ma is a magyar ifjúság és olvasóközönség számára Petőfi egyéniségéhez és költészetéhez, mint e könyv, Illyés Gyula könyve. (Könyvtárosaink is ennek fonalán olvastathatnak minél többet és többször Petőfi verseit.)

Mélyen szubjektív könyv abban az értelemben, hogy igazán csak azt érthetjük meg, ami, hacsak csirában is, de bennünk is megvan. Szubjektív könyv, de minden kellemetlen szubjektivitás nélkül, amit már Illyés Gyula magasrendű lírai művészete, mely páratlan objektivitásig tud fegyelmeződni, amúgyis kizár. Lelke a néphez fészkelte be magát, mérészsége az volt, hogy tudja: *azt a réteget akkor sem kell elhagynia, ha a legmagasabbra akar emelkedni* — írja a költőről, s egyszersmind a maga ars poeticáját is megfogalmazza. Mint a reneszánsz festője az ábrázolt kép mellé saját arcélét is megfestette, írván: *»A szenvedés nem töri meg a költőt, mihelyt a nyomor posványából csak állig kiemelkedik, a száj azonnal kemény dacba szorul, a tekintet kihívóan, s gúnyul villan fölélé, ahonnan az átkok dőlnek«*. Gondolja meg százszor a mozdulatot, aki ilyen lélekhez nyúl. Ahogy a nyomor posványában nem, úgy a ezatonok posványában sem süllyed el. Mihelyt milliókhoz szólhat, egyéni sérelmet a milliók sérelmévé váltja át. A lélek felszabadulásának, az üdvözülésnek ez az egyetlen erkölcsös módja azonban a földön nem békét jelent, de harcot.

A társadalmi kép lassan változik. Rejtett, de átható ironiával rajzolja meg Illyés, mint közeleg a jobbágyfelszabadítás korszaka.

»Magyarország Ausztria Indiája!« — kiáltja a milliomm Sina, amikor a vámelegység miatt kénytelen elvesztegetni rengeteg gyapjút, melyért két országgal odébb kétszer annyit kapna. A nemzeti önállóság kivívása ép oly kedves azoknak, akik a honi iparosodást akarják fellendíteni, mint azoknak, akik a honi nyelvet.

»Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék, s ez a század feladata, ezt kivívni célja minden nemes kebelnek, ki megszokotta már látni, mint mártíroskodnak milliók, hogy párezren henylhessenek és élvezzenek. Egbe a népet, pokolba az arisztokráciát!« — írja Arany Jánosnak levelezésük kezdetén, mely a világirodalomban a legkövetesebb alkotás két férfinak egy-

más iránt való ragaszkodásáról. Ez a népiesség nemcsak és nem elsősorban esztétikai, nem folytatja egyszerűen a magyar irodalom, népiesség történetét, hanem valami gyökeresen új is, amit csak irodalmi szempontokkal meg sem lehet magyarázni.

Illyés megragadóan mutatja be Petőfi látogatását a zelesteyi üvegutakban, majd pedig a nagybányai bányászok között. Ezek az élmények determinálják, hogy Petőfi nemcsak a királyi zsarnokok, hanem a *zsarnokság* ellen harcol, nemcsak a jobbágyság felszabadításáért a feudális zsarnokság alól, hanem a tőke személytelen zsarnoksága alól is. A szegénység győzelméért a gazdagság fölött, a kunyhók diadaláért a paloták fölött.

A főprobléma azonban a feudalizmus likvidálása, mely mint tudjuk, éppen száz évet, korunkig késett. Petőfi érzi, hogy a jobbágyszabadítás már csak a rossz lelkiismeret kérdése, s az aggodalmaskodó lelkeké, akik a nagyobb rosszat ezzel vélik elkerülni. A nép, az ország igazi kérdése ekkor már a *földosztás*. Nem a jobbágyterhek megválthatósága, a földesurak kármentesítése, mert vajjon miből váltsion jogot és földet magának az, akinek semmije sincsen? Petőfinek egyedül népismerete, gyökeres néppártisága sugalta, hogy kenyértörés nélkül nem lehet megoldás és hogy az alsó rétegek tökéletes megnyerése, azaz felszabadítása nélkül a nemzet az elkerülhetetlen viharban nehezen áll meg a talpán. A polgári forradalmat tovább kell szélesíteni népfőlkelésé, népfőradalommá. Ha Petőfi társait polgári forradalmároknak hívjuk, őreá más elnevezést kell találnunk. Forradalmár, de sokkal több, mint polgári.

Illyés Gyula részben *Szabó Ervin: »Társadalmi és pártharcok a 48—49-es magyar forradalomban«* című munkája alapján rajzolja meg a társadalmi hátteret, amelyből a költő alakját előröteti. Ezért nem mindig érzi a 48-as szabadságharc mély és akkor megoldhatatlan dilemmáját, mely éppen az volt, hogy vagy a nemesség vezette nemzeti egység török darabokra, vagy a függetlenségi harc veszít lendületéből, népi tömeg háttvédjének összeszűkülése miatt. Egyébként Petőfi Sándor az Egyenlőségi Társulat egyik vezetője, kiáltványainak szerzője, a *Március 15-e* című politikai cikkírója, a flamingók vezére igazolódott akkor, amikor Kossuth a baloldallal összefogva, új irányba fordította a forradalom fejlődését és megszületik a Honvédelmi Bizottmány. Petőfi Sándor a 48-as polgári demokratikus forradalom költője, de Illyés Gyula ábrázolásában népi demokratizmusával, a liberális megalkuvással való szembeállításával túl-

mutat rajta a teljes emberi felszabadulás felé.

Ugyanilyen bravúrral oldja meg a szerző művében az esztétikai részt is. A *jó öreg kocsmáros*, s a *Négyökrös szekér* mesteri elemzését nem felejtí el soha, aki elolvasta. Ugyanigy a *Szeptember végén* is új csillogást nyer az ő interpretációjában, mint egy remekmű, melynek eredeti színeit helyreállítják. Milyen fölényesen veri vissza azoknak érvelését, akik Petőfi forradalmi verseit hajlandók csupán »lírai szerepjátszás«-nak tekinteni. Mi tudjuk, milyen mély, egyéni élmények és tapasztalatok állnak a sorok mögött. A költő biztosan haladt az új területen és annak, aki meghökkenve elmaradt mögötte, valószerűleg nem az ábrázolás módja, a művészet, hanem az ábrázolt tárgy ellen volt kifogása. Révai József oly találóan írta Petőfi-tanulmányában: *»Gondolunk arra, hogy a magyar irodalom oly érdemes munkása is, mint Gyulai Pál, »rögeszméknek«* tekintette Petőfi politikai eszméit, »költői hóbortot«, »rakoncátlanságot« látott forradalmiságában. *Babits Mihály számára csak »álarc«* volt Petőfi zsenialitása, mely mögé igazi lényege: a »nyárspolgár« rejtőzött. És a különben Petőfiből sokat magától konzervatív irodalomtörténész, Horváth János, Petőfi költői és emberi magatartásának legjellegzetesebb vonását »szerepjátszásában« fedezi fel, vagyis abban, hogy a költő Petőfi is színész volt, aki nem meggyőződését, lelkét, önmagát adta a versben és az életben, hanem a tömeg tapsára, nyilvános sikerre pályázott.« Vajjon halála is csak lírai szerepjátszás volt? Az osztrák kormány mindenestre jobban ismerte és elismerte jelentőségét, az első köztörténet. Tízajdonképpen a forradalomban érett igazi férfivá; ami eddig volt: Sturm und Drang-i törpül majd a következő korszak magas férfiszólama mellett. 26 éves volt. Pályafutásában betetőző, glóriás csúcsnak a hirtelen szörnyű véget csak az nevezheti, aki a merész úton tovább már nehezen követte volna. Aki ezen gondolkozik, az halálát iszonyú törésnek érzi.

Ne áltassuk magunkat — írja Illyés Gyula Orzán 1936 októberében könyve befejezéséül, — *szellem nem diadalmaszkodott. Amit legkevésbé várt az utókor: gondolata., nagy okai a haragvásra, álmai a szabadságról, s a nép jövőjéről változatlannul időszerekek voltak. Kínzó örökség volt. Orgazdának érezhette magát, aki csak verseinek szépségét élvezte és elzárkózott a bennük rejlő parancstól. Annak teljesítésével — írta akkor Illyés — válthatunk csak jogot, hogy hívének mondjuk magunkat; csak azok*

befogadásával a szépség mellett a szellem átérzésével érteljük igazán költeményeit is.

Másfél évtizede ennek, s közben a sors nagyobbat lépett magyar földön, mint amilyet csak a költő és életírója valaha álmodhatott. A hazát immár lehet sze-

relni mardosó szégyenérzés, kínzó halál-víziók nélkül. Egészen újjáteremtettük e hazát, mint egykor Petőfi kívánta, s egy nép él most a Tisza partján, mely nem halni, de élni készül, és hittel építi jövőjét.

KATONA JENO

Az I. Országos Könyvtáros Konferencia (MASODIK, BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY)

A katalógus szerkesztése, különös tekintettel az olvasói katalógusokra

GORIUP ALISZ, A SZECHÉNYI KÖNYVTAR KATALÓGUS-
OSZTALYÁNAK VEZETŐJE

(Rövidített szöveg)

Előjáróban rá kell mutatnunk a szocialista és a polgári katalógus-elmélet gyökereire ellentétére. A polgári katalógus-elmélet szerint, a könyvtárak katalógusai nem egyebek, mint meghatározott szempontok szerint összeállított állományfelsorolások. Ezzel a formalisztikus, objektívista felfogással szemben, mely burzsoá osztályérdekeket leplez, a szocialista katalógus-elmélet szerint, a katalógus az olvasás irányításának, a könyv propagálásának, az olvasó szakmai, politikai és ideológiai nevelésének eszköze. Nyilvánvaló, hogy ez a célkitűzés nem érhető el az állományban található könyvek pusztá felsorolásával, hanem azzal, hogy csak a legértékesebb, legszükségesebb könyveket kell felvenni az olvasókatalógusba és ki kell rekeszteni abból az elavult műveket. Tehát az olvasókatalógus első, legfontosabb kívánalma a kellő kiválasztás.

A Szovjetunió minisztertanácsa mellett működő Népművelési Intézmények Bizottságának könyvtári főosztálya meghatározta az olvasókatalógusba felveendő anyag jellegét. Ezt az anyagot a katalógusokban úgy kell feldolgozni, hogy az olvasók legmesszebbmenő igényeit kielégítse. A legfontosabb munkákról a mű címléírása után kifejező, rövid jellemzést kell adnia. Ez az annotáció tájékoztassa az olvasót a mű tartalmáról és értékéről.

A katalógus szerkesztésének már a címfelírásoknál, a katalógus egyes lapjainak elkészítésénél tervszerűnek és eszmei, politikai irányzatosságtól áthatottnak, tehát pártosnak kell lennie. A szakkatalógus az olvasó nevelésében a legfontosabb szerepet tölti be. A szocialista könyvtárak szakkatalógusa merőben új típusú katalógus. Új a felépítése, tartalma, szerkezete. A jól megválasztott könyvanyag mellett a könyvek alapos tartalmi ismertetésére fordít gondot.

A tartalmi feltárás egyik eszköze az annotáció, a másik az elemző, analitikus címléírás. A feltárás harmadik eszköze a mű részletes szakbeosztása. A művet a szakkatalógus minden olyan osztályába be kell sorolni, amelyeket a mű tartalma felölel.

A szakkatalógus címanyagának elrendezése domborítja ki legjobban nevelő, pártos jellegét. Az egyes osztályokban a katalóguslapokat a következőképpen csoportosítja:

1. A marxizmus-leninizmus klasszikusainak művei.
2. A párt és a kormány határozatai.
5. Az ismeretág iránymutató munkái.
4. Egyéb irodalom.

A katalógustípusok kérdésénél hangsúlyozni kell, hogy a könyvtár katalógushálózata szigorú tervszerűség alapján a könyvtár feladatának, céljának megfelelően készüljön el. A Szovjetunióban a falusi könyvtárakban megelégszenek a szakkatalógussal. A nagyobb állománnyal rendelkező kerületi könyvtárakban szak- és betűrendes katalógus áll az olvasók rendelkezésére. Ezekben a könyvtárakban az olvasókatalógusok felölelik a könyvtár egész állományát és az elavult könyveket folyamatosan kicserélik. A nagy könyvtárak állományában bőven akadnak olyan könyvek, amelyek elavultak, csupán történeti értékűek. Ezeket a könyveket az olvasókatalógusból ki kell rekeszteni.

Az egészen nagy Könyvtárak, a Lenin Könyvtár, a Szaltükov—Sosedrin Könyvtár katalógushálózata egész hatalmas rendszert tesz ki. Külön-külön szak- és betűrendes olvasókatalógus áll az általános olvasótermi és minden szakolvasótermi látogató rendelkezésére. Jellemzőek a szovjet könyvtárakra a témakatalógusok. Ezek az aktuális, nagyfontosságú kérdések irodalmát gyorsan, a kérdés fejlődésével szinte párhuzamosan napról napra bővítve bocsátják az olvasó rendelkezésére.

Ha a magyar könyvtárak katalógusviszonyait abból a szempontból nézzük, hogy megfelelnek-e a szocialista katalóguselmélet követelményeinek, akkor erre a kérdésre csak nemmel felelhetünk. Sok hasznos kezdeményezés van, fejlődés minden vonalon tapasztalható, de még igen sok a tennivaló.

A felszabadulás utáni évek munkája nyomán sok olyan hasznos tényről számolhatunk be, amelyek az egységes könyvtári munka előmozdítására alkalmasak. 1950-ben jelent meg az Egyetemes Tizedes Osztályozás magyar kiadása, a Tropovszkij-féle változtatások beidőzítésével. Könyvtáraink nagy része ezt a szakrendszert alkalmazza addig, amíg a Szovjetunióban készülő szocialista szakrendszert átvehetjük. Most készül a címleírások egységes szabályait meghatározó szabvány és a betűrendezés szabványa. Már több, mint egy éve érvényben van a cirillbetűs címek átírásának szabványa.

Könyvtáraink, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Pécsi Egyetemi Könyvtár és az Országos Széchényi Könyvtár példáját követve, a katalógus kivitelezésében sokszorosításra tértek át. A könyvtárak egész sora megindította a kielégítően fel nem dolgozott anyag rekatalogizálását. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár fiókjait, a Népkönyvtári Központ pedig a hálózathoz tartozó könyvtárakat látja el katalóguscédulákkal. Mindez még csak a kezdet kezdete, könyvtáraink előtt nagy feladatok állnak.

Az olvasói katalógus terén nagy a lemaradás. Könyvtáraink legjobbjának nem volt olyan átfogó katalógusa, melyből a megfelelő anyag kiválogatásával az olvasókatalógus alapjait megvethette volna. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kedvező helyzetben volt. Két teljes, betűrendes katalógus birtokában, szakkatalógusából és egyik betűrendes katalógusából kiemelte az elavult, tudományos értéküket veszített könyvek címleírásait. A másik betűrendes katalógusa hivatali katalógus céljaira érintetlen maradt.

A tudományos könyvtárak többségében még mindig az a helyzet, hogy könyvtáraink az olvasók rendelkezésére bocsátott katalógusokat megtisztították a fasiszta listákon szereplő, vagy kifejezetten ártalmas könyvektől, az elavult irodalom azonban még nincs kiemelve katalógusaikból, éspedig azért nincs, mert ezek egyszersmind a hivatali katalógus feladatait is betöltik. Az olvasókatalógusok hiánya komoly probléma, hiszen ezeket a könyvtárakat nemcsak a kutatómunkát végző, magasképzettségű olvasók látogatják, hanem nagy számban egyetemi hallgatók, önképző olvasók is. Ez az állapot nem maradhat fenn, az olvasókatalógusok megvalósítása sürgős, égető kérdése a magyar könyvtárügynek.

Mindenekelőtt tisztázni kell az olvasókatalógus elveit, tisztázni kell, milyen katalógustípusokat készítsünk, tisztázni kell, milyen könyvtárak, milyen anyagot helyezzenek olvasókatalógusaikba. Az elvi tisztázás után haladéktalanul meg kell kezdeni az olvasókatalógusok munkálatait. Ezeknek az olvasókatalógusoknak az olvasókat a katalógus használatára kell szoktatniok. Igen fontos a katalógusoknak jó osztólappal való ellátása és ezzel áttekinthetőségük emelése. A jól szerkesztett katalógushoz szívesen fordul az olvasó. A könyvtáraknak áttekinthető, tájékoztató táblákon kell ismertetnie katalógusrendszerét, használatának módját. Meg kell tanítani az olvasót, hogy a katalóguscédula milyen adatait kell felírni a kériólapra stb. A könyvtáros tevékeny és türelmes munkájával el kell érni azt, hogy az olvasók a katalógus használatában önállóságra és biztonságra tegyenek szert.

Sok pótolnivalója van könyvtárainknak az analitikus címleírások terén. Helyes kezdeményezés e terén az Országos Széchényi Könyvtár folyóiratcikkek katalógusa, a budapesti Egyetemi Könyvtár ideológiai témakatalógusa. Sok szakmai, analitikus címleírást iktatott katalógusaiba a műegyetemi könyvtár is.

A tömegkönyvtárak közül a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár katalóguslapokkal központilag ellátott fiókjai vannak a legkedvezőbb helyzetben. Szak- és betűrendes katalógus áll az olvasók rendelkezésére. A fiókok dolgozóit a nagy forgalom lebonyolítása erősen igénybeveszi. A témakatalógusok megkönnyítenek az olvasás irányítását és felszabadítanának időt egyéni foglalkozásra.

A Népkönyvtári Központ hálózathoz tartozó falusi könyvtárak minden könyvüket katalóguscédulával kapják. A tapasztalat szerint azonban ezeket, szinte kivétel nélkül egyszerűen nem is használják. A katalóguslapok rendezetlenül porosodnak egy szekrény, vagy fiók mélyén. Egészen kivételes eset a hosszúhetényi népkönyvtár, ahol a cédulák durva betűrendben állnak.

A könyvtárosok nem ismerik fel a katalógus jelentőségét. Azt hiszik, hogy ők így is kiismerik magukat a könyvek között. Nem gondolnak arra, hogyha a mai könyv-állományt át is tudják tekinteni, a könyvanyag évről évre nő és gyarapszik. Néhány év múlva az áttekintés már nem lesz olyan könnyű. Gondoljon a könyvtáros arra, hogy elsősorban a saját munkáját könnyítse meg. Ha a cedulaikat tárgy szerint csoportosítja, ezzel az olvasók igényének tud jobban megfelelni, jobban kézben tudja tartani az olvasás irányítását.

Az olvasók kedvelik a füzet-, a könyvformájú katalógust, ezt szívesebben használják. Ennek megvalósítása kéderkérdés. Falusi könyvtárosaink nagy része társadalmi munkában végzi könyvtári teendőit és kevés rendelkezik annyi könyvtártechnikai ismerettel, hogy a füzetkatalógust ő maga el tudná készíteni. Ugyanez a helyzet a szak-szervezeti könyvtárakban, ahol a könyvtárosok mintegy 90 százaléka társadalmi munkában végzi könyvtárosi teendőit. Így, ha a könyvtár beszerzési munkáját és olvasószolgálatát ellátja, igen sok és áldozatos munkát végez. A függetlenített könyvtárosok valamivel jobb helyzetben vannak. Sajnos, gyakori a könyvtáros személyének cserélése, a tanfolyamot végzett könyvtáros másirányú beosztása. Ezek a körülmények magyarázzák szakszervezeti könyvtáraink katalógus állapotait. E könyvtárak többségének egyetlen nyilvántartása a leltár, amely a beérkezés sorrendjében tartalmazza a műveket. A leltár nem alkalmas arra, hogy a könyvek kiválasztásának eszköze legyen. Valamivel alkalmasabbak azok a leltárak, ahol a könyvtáros a leltárkönyvben a szerző nevének kezdőbetűje szerint vezeti be az állományt. Az üzemi könyvtárak olvasóinak katalógus igényéről tanúskodik az a tény, hogy a leltárkönyvek gyorsan megrongálódnak és újraírásuk válik szükségessé. A szakszervezeti könyvtárak katalóguskérdésének megoldása sürgős feladat.

A katalógusproblémát csak központi címléírás oldhatja meg. Ez áll az új beszerzésekre.

A régi anyag feldolgozásához a típuskatalógus nyújt segítséget a nép- és szakszervezeti könyvtáraknak. A típuskatalógust az Országos Széchényi Könyvtár készíti. A szakszervezeti könyvtárak ebből kimásolhatják a könyvtárakban meglévő könyvek címléírásait és a nyomtatott katalóguslapokkal egyesítve, lassan felállíthatják könyvtáraik katalógusát. A népkönyvtáraknál segítséget nyújt a típuskatalógus a volt könyvanyag címléírásánál, az olvasók kiszolgálásánál, az anyag kiegészítésénél.

Nagy, komoly, megfeszített munkát kell még végeznünk, míg elmondhatjuk, hogy a szocialista könyvtár igényeinek megfelelő, a kultúrforradalom ügyét méltóképpen előrevívó katalógusokat megvalósítottuk.

A könyvtárosképzés helyzete és feladatai

HARASZTHY GYULA, A KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
KÖNYVTÁRANAK VEZETŐJE

(Rövidített szöveg)

A könyvtárosképzésünk korszerű képzése és a könyvtárosképzés további fejlesztése alapvető feltétele annak, hogy könyvtárügyünk új lendületet nyerjen.

Hazánkban intézményes könyvtárosképzés jelenleg három helyen folyik: az Eötvös Lóránd Tudományegyetem bölcsészeti karán, a budapesti Pedagógiai Főiskolán és a Népművelési Minisztérium könyvtáros iskolájában. A könyvtárosképző intézményeknek melyek az ifjúsággal foglalkoznak — mindenekelőtt át kell vinniük a mindennapi gyakorlatba pártunk Központi Vezetőségének ezévi júniusi határozatait és oktató munkájukat jó nevelő munkával kell összekapcsolniuk. Pártunk útmutatása kétszeresen vonatkozik fiatal könyvtárosjelöltjeink között végzett munkánkra, hiszen ők is az ötéves terv feladatain dolgozó tömegek nevelői, műveltségének kovácsjai lesznek. Ezen a téren ma is igen sok és alapos tennivalónk van. Meg kell erősíteni a fegyelmet, fel kell kelteni a könyvtárosi hivatás iránti szeretetet, ahol ez még hiányzik. E nevelési feladatokkal párhuzamosan és azokra támaszkodva, oktatási intézményeinknek sürgősen ki kell javítaniuk a fennálló tantervi és módszertani hibákat, hiányosságokat.

Egyetemi szakunkon — amint azt a szovjet példa igazolja — az oktatást általában gyakorlatiabbá kell tenni. Rendezni kell az általános tárgyak oktatásának ügyét, be kell vezetni a nevelésméлет tanítását. Szükség van a tanterv logikus és reális felépítésére, a külső előadók számának lehető csökkentésére.

Főiskoláinknak gondot kell fordítani az olvasókkal való foglalkozás elméleti és gyakorlati tanítására, a pedagógia oktatására, a bibliográfiai oktatás helyes módszereinek kikísérletezésére.

A műveltségben is egyre fejlődő szocialista társadalom körülményei között feltétlenül szükséges, hogy minden könyvtárosi főfoglalkozású dolgozó minél előbb legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkezék. Szükséges továbbá, hogy minden megyei, városi, járási, nagyüzemi és nagy termelőszövetkezeti könyvtárunkban főiskolát végzett könyvtáros legyen a vezető. Egyes típusoknál a szükséghez mérten több felsőfokon végzett könyvtáros is dolgozzék. Ezt a tervet lényegileg úgy kell végrehajtánunk, hogy nagyobb része a második ötéves terv végére már megvalósuljon.

Igen fontos a létesítendő könyvtáros gimnáziumok beillesztése középoktatási rendszerünkbe. Itt elvileg abból kell kiindulni, hogy minden főfoglalkozású könyvtárosnak legalább középfokú képzettséggel kell rendelkeznie. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy minden 3—4000 lakosú község, továbbá minden 1000 dolgozót foglalkoztató üzem, termelőszövetkezet, állami gazdaság önálló főfoglalkozású, tehát középfokú képzettséggel rendelkező könyvtárost igényel. A létesítendő könyvtárosi gimnáziumoknak természetesen, nemcsak délelőtti, hanem esti és levelezőtagozata is lenne. A létesítendő könyvtárosi középiskolákat területileg is szét kell osztani. Budapest mellett — figyelembe véve könyvtári hálózatunkat és iskolai viszonyainkat — Miskolc, Debrecen és Veszprém jöhetne leginkább szóba. A Népművelési Minisztérium szovjet tapasztalatok segítségével a szervezési munkákat már megkezdte.

Felsőfokú oktatásunknak a jövőben nemcsak legnagyobb, általános gyűjtőkörű és tudományos szakkönyvtáraink káderigényével kell számolnia, hanem általános, tömegkönyvtáraink ilyenennemű szükségleteit is ki kell elégítenie. Mindenesetre alacsonyra becsüljük ezere a vonalon az évi átlagos személyi fejlesztési számot, ha azt száz főben szabjuk meg. Tájékozódunk a megyei, járási, városi, nagyüzemi és termelőszövetkezeti könyvtárak főiskolás könyvtáros szükséglete felől is. Ezen a vonalon évente legalább 150 ilyen vezető munkaerő képzésére lesz szükség. Ezek alapján az új főiskola három tagozatáról (délelőtti, esti és levelező) évente legalább 250 hallgatónak kellene kikerülnie. A négyéves főiskola kifejlődése esetén 1000 könyvtáros hallgató oktatását tudja ellátni. Ez csak látszólag magas szám, hiszen az egyetemen és a főiskolán a különféle tagozatokon már most is 495 hallgatót oktatunk. Az idei tanév végén 160 hallgatónk kap könyvtárosi oklevelet.

Ha a könyvtárosképzés jövőjének képét vetítjük fel, sohasem beszélünk egyetemről és főiskoláról, hanem — a szovjet példa nyomán a minisztertanácsi határozat szellemében — egységes, önálló, négy évfolyamú könyvtárosképző főiskoláról. Ez a főiskola a felsőoktatás területén is megszünteti a kettészakítottságot. Szocialista könyvtári hálózatunk számára politikailag és szakmailag felsőfokon képzett, hivatásudattól fűtött könyvtárosokat nevel. Felsőoktatásunk szervezési munkáiba kívánatos lenne a könyvtáros felsőoktatás reformjának ügyét is beépíteni. Elvileg már az 1953—54. tanévet is fel lehet vetni az egyesítés bevezetése szempontjából, azonban a rendelkezésre álló idő nem látszik elegendőnek a szervezési, tantervi és költségvetési kérdések jó minőségű megoldására. Az 1954—55. tanévre a felsorolt problémákat meg lehet oldani, s meg lehet indítani az öt évre tervezett levelező, esetleg esti tagozatot is. Ha viszont még egy további évvel halasztanánk el az önálló főiskola megszervezését, annak már felsőfokú könyvtárosképzésünk és így egész könyvtárügyünk kárát látná.

A felsőoktatási kérdésekkel kapcsolatosan rá kell mutatni arra a problémára, amely elsősorban tudományos szakkönyvtárainknál jelentkezik. Ezek a könyvtárak tudományos kádereik egy részét (sőt nagyobb részét) nem a könyvtárosképző főiskoláról várják, hanem az illetékes szakterületről. A Műszaki Egyetem könyvtárának mérnököi, az Orvosi Egyetem könyvtárának orvosi képzettségű dolgozókra is szüksége van. De kellene közgazdász, mezőgazdász, természettudós stb. könyvtárosok is, akik tudományszakuknak magasszínvonalú ismerői. A könyvtárak ilyen szakkáderet egyéves könyvtárosi levelezőoktatás keretében kell ellátni a szükséges könyvtári szakismeretekkel.

(Előadó felhívta a figyelmet az iskolai könyvtárügy nehézségeire és rendezetlenségére. Utalt arra, hogy a Szovjetunióban az iskolai könyvtáraknak függetlenített könyvtárosuk van. Az iskolai könyvtárakat kezelő és irányító tanárok számára a pedagógiai főiskolákon rendszeres tantárgyként könyvtártani és bibliográfiai minimumot kellene a tantervbe iktatni.)

A továbbképzés perspektívája az, hogy a mai, lényegében inkább kiképző oktatói formák szervesen beépüljenek a kiképzés intézményes formáiba. Az igazi továbbképző formáknak pedig ki kell szélesedniök. A jól felépített könyvtáros továbbképzésnek tartalmi szempontból ki kell elégítenie az ideológiai, szakmai és általános műveltségi igényeket. Színvonalát illetően mindegyik lehet alapfokú, középfokú és felsőfokú. Formájában lehet irányított önképzés (egyéni tanulás), esti, vagy levelező tanfolyam, vagy bentlakásos iskolai tanfolyam. Végül területileg lehet egy könyvtáron belüli, egy

város valamennyi könyvtára számára szánt és lehet országos. A tényleges igényeknek megfelelően, kisebb-nagyobb mértékben valamennyi továbbképzési formára szükség lesz.

Miután az egységes, önálló könyvtáros főiskola első évfolyamának beiratkozására csak 1954—55-ben kerülhet sor és miután az 1953—54. tanévben kezdődő könyvtárosi gimnázium első végző évfolyama 1956—57-ben hagyja el az iskolát — szükséges az 1953—54-es tanévben mind az egyetemen; mind pedig a főiskola délelőtti tagozatán a további felvétel. Célzerű a főiskola újabb, hároméves levelező tagozatának megindítása is. Az új, elsőéves esti tanfolyam megszervezése felesleges, miután a budapesti, már elhelyezkedett könyvtárosok az eddigi két évfolyamra beiratkozhattak, a még felmerülő igényeket pedig átmenetileg kielégítheti a levelező tagozat.

Biztosítani kell a főiskolán ebben a tanévben végző kétéves esti és levelező évfolyam hallgatóinak egyetemi fokon történő továbbképzését, további három év alatt. Az egyetemi és főiskolai személyzet munkaidejének most történt rendezése felveti az egyetemi és főiskolai könyvtáros tanszékek megerősítésének kérdését. A külső előadókra túlnyomó mértékben építő oktatás éppen a nevelési feladatoknak nem felelhet meg.

A Népművelési Minisztérium öthetes és öthónapos iskoláinak mindaddig fenn kell maradniuk, amíg a kiképzést át nem veszik az intézményes formák, például a gimnáziumok esti és levelező tagozata. Kiképző jellegüket azonban a nem függetlenített könyvtárosok számára továbbra is meg kell tartani.

Könyvtárosképzésünk jövőjének leglényegesebb feladata létrehozni a magyar könyvtárosképzés korszerű, szocialista hálózatát, az egységes, de szakosított önálló, négy évfolyamú könyvtárosképző főiskolát, a továbbképzés szükséges és megfelelő formáit.

Hozzászólások

(Legutóbbi számunkban jeleztük, hogy a könyvtáros konferencián a katalógus szerkesztés és könyvtárosképzés kérdésekben elhangzott felszólalásokat és néhány más felszólalást e számunkban közöljük.)

VIRAG MAGDOLNA, a Kíspesti Textilgyár könyvtárosa meglevő katalógusáról beszél. Háromféle katalógusuk van, szaksított, betűrendes és általános.

— *A könyvtáros munkáját a katalógus nagyon megkönnyíti —* mondotta Virág elválasztó — *mert az olvasónak csupán a katicson levő számokat kell bemenődni és a könyvtáros megtalálja a keresett könyvet, mert a könyvek a katalógus szerint vannak elrakhva. A katalógus a könyvtáros munkáját megkönnyíti, de az olvasók általában nem szeretik mert lapozgatni kell és így nem elég áttekinthető. A könyvtáros munkája az, hogy megszerettesse az olvasókkal a katalógust, megismertesse annak használatát. Kisebb könyvtárakban jó, ha kiegészíthető katalógust is csinálnak, vagy fűzében összeállítják a katalógust abban a sorrendben, ahogy a könyvek el vannak helyezve a könyvtárban.*

TIROLER GYULA, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozója az ajánló katalógusok szerkesztéséhez szólott hozzá az üzemi könyvtáros szempontjából.

— *Az üzemi könyvtárakban javarészt nincs katalógus és ha van, az sem felel meg a szükségletnek, mert az többnyire a tudományos könyvtárak személynél elképzelt katalógus. Van több üzemi könyvtár, amely rendes cédula katalógussal rendelkezik, így a csepeli Rákosi Mátyás Művek könyvtára,*

a MAVAG központi könyvtár, és más kisebb kötetsszámmal rendelkező könyvtárak is. — *Általában elmondhatjuk —* folytatta a Tiroler elvtárs — *hogy a könyvtár helyes fejlődése és a jó katalógus azokban az üzemi könyvtárakban található meg, ahol szakmailag képzett, könyvtárosiskolát végzett kartársunk dolgozik. —* Megállapította, hogy az országban működő mintegy 4000 üzemi könyvtárban csak 100 függetlenített könyvtáros dolgozik, a többi társadalmi munkában végzi a könyvtárosi feladatokat s miután a könyvtáros még a saját üzemtől sem kapja meg a szükséges támogatást, nem jut ideje katalógus készítésre. — *Ebből levonhatjuk azt a következtetést —* mondotta a felszólaló — *hogy feltétlenül segíteni kell az üzemi könyvtárosoknak a katalóguskészítés munkájában. Gondolok elsősorban a patronáló munkának alapos továbbfejlesztésére, szélesebbkörű alkalmazására, tapasztalatcserére, szakmai képzésre. —* Az Állami Könyvterjesztő katalóguscédulával felszerelt könyvszállítása némi segítséget jelent, de az üzemi könyvtárakban mintegy hárommillió kötet régi állomány van, amelynek a katalógizálása ezzel egyáltalán nincsen megoldva. — *Gondoskodni kellene arról, hogy melyik szerv és milyen módon tudná ennek a régi anyagnak feldolgozását elvégezni úgy, hogy a régi anyag katalógus céduláját is megvásárolhassa majd az üzemi könyvtáros a könyvtárosok boltjában.*

A típuskatalógusokkal kapcsolatban javasolta, hogy a hasonló jellegű üzemi könyvtárak részére ajánló jellegű, az ajánlandó műveknek úgynevezett törzsállományát fel-

tüntető, katalógust kellene füzet alakjában kinyomtatni, amit az olvasók megvásárolnának. Ez a könyvtáros munkáját is segítené, azonkívül a beszerzésben is segítségére lenne.

BODAI PAL, a szegedi Egyetemi Könyvtár részéről az ajánló katalógusok készítésének kérdésében szólalt fel.

— A katalógus kérdés nemcsak lenézett terület volt, hanem ezen túlmenően a katalógizálást teljesen elszigetelték a könyvtár egészének munkájától. A lenézés mellett volt egy motívum is: »Bár csodállak, ámde nem szeretlek, úgyhogy a katalógus készítőik munkáját nem ismerték és a könyvtár egészének munkájából kiközösítették. Ez a veszély ma is megvan és ha ellene nem próbálunk intézkedéseket tenni, akkor az ajánló katalógusok kérdése nem fog olyan ütemben előre menni, ahogy kellene.

Elmondotta, hogy amikor könyvtárunk ajánló katalógust készített, abból indultak ki, hogy egy csomó olyan munka van, amely nem kívánatos, hogy az olvasó kezébe kerüljön. Akkor átgymolálták az anyagot, majd újabb és újabb szempontok alapján vizsgálták át, míg végül is Ambarcumjan cikke alapján meglátták, hogy nem abból kell kiindulni, hogy mit ne olvassanak, hanem abból, hogy mit olvassanak, mit adjanak, az olvasók kezébe.

A nagyállományú könyvtáraknál és a tudományos könyvtáraknál felmerült kérdést elemezte, hogy ezeknél a könyvtáraknál helyes-e és keresztlivihető-e az ajánló katalógus készítése — sokat vitódtunk ezen a kérdéssel — mondotta a szegedi Egyetem könyvtárosa — és végül úgy határoztunk, hogy a teljes állományt visszautikröző abc katalógust a kutatók rendelkezésére bocsátjuk, de az egyetemi könyvtárban is lehet és kell olyan katalógus, amely gazdag tudományos kutatásra alkalmas anyagból kivonja azt, amely valóban ajánlható, amely a szocializmus építését szolgálja.

Végezetül az analitikus címleírás és a folyóiratokban megjelent cikkekkel kapcsolatban javasolta, hogy a repertórium ismét jelenjék meg egyoldalra nyomva, mert így könnyebben használható.

FODOR ZOLTÁN: A budapesti Pedagógiai Főiskola Könyvtáros szaka esti tagozatának tanulója a II. évfolyam hallgatóinak üdvözlétét tolmácsolta a konferenciának. Felvetette a Pedagógiai Főiskolán ebben az évben végző hallgatók szakmai továbbtanulásának kérdését.

— Mi, főiskolai hallgatók, megértjük a szakkaderek nevelésének szempontjait is, nagyjában tisztában vagyunk azokkal a nehézségekkel, amelyeket az előadó Haraszthy elvtárs vázolt és amelyre meg-

oldást a mi egyetemi fokon való továbbtanulásunk adhat. Azt is tudjuk, hogy nem az egyetemi tanulmány az egyetlen mód a szakmai továbbtanulásra, mégis arra kérjük könyvtárügyünk legfelsőbb szerveit, hogy foglalkozzanak ezzel a kérdéssel, tegyék lehetővé számunkra a szakmai továbbtanulást. Sorainkban igen sok olyan elvtárs, aki már most is, sőt főiskolai tanulmányai előtt is tudományos vagy nagy könyvtárban dolgozott és aki szeretné, hogy továbbképzése ne akadjon meg, az egyébként nagyon megbecsült főiskolai fokon.

A könyvtárak katalógushírnyának kérdésében Fodor Zoltán elvtárs a következőket mondotta: — Elgondolásom szerint lehetne olyan módot találni, amellyel üzemi könyvtárainknak ezt az égető és súlyos problémáját meg lehetne oldani. Hiszen túlnyomó mértékben olyan könyvállományról van szó, amely a felszabadulás óta megjelent kiadványokra vonatkozik és amely ideológiai, ismeretterjesztő, szépirodalmi anyagot tartalmaz. Felvetem elgondolásként, hogy ha például az üzemi könyvtárak a Könyverjesztő Vállalat által kiadott, a felszabadulás óta megjelent könyvek eléggé áttekinthető jegyzékét felhasználhatná arra a célra, hogy egészen rövid időt igénylő munkával bejelöljék azokat a kiadványokat, amelyek a könyvtárban katalógizálatlanul megvannak és azokat egy megbízott szerv, esetleg egy munkaközösség összesítené és a megjelent kiadványok címleírását sokszorosítva elkészítené, az összesítés szerint megkivánt példányszámban. A főiskolai könyvtáros hallgatók esetleg főiskolai gyakorlatuk keretében örömmel hozzájárulnának részvételükkel ennek a munkának az elkészítéséhez.

Végezetül saját és hallgatótársai nevében köszönetet mond a pártnak a könyvtári oktatásügy felsőbb szerveinek és a főiskolán tanító, előadó elvtársoknak a velük való foglalkozásért és jó tanulást, jó munkát ígér.

— Mindezt azért merem megígérni, mert érzem és ismerem azt a rajongó szeretetet, amellyel mi viseltetünk választott hivatásunk a könyvtáros-munka iránt.

CSÜRI ISTVÁN, a debreceni Egyetem könyvtárának helyettes vezetője a katalógus készítésének kérdéséhez szólt hozzá.

— A katalóguskészítés olyan ága a könyvtári munkának, amelynek fejlődésében, történetében rendkívül jellemzően tükröződik a könyvtár egész története, az egyes könyvtárak mindenkori politikai irányvonala. Nem eléggé tisztázódtak még a különféle katalógustípusok elvi kérdései — mondotta Csüri elvtárs —, legnagyobb a bizonytalanság a tudományos

könyvtáraknál az olvasói katalógusok kérdésében. Ezek ugyanis nemcsak a haladószellemű, a politikai nevelés szempontjából pozitív jelentőségű irodalmat tartják meg állományukban, hanem elavult és helytelen ideológiát terjesztő műveket is.

— Könyvtárában, amint a továbbiakban mondotta, kiemelik az olvasói katalógusból az elavult, érdektelen, valamint ellenes ideológiát terjesztő művek céduláit.

A kihelyezett katalógusok kérdésében elmondja, hogy egyes hazai könyvtárak, így az Országos Műszaki Könyvtár és a debreceni Egyetemi Könyvtár alkalmazzák a katalógusoknak egy újabb, ugyancsak szocialista típusút, az úgynevezett kihelyezett katalógust.

— *Ezeket a helyeken a katalógus sokszorosító üzem nemcsak a könyvtár saját céljaira készíti el a címkartonokat, hanem a velük kapcsolatban álló kisebb könyvtárak, üzemek, intézmények egész serege számára. Ajánljuk ezt az eljárást más nagy könyvtáraink részére is. Ha már elértük, hogy a szocialista könyvtárpolitika eredményeként egyre gazdagabbá váló könyvanyagunkat sokoldalúan és nevelőhatású összeállításban feltártuk a könyvtár szűkebb közönsége számára meg kell tennünk a következő lépést is, anyagunk népszerűsítése, a tudományos és ipari dokumentáció kiszélesítése érdekében.*

MISZTI LASZLÓ, a Pedagógiai Főiskola Könyvtáros szakának vezetője, a könyvtárosképzés felszabadulás utáni nehézségeiről beszámolt be.

— *Könyvtárosképzésünk eddigi történetéről egy-két év múlva úgy fogunk beszélni, mint a könyvtárosképzés őskoráról.*

— A főiskola levelezőtagozatáról elmondta, hogy az volt az általános irányelv, hogy az első évben csak igen korlátozott számban nyerhettek felvételt a hallgatók, tekintettel arra, hogy nem voltak még közvetlen tapasztalatok az akkor még teljesen új oktatási forma terén. A Pedagógiai Főiskola könyvtárosszakán a levelező hallgatók száma a múlt évben csaknem kétszer annyi volt, mint a másik két szaknak, a magyar és történelem szaknak együttvéve. Ebben az évben is 50 százalékkal több. Rámutatott a főiskolai könyvtárosképzés hiányosságaira s kiemelte a gyakorlati képzés hiányát. Szükséges, hogy a könyvtárosképző intézménynek is legyen könyvtára, amely főként a technikai, módszertani képzésnek a műhelye. A felsőfokú könyvtárosképzés legfontosabb feladatának az önálló könyvtárosképző főiskola megteremtését tekintette, amelynek előfeltételeit a következőkben látta:

1. Már a jövő évtől kezdődően a lehető legnagyobb mértékben össze kell hangolni

az egyetemi és főiskolai könyvtárosképzés tantervét és tematikáit.

2. Az önálló főiskola megszervezéséig elő kell készíteni a szakosított könyvtárosképzést.

3. A felsőfokú könyvtárosképzés eddig elkészült jegyzeteit, anyagát felül kell vizsgálni abból a szempontból, hogyan alkalmazzák a dialektikus és történelmi materializmus módszerét a könyvtártudományban.

4. Az egyetemi és főiskolai tanszéket a jövő főiskolai évben jelentős mértékben meg kell erősíteni. Az eddigi túlerhelyesség a munka minőségének rovására megy.

POVARNY JENŐ, az Országos Műszaki Könyvtár vezetője hangoztatta, hogy a műszaki irodalom segítsége nemcsak egyet jelent a termelés fejlesztésével, hanem egyben annak előfeltétele is. A kikölcsönzött és helyben olvasott kötetek száma az 1938. évi 50.260-ról 1952. első 10 hónapjában, tehát rövidebb idő alatt, mint egy év, 150.000 fölé emelkedett. Az olvasók száma egyenletesen emelkedik, de meg kell állapítani, hogy az olvasók megoszlása már nem mutat ilyen kedvező fejlődést. Ezen a téren komoly feladatai vannak könyvtárunknak.

— Könyvtárunk a minisztertanácsi határozat értelmében segítséget kíván nyújtani az üzemeknek. Ezideig 43 budapesti és vidéki üzemmel kötöttünk szocialista szerződést, 32 üzemben rendeztünk műszaki könyvtárkiállítást, 109 budapesti és vidéki üzem műszaki könyvtárhelyzetét mértük fel. Szakmai és gyakorlati segítséget nyújtottunk az üzemi könyvtárosoknak.

A jövő évben lesz az Országos Műszaki Könyvtár elődjének, a Technológiai Könyvtár fennállásának 70. évfordulója. Ez a jubileumi év még fokozottabb feladatokat ró majd könyvtárunkra.

JANSZKY LAJOS, az Országos Műszaki Könyvtár osztályvezetője, a bibliográfiai munka műszaki vonatkozású kérdéseiről beszélt:

— *Az Országos Műszaki Könyvtár a Széchenyi Könyvtár Módszertani osztálya segítségével és a könyvtáros elvtársak kritikáival, észrevételeivel, az iparban dolgozó műszaki értelmiség kritikájával és észrevételeivel tudja csak jobbra tenni munkáját. Célunk az, hogy példaképünket, a szovjet termelési ajánló bibliográfiát és annak változásait minél jobban megközelítsük és ezzel a magunk műszaki könyvtára területén segítségük győzelemre a felemelt öt éves tervet.*

ROHACS ERVIN, a MAVAG üzemi könyvtárosa, az üzemi könyvtárak egyik súlyos és égető problémájával, az üzemi kiskönyvtárak kérdésével foglalkozott. Hangoztatta, hogy a kiskönyvtárak állandó irányításának, módszertani vezetésének

egyik legjobb eszköze a kiskönyvtárosok részére tartandó értekezlet. Vigyázni kell arra, hogy a kiskönyvtárosokat az ilyen értekezletekre ne a kényszerűség, hanem a meggyőzés erejével vigyük el. Jó megoldás az is, ha a kiskönyvtárosok a központi könyvtárban módszertani gyakorlatot folytatnak. Ilyen gyakorlat az RM és a MAVAG üzemi könyvtárában már folyik is.

FARAGÓ LASZLONÉ, a *Műszaki Egyetem könyvtárának dolgozója*, arról beszélt, hogy az egyetemi könyvtárak feladata bibliográfiai téren hármas: egyrészt az oktatók, másrészt a tudományos munka megsegítése, s a népkönyvtáraknak nyújtandó bibliográfiai segítség.

— Sajnos, egyetemi könyvtáraink bibliográfiai működése eddig általában kimerült a tájékoztató szolgálat keretében nyújtott bibliográfiai munkában. Olyan bibliográfiákat, amelyek helyesen támogatják kultúrforradalmunkat, csak a közel-múltban, illetve a jelenben adnak ki. Pártunknak és a Minisztertanácsnak a könyvtárakra vonatkozó határozata fordulatot jelentett ezen a téren is. A tájékoztató szolgálat keretében nyújtott bibliográfiák közül nem egy igen értékes és aktuális anyagot is tartalmaz. Kár, hogy ezek részben anyagi fedezet hiányában, részben kádernehézségek miatt, részben a kezdeményezés hiánya miatt abbamaradtak és most már nem kerülnek kiadásra. Ezek a bibliográfiák csak az illető könyvtár, s a tájékoztatót kérők előtt ismereteseek és így a közönség számára elvesznek.

KOVÁCS MATE, a *Debreceni Egyetemi Könyvtár vezetője* a könyvtárügy egységéről és a tervszerűségről beszélt. Az egyik könyvtárnak az a feladata, hogy elsősorban a dolgozó tömegek politikai, szakmai és általános műveltségi színvonalát emelje, a másoknak, hogy a káderképzést szolgálja az óvodától az egyetemig, az aspiránsokig. A harmadiknak az a feladata, hogy elsősorban a tudományos kutatást támogassa alá. Azonban azt mondani, hogy ezek egyike, vagy másik kizárólagos feladata egyik, vagy másik könyvtárnak — azt hiszem — ez nyilvánvalóan túlzás és a helyzet nem ismerése volna.

— Minden könyvtárnak mind a három feladata, csak természetesen különböző mértékben, mert hiszen egy falusi népkönyvtárnak a káderképzésben is részt kell vennie, nemcsak akkor, amikor például szakmai tanácsot ad, vagy bibliográfiát készít, hanem akkor is, amikor a helyszínen a dolgozó tömegek könyvtári igényeit saját könyvanyagából elégíti ki.

Kovács Máté felszólalásának további részében azokról a követelményekről beszélt, amelyekkel a könyvtárak munkáját

tervszerűbbé kívánják tenni. Az első és legfontosabb az, hogy a könyvtárak munkája a valóságra épüljön. A *tardi* könyvtáros igen jó elemzést adott a község helyzetéről. Így kell felmérni a könyvtár munkahelyét, a községet, a várost, az egyetemet, a kerületet. Így kell felmérnünk mindent, hogy tisztán lássuk, mi a könyvtáros feladata, mi az a feladat, amelyre vállalkozni kell és hogy miképpen kapcsolja be az ő munkáját annak a kerületnek a munkájába, amelyiknek a kultúr munkáját a könyvtárnak alá kell támasztania.

SZROGH KAROLYNÉ, a *SZOT könyvtárosztályának munkatársa* az üzemi könyvtárak helyzetéről számolt be. Elmondotta, hogy minden száz munkást foglalkoztató üzemben van könyvtár. A 4028 üzemi könyvtár a dolgozók széles tömegének politikai, szakmai és általános műveltségi színvonalának emelését segíti elő. A könyv közel került a dolgozókhoz a széles műhelykönyvtári hálózat segítségével. A műhely, a szállás- és aknakönyvtárak a munkapadokig juttatták el a könyvet. A műhelykönyvtárak száma 1951 végén körülbelül 1700 volt. Ennek eredménye az, hogy ma az üzemi dolgozók mintegy 23 százaléka rendszeres olvasó.

— *Lenin elvtárs arra tanít bennünket, hogy a könyvtáros arra legyen büszke, hány dolgozó kezébe adott könyvet, hányat szoktatott rá a rendszeres könyvtárhasználatra. A konferencia feladata az én véleményem szerint az, hogy megadjon ehhez az elvtársaknak a gyakorlati segítséget is.*

Beszélt a könyvtárosok és a kultúrfelelősök függetlenítésének kérdéséről. Ez két különböző dolog. A könyvtárosok függetlenítése az olvasók létszámától függ. Természetesen nem mellőzendő az sem, hogy van-e megfelelő anyagi keret a könyvtárnak, képes-e arra, hogy a könyvtáros fizetése mellett a könyvtár fejlesztését is biztosítsa. A kultúrfelelős függetlenítése egész más rendszer szerint történik. S a két dolog összehasonlítása alapján hibás és káros.

Az üzemi könyvtárosok szakmai képzése a népművelési iskolákon, illetve a könyvtáros főiskolán történik. Nincs biztosítva az öthetes és öthónapos iskolát végzett könyvtárosok továbbképzése. A műhelykönyvtárosok részére van egy hatnapos iskola, ez azonban nem kielégítő. Beszámolt egy jelentős hibáról, ami az olvasómozgalom felső határának megállapításából adódik. Ebből sok könyvtáros azt a következtetést vonta le, hogy mivel ő már túl van a százalékon, nem kell új olvasókat szerveznie. Az üzemi könyvtárak célkitűzése az legyen az olvasómozgalomban, hogy az üzem összes dolgozója a könyvtár olvasójává váljék.

BUGAR ROZALIA, *Molnári község nép-könyvtárosa*, beszámolt falujának — amely félkilométerre van Tito Jugoszláviájától — könyvtármunkájáról. Munkájához nagy segítséget nyújt a nagykanizsai Körzeti könyvtár. A legkevesebb segítséget a községi tanács adja. Nem tudja elérni, hogy önálló könyvtárhelyiségük legyen, lehetőleg a község közepénjében. Kérte az illetékeseket, hassanak oda, hogy a községi tanács segítse munkáját, amely a nemzetiségi, határmenti délszláv dolgozók művelődését segíti elő.

SZENTMIHÁLYI JÁNOS, *az Egyetemi Könyvtár dolgozója* az olvasószolgálat problémájával foglalkozott. Hangoztatta, hogy tisztázni kell azt a zavart, amely nálunk a legfontosabb segédeszközök körül van, mégpedig a kézikönyvtár és a segéd-könyvtár fogalmát kell egymástól elválasztani. A kézikönyvtár az a gyűjtemény, melyet a könyvtár az olvasóteremben helyez el és amely a leggyakrabban használt műveket és olyan könyveket tartalmaz, amelyeknek elolvasását a könyvtár ajánlja. A kézikönyvtár katalógusa tehát egyben olvasói katalógus és mivel a kézikönyvtár tartalmazza az egyes tudományágak legfontosabb műveit, egyben a tájékoztató szolgálatnak is fontos segédeszközök. A segéd-könyvtár azokat a bibliográfiákat, enciklopédiákat, lexikonokat, szótárakat tartalmazza, amelyekre a tájékoztató szolgálat ellátása közben a könyvtárosoknak van a leginkább szükségük.

TOTH JÓZSEF, *a szombathelyi Megyei Könyvtár vezetője* a könyvtár és a gyermekek viszonyával foglalkozott. Hangoztatta, hogy a könyvtárosnak meg kell ismernie a gyermekeket. Kell velük beszélgetni, érdeklődni ügyes-bajos dolgaik után, nem pedig éreztetni velük, hogy ők még csak gyermekek. Komolyan, felnőtteknek kijáró tisztelettel kell velük beszélni. A gyerekek önbizalma ilyenkor nő, valakinek érzi magát, sokkal bizalmasabb a könyvtárhoz és a könyvtárosban nemcsak hivatalnokot, vagy botlott, hanem barátot is lát. A szombathelyi Megyei Könyvtárban rövidesen megnyílik az ifjúsági könyvtár, amelynek külön klubhelyisége is lesz, ahol kizárólag az ifjúság gazdálkodik.

ROSTAS LÁSZLÓNÉ, *nagybajomi nép-könyvtáros* arról beszélt felszólalásában, hogy nem lehet azonosítani a könyvpropaganda módszereit és eszközeit városi és falun. Megnehezíti munkájukat az, hogy a könyvek egy része nem nagyon vonzó.

— *Parasztember nem visz el könyvet, különösen szakkönyvet, hogy bele ne nézzen. Jó lenne, ha szakkönyviroink tudomásul vennék, hogy a nagybajomi parasztlak nem ismerik a »laktáció« kifejezést és burgonyájukat legkevesébé féltik az »acti-*

nomices és streptomices támadása folytán beálló káros paraképződéstől«. Ebből egy szót sem értenek, ezt a betegséget e néven nem ismerik, tehát ettől a betegségtől nincs is mit félniök és ellene persze védekezni sem tanulnak meg a könyvből. Azért mi foglalkozunk azzal, hogy a haladó mezőgazdasági termelési módszereket minél szélesebb rétegekkel ismertessük meg. Most azzal próbálkozom, hogy tanuló ifjakkal küldök haza egy-egy szakkönyvet a szülőkhöz. Akiről tudom, hogy a gyümölcsös a kedvenc munkaterülete, annak gyümölcsre vonatkozó szakkönyvet, aki szőlőben foglalkozdik, annak ebből a témakörből stb. Erősen segítené ilyenirányú munkánkat, ha a népszerű mezőgazdasági könyveket parasztlak részére érthető nyelven írják. Szerintem a közérthetőség még a mezőgazdasági szakkönyveknek sincs ártalmára.

RIBICSKA RAYMONDNÉ, *a Hazai Fésűsönő üzemi könyvtárosa* hangoztatta, hogy az üzemi könyvtári munka megjavításához nagy szükségük lenne olyan olvasótervekre, mint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kiadványai. Különösen a textiliparban van szükség ilyen olvasótervekre. Javasolta, hogy a »Könyvbarát« havonta közölje, melyik tudományos könyvtár készített ajánló bibliográfiát és azt hol lehet megkapni.

HALFAR RUDOLF, *a mohácsi Járásí Könyvtár vezetője* feladataikat ismertette. 76 határmenti község népkönyvtára tartozik hozzájuk, s a többi között feladatukká tűzték ki, hogy a könyveken keresztül is megismertetik a községek dolgozóival Tito népellenes, rabló politikáját.

GARAMSZEGI GYÖRGY, *a MESZHART üzemi könyvtárának dolgozója* a bányászok könyvvezetéről beszélt. Az ország különböző helyeiről jött dolgozók, fiatal munkások fokozott érdeklődést tanúsítanak a könyvtári munka iránt. Megérkezésük első napjaiban felkeresik a könyvtárost és keresik a könyvet. Egy könyvankéton ismertették Gorbatov »Donyeci bányászok« című könyvét. Sudár Ferenc Kosuth-díjas és Kalauz István sztahanovista vájár a könyv elolvasása után áttért a donyeci bányászok munkamódszerére, igen komoly eredménnyel.

LAZAR PÉTER *a MTESZ tagja*, a műszaki és szakszervezeti könyvtárak közötti viszonyról beszélt. Általánosságban az a tapasztalata, hogy az üzemi műszaki könyvtárak szervezése és munkája egyike a legelhanyagoltabb területeknek könyvtárügyünkben. Eppen ezért, ezzel a kérdéssel foglalkozni kell, mert a tervteljesítés, a műszaki fejlesztés és a tudományos kutatás szempontjából döntő jelentősége van ezeknek a tudományos könyvtáraknak.

SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAI

Nyujsunk aktív segítséget a termelésnek

AZ IVANOVÓI SZOSZNYEVSZKI KIKÉSZÍTŐGYÁR MŰSZAKI KÖNYVTÁRA

(Bibliotekar 1952. 1. számából. — Rövidített szöveg)

A Szosznyevszki Kikészítőgyárban a szocialista verseny menetét mutató tábla mellett ott találjuk a műszaki könyvtár tájékoztató tábláját. Ez a tábla a társadalmi, politikai és műszaki irodalom újdonságainak annotált jegyzékeit közli, továbbá újságkivágatokat és helyi jellegű anyagot tartalmaz, amelyek a termelés újtítoinak, a sztahanovistáknak és észszerűsítőknak tapasztalataira vonatkoznak.

Az élenjárók tapasztalatainak propagandája céljából a könyvtár dolgozói a gyár műhelyeiben újságkivágatokat, brosrákat (például B. T. Kulagin: *»Hosszabbítsuk meg a gépek élettartamát, V. Graviskisz: »Nyina Nazarova és követői«, »A termelés újtítoi«* című brosrákat stb.) és a Könnyűipari Minisztérium tájékoztatói osztálya által közzétett cikkeket olvasnak fel.

Különösen nagy aktivitással zajlott le annak a füzetnek a megvitatása, amely Szurova elvtársnő kiváló minőséget termelő, szárítódobkezelő-brigádjának munkájával foglalkozik. A szárítódobműhely munkásai a füzet felolvasása és megvitatása után elhatározták, hogy műhelyükben Szurova elvtársnő brigádjának munkamódszereit fogják alkalmazni.

Hasznos munkát végez a könyvtár a Könnyűipari Minisztérium műszaki tájékoztatói osztálya által *»Műszaki tapasztalatcsere«* és *»Feljegyzések a tudományos kutatómunkára vonatkozólag«* címen kiadott gyűjteményes munkák népszerűsítése terén, amelyek az élenjáró műszaki tapasztalatokat ismertetik. Minden egyes ilyen gyűjtemény néhány tucat rövid cikket tartalmaz különféle kérdésekről. Aból a célból, hogy a gyűjteményes munkák használatát megkönnyítsük, összeállítottuk az azokban megjelent cikkek kartotékját oly módon, hogy a cédulákat az üzemenkben folyó termelés kérdései szerint csoportosítottuk. Minden olvasó: aki érdeklődést tanúsít az észszerűsítési kérdések iránt, megismertetiük a kartotékoknak azzal a részével, amely az ő szakmáját érintő cikkeket tartalmazza.

A gyűjteményes munkákban közzétett legérdekesebb anyag propagálására a könyvtár egyes cikkeket (a szakember útmutatása alapján) a gyár falújságján közöl. Másfél év alatt, mintegy 20 ilyen

cikk jelent meg. Annak következtében, hogy a munkások és mérnökök, valamint a műszaki dolgozók széles körben megismerkedtek a gyűjteményes munkákkal, az észszerűsítési javaslatokat igen nagy számban alkalmazzák a mi gyárunkban is.

Az olvasók gyakran megköszönik a könyvtárnak a kapott segítséget. Némrégiben a gyári újság közölte Á. N. Golubjev észszerűsítő tervező cikkét *»Hogyan nyújt segítséget a műszaki könyvtár«* címmel.

Könyvtárunk munkájában jelentős helyet foglal el a bibliográfiai tájékoztatók kiadása.

Műhelyfőnökök, mesterek, vegyészek, rajzolók és munkásfelalálók fordulnak hozzánk segítségért. Ha arról van szó, hogy irodalmat kell találni a lumeneszkáló lámpák alkalmazására vonatkozólag, vagy a póthegesztő berendezés leírását tartalmazó könyvet kell felkutatni, vagy pedig egyes számításokra nézve kell tájékoztató irodalmat kikeresni. Fialat szakemberek segítségért fordulnak hozzánk pl. termelési kérdésekkel foglalkozó cöadásaik kidolgozásához, a rajzolóművészek azt kériik tőlünk, hogy válogassunk ki nekik rajzokat szövevek festéséhez, vagy új mintákhoz stb.

A tájékoztató bibliográfiai munka terén könyvtárunk egyelőre még nem rendelkezik nagy tapasztalatokkal.

Az első időkben arra szorítkoztunk, hogy az olvasóknak irodalmat ajánlotunk anélkül, hogy pontosan megjelöltük volna, hol található meg a válasz az őket érdeklő kérdésre.

Hamarosan kiderült, hogy sok olvasó tapasztalatlansága folytán nem volt képes megtalálni a szükséges anyagot a bibliográfiai útmutató alapján. Ekkor megkíséreltük tájékoztató munkánkat kimélyíteni: minden egyes olvasót, aki útbaigazításért hozzánk fordul, tüzetesen kikérdezzük az őt érdeklő kérdés valamennyi részlete felől, megtudjuk, hogy miért van szüksége útbaigazításra és ennek alapján tájékoztatjuk arról, hogy hol található meg a szükséges anyagot. Ha kézikönyvet adunk ki, megmutatjuk, hogyan használgják azt.

Az irodalom kiválogatásánál bibliográfiai útmutatókat és a szóbanfogló kérdésre vonatkozó bibliográfiákat használ-

juk fel, emellett pedig szakembereinket is megkérdezzük. Bonyolult kérdéseknél a könyvtár bibliográfusokhoz, valamint a textilkutató intézet és a területi könyvtár konzultánsaihoz fordul segítségért.

Olyan esetekben, amikor az olvasó valamilyen termelési kérdésen huzamosabb időn át dolgozik, a könyvtár tájékoztatja őt a szakmáját érintő irodalom összes újdonságairól.

Volt olyan idő, amikor a könyvtárhoz főleg a mérnökök és egyéb műszaki dolgozók közül kikerült újítkók fordultak. Aból a célből, hogy a munkásújítkókat is bevonjuk a könyvtárba, kezdtünk könyvkiállításokat rendezni az egyszerűsítők és újítkók gyűlésein. A könyvtárosok felszóltak ezeken a gyűléseken és elmondták, hogy mivel segítheti a könyvtár az újítkókat. Így elértük azt, hogy a munkásújítkók kezdtek sűrűbben hozzánk fordulni segítségért. Mi is gyakran ajánlunk nekik olyan könyveket, amelyekre szükségük van. Így például, amikor megtudtuk a mestertől, hogy Zajcev asztalos érdeklődik az automatizálás és gépésítés iránt, kezdtük őt értesíteni mindazokról a hozzáink beérkező könyvújdonságokról, amelyek ezzel a témával foglalkoznak. Bizonyos idő múlva Zajcev azzal a kéréssel jött a könyvtárba, hogy válogassuk ki neki az asztalosmarogépre vonatkozó könyveket. Ennek az irodalomnak a segítségével új készüléket dolgozott ki gépéhez, amelyet azután az üzemben bevezettek.

A műszaki könyv propagandája szorosan kapcsolódik az olvasóknak a termelési kérdéseket illető érdekeihez és szükségleteihez. Mindig konkrét módon fordulunk az olvasóhoz.

Igy például a nyomóműhely ifjúmunkásainak és műhelyfőnököknek a következő tartalmú levelet küldtük szét:

»Tisztelt Elvtárs!

Munkájának megjavítása érdekében a műszaki könyvtár és a műhelyvezetőség azt javasolja önnek, hogy olvassa el M. K. Szpihin »A selejt megelőzése a kartonnyomásmánál« című könyvet.

A könyvújdonságok beérkezéséről az egyes szakmák dolgozóit a műhelyekben kiüggesztett plakátok segítségével értesítjük. A plakátokon körülbelül ez a szöveg áll:

»A mechanikai javítóosztály művezetői részére javasoljuk M. I. Hudij: »A textiltgyártási berendezések javítása« című könyvet.« »A nyomóműhely munkásainak és a mechanikai javítóosztály művezetőinek, akik a nyomógépeket kezelik, el kell olvasniok L. V. Fogyiman és D. Sz. Zajcev »A nyomógépek szerkezete és kezelése a pamutgyártásban« című új könyvet.«

Sikereket értünk el a műszaki-könyvekből rendezett olvasókonferenciákkal is.

A konferencia előkészítési munkáját már jóval annak meghirdetése előtt megkezdjük. A konferencia megszervezésének és lefolytatásának tervét a könyvtári tanácsban megtárgyaljuk és összeegyeztetjük a gyár vezető szervezeteivel. A megjavításra kijelölt könyvet a könyvtárosok a kölcsönzések alkalmával előzetesen széles körben ajánlják az olvasóknak.

A konferencia közvetlen előkészítésének módszerei attól függően változnak, hogy a kiválasztott könyv milyen olvasókörök céljait szolgálja. Ha a könyv mérnököknek, műszaki dolgozóknak szól, arra törekszünk, hogy összegyűjtsük az olvasók véleményét, kijeöljük fejezetenként az előadokat, kifüggesztjük a hozzávaló irodalom ajánló jegyzékeit és könyvkiállításokat rendezzünk.

Ha a könyv tömeges olvasásra van szánva, úgy rajtuk kívül a többi dolgozót is mozgósítjuk. Így például akkor, amikor M. K. Szpihinnek »A selejt megelőzése a kartonnyomásmánál« című könyvével kapcsolatos konferenciát készítettünk elő, a műhelyekben felolvasásokat rendeztünk a könyv megfelelő fejezeteiből és kérdőíveket osztottunk szét. Szak-konzultánsok segítették a munkásokat abban, hogy a könyv megvitatására felkészüljenek.

Annak a konferenciának az előkészítése során, amely M. A. Kulikovnak és P. V. Moriganovnak »A pamutszövetek kikészítésének új módjai« címen az Ivanovi Területi Kiadónál nemrég megjelent könyvét tárgyalta meg, a »Za tyelniczenszkij progressz« című műszaki újság külön számot adott ki.

Az újság közölte a konferencia feladatairól szóló cikkeket, az olvasók véleményét Kulikov és Moriganov könyvről, valamint a pamutszövetek kikészítésére vonatkozó irodalom jegyzékét.

Az irodalom propagálása terén fontos szerepet játszanak a termelés technikájára és gazdaságtanára vonatkozó kiállítások.

A technikai haladásért, a dolgozók kulturális és technikai színvonalának felélesztésért folytatott harc nagy és nemes feladat. A műszaki könyvtárak kiterjedt hálózata nem utolsó helyet foglal el a feladat megoldásában. Ezek a könyvtárak szorosan összefüggnek a termeléssel, nagy állományt gyűjtöttek össze, megvan a tapasztalatuk a műszaki könyvekkel folytatott munkával kapcsolatban és nem csekély segítséget nyújtanak a termelésnek.

SZ. SZTRIJEVSKAJA

Az egercsehi bányatelep könyvtárában

Az Országos Széchényi Könyvtár újonnan alakult Módszertani Osztályának dolgozója 1952. októberében első ízben szálltak ki az ország hat különböző megyéjébe, hogy tanulmányozzák a vidéki tömegkönyvtárak munkáját s az összegyűjtött tapasztalatok alapján rendszeres és tervszerű segítséget nyújthassanak tömegkönyvtárainknak. A vidéki tömegkönyvtárak tanulmányozásának munkájában magam is részt vettem, mint az Országos Széchényi Könyvtár vezetője. Hiszen a módszertani segítségnyújtás az Országos Széchényi Könyvtár munkájának legfőbb feladata s nem csupán a Módszertani Osztályé, hanem az egész könyvtaré. S lehet-e az Országos Széchényi Könyvtárnak kultúrforradalmunkban nagyszerűbb feladata, mint sok ezer tömegkönyvtárnak munkáját támogatni, segíteni, vezetni közvetlenül és közvetve annak a célnak az érdekében, hogy a tudást, a kultúrát, a könyvet, a szocialista emberformálás egyik legfőbb eszközeit, dolgozó népünk minden tagjához elvigye, hogy a tömegek politikai öntudatát, műveltségét szüntelenül emelje.

Vidéki tanulmányutam során Heves megyében jártam s így jutottam el Egercsehi bányatelep szakszervezeti könyvtárába is. A telep lakóinak száma mindössze 870 fő. A szénbányák munkásainak több mint a fele a környező falvakból jár be a bányába dolgozni.

A könyvtár a telep középpontjában a DISZ házában van elhelyezve. Jó felnek vettem megérkezésemmel, hogy bárkit kérdeztem, tudtak a könyvtárról, készségesen mutatták meg, hogy merre találok. Nem is kellett sokat keresgélnem, mert a ház oldalán már messziről látható felírás igazított útba: NÉPKÖNYVTÁR. Nyitva délelőtt 10—12-ig és délután 2—8-ig.

Sohasem jártam Egercsehi bányatelepen. Nem ismertem senkit és engem sem ismert senki. Starcz András bányász-könyvtáros sem. Ismeretlenül és váratlanul nyitottam rá az ajtót. Amikor elmondtam, hogy mi járásban vagyok, egyszerre felderült az arca: *»Jaj, elvtárs, de jó, hogy jössz, legalább elmagyarázza a betűjeles raktározási rendszert, mert sehogyszem boldogulok vele. Elkezdtem valahogy, de valami hiba lehet benne.«* Ezzel indult a beszélgetésünk és néhány perc múlva a problémák és kérdések egész sora került szóba, amelyeket rövidre kényszerült ott-tartózkodásom három napján meg is beszéltem.

A 2617 kötetből álló könyvtár körülbelül egy 3,5 méter hosszú és ugyanolyan széles szobácskában volt elhelyezve. A falakat köröskörül polcok borították, amelyeket részben Starcz elvtárs maga állított össze. Bizony, ha 5—6 olvasó jött egyszerre (ami nem volt ritkaság), a kis helyiségben mozogni is alig lehetett.

A könyvek egyharmadát már Starcz elvtárs szerezte be, amióta átvette a könyvtárat az utolsó esztendőben. Ideológiai, szakmai és ismeretterjesztő munkák jóformán csak azóia vannak a könyvtárban, sőt új szocialista szépirodalom is nagyobb mértékben csak azóia került az állományba. Szakmai irodalom még így is kevés, nem éri el az előírt 10 százalékot sem. Kiválasztásuklöz a könyvtáros a mérnökök tanácsát is kikéri. Főleg a vájár, kovács, lakatos, asztalos, hegesztő, vilamossági szakianfolyamok részvevői kerülnek a szakkönyveket, kevés van meg belőlük. Pénze volna rá, a Könyvterjesztő azonban nem tud megfelelő anyagot szállítani, mert példányai elfogytak.

A szakmai művek iránt, ha van is érdeklődés az még nem elég széleskörű. Hasonló a helyzet az ismeretterjesztő irodalom olvasásában. Noha vannak a könyvtárnak olvasói, akik rendszeresen kölcsönöznek ismeretterjesztő anyagot, sőt akad olyan is, aki csak ilyeneket olvas. Starcz elvtárs szívós munkával, türelmes rábeszéléssel, kitartó propagandával már eddig is szép eredményeket ért el. A szépirodalmi olvasmány mellé mindenkinek ajánl ismeretterjesztő vagy szakmai olvasmányt is. S az eredmény nem is marad el, idővel olvasói egyre többen maguktól kérnek ilyeneket. Persze, akadtak olyan szülők is, akik csak meséskönyveket kölcsönöznek, hogy otthon a gyerekeknek ezekből felolvassanak. Ilyenkor Starcz András elvtárs nem mulasztja el, hogy meg ne jegyezze: tud ő olyan könyvet is adni, ami a felnőtteket érdekelné, egy-egy megfelelő jó regénynek el is mondja a tartalmát. Addig-addig próbálkozik, míg a szülőt meg nem kapja valamelyik történet s elviszi a könyvet. S ha egyszer rá tudta venni az olvasására, nyert ügye van: azontúl már kérnek tőle olvasni-valót. De Starcz András, ha megkérlik, vagy ha valakit nehezen tud a könyvtárba csalogatni, a lakására is elviszi az olvasónak a könyvet. Mindenképpen igyekszik megnyerni olvasói bizalmát. S magam tapasztaltam, hogy azok bizalommal is vannak

iránta, mert jó érzékkel tud számukra olvasmányt választani, ismeri az olvasót.

Persze, ez az olvasás még eléggé rendszertelen, sokszor egyoldalú. Eppen arra hívtam fel Starcz elvtárs figyelmét, hogy a személyi lapok olvasmány-anyagának szemmel tartásával igyekezzék olvasói műveltségét, látókörét, ismereteit tervszerűen szélesíteni. Ne csak néhány író műveit olvassák, s ne is kizárólag csak szépirodalmat. S ha valamilyen téma iránt felébred bennük az érdeklődés, arra vonatkozólag lássa el őket rendszeresen könyvekkel. Igyekezzék tervszerűen olvasatni, s készítsen olvasási terveket, egyelőre néhány olvasója számára. Ajánló bibliográfiák jó segítséget nyújtanak ehhez a munkájához.

Sajnos, egyetlen szakmai ajánló-jegyzék, a »Vájar olvasmányai« kivételével, az Egerecsehi bányatelep könyvtárába nem jutott el. Nem csodálható hát, ha a könyvtáros nem tudja, hogyan is hasznosítsa a bibliográfiákat a saját munkájában, amikor a könyvek tartalmát illetően a gyors tájékozódásnak evvel a fontos eszközzel. jóformán még meg sem ismerkedhetett.

Starcz elvtárs alig egy éves kitartó propaganda munkájának eredménye volt, hogy a telep összes lakóinak több mint 27 százaléka a könyvtár beiratkozott állandó olvasója. 1952 októberének első három hetében a könyvtár 238 beiratkozott olvasója 588 esetben 1044 könyvet kölcsönzött. Ezek a magas forgalmi számok a legbeszédesebb bizonyítékai a könyvtáros jó munkájának.

Az olvasók 59 százaléka munkás, 32 százaléka tanuló és 9 százaléka értelmiségi, ebből 68 százaléka a férfi, 32 százaléka a nő-olvasó. Életkor szerint az olvasók 75 százaléka 30 évnél fiatalabb. Ezekből az adatokból két tanulságot vonhatunk le: egyrészt viszonylag kevés a nőolvasó, másrészt kevés a 30 éven felüli, tehát a dolgozóknak igen számottevő korosztálya. Tudom, hogy a statisztika rideg számai mögött a valóságban jobb a helyzet. A szülei számára is gyakran a tanulók kölcsönzik a könyvet. S a férfiak által kölcsönzött műveket gyakran a család nőtagjai is elolvassák.

Mégsem látom ezt egészen megnyugtatónak. Starcz elvtársnak meg kell erősítenie a propagandát egyrészt a nők, másrészt általában a 30—50 év közöttiek megnyerése érdekében.

Fiók kölcsönző állomásokat is szervezett Starcz András a környék bányászlatka fal-

vaiban, így Istenején és Monosbélen. Ezekkel együtt olvasóinak számát 400 fölé emelte. De nem feledkezik meg a tömegpropaganda eszközeiről sem. Hirdetmények, kiállítások, könyvismertető előadások útján is igyekezik olvasóinak táborát állandóan növelni. A könyvismertető előadásokban legfőbb segítőtársa Lengyel Pál mérnök.

Starcz András elvtárs jó könyvtári munkáját a helyiség szűk voltán kívül, főként a helyes raktározási rend és a betűrendes és szakkatalógus hiánya gátolja. Érezte is mindegyiket, sőt megkísérelte valamiképp kiküszöbölni is ezeket, de magára hagyva csak félmegoldásokig jutott el. A raktározási rend kialakításához kezébe adtam a kulcsot, a Könyvbarát múlt évi szeptemberi számának mellékletét a betűjeles raktározás rendszerről. A katalógusok hiánya csak hosszabb idő alatt pótolható. A könyvek néhány csoportjáról készített lista csak ideig-óráig segít valamelyest a bajon.

Megbeszéltünk egy sereg más fontos kérdést is, hogy minő közeli feladatokat kell megoldania. Pótolni kell mindenekelőtt egy nagy hiányosságot: a könyvtárnak a jövőben elő kell fizetnie néhány fontosabb folyóiratra és hírlapra. A szakszervezeti könyvtárnak meg kell teremtenie az együttműködést az üzem műszaki könyvtárával. A lényegesebb tennivalókat pontokba foglalva fel is jegyeztem Starcz elvtársnak, s a könyvtáros munkájához támogatást kérttem a vállalat vezetőjétől, Erdősi elvtársától is.

Starcz elvtársnak az Első Országos Könyvtáros Konferencián mondott hozzászólásából tudom, hogy már is sokat megvalósított abból, amit megbeszéltünk. A könyvtár egy hónap múlva egy tágasabb szobába költözött, amely olvasóhelyiségül is szolgál, s kialakította helyes raktározás rendjét is, olvasóinak száma pedig egy hónap alatt ugrás-szerűen közel 200-zal emelkedett. Starcz elvtárs hozzászólásában arra hívatkozott, hogy sokat tanult tőlem, s újabb szép eredményeiben nekem is részem volna. Örömmel tölt el, ha így van, de sietve hozzá kell tennem, hogy én is sokat tanultam tőle. Ő volt az első tanítómesterem abban, hogy milyen segítséget várnak a tömegkönyvtárak az Országos Széchenyi Könyvtártól s mik azok a kidolgozandó lényegesebb könyvtári módszertani problémák és feladatok, amelyek majd előbbre viszik közös ügyünket, kultúrforradalmunk győzelmét.

VARJAS BELA

Ajánló bibliográfiák a termelési propaganda szolgálatában

Az első Könyvtáros Konferencia legfőbb tanulsága az volt, hogy sűrűsösen és igen jelentős mértékben kell megjavítani a könyvtárak propaganda munkáját. A Könyvtáros Konferencia határozatai kijelölték a propagandamunka fontosabb területeit. A békéért folyó világméretű harc tőlünk, magyar dolgozóktól, az ötéves terv maradéktalanul teljesítését, termelési eredményeink fokozását kívánja. A magyar nép állandó gazdasági és kulturális felemelkedésének ez az előfeltétele. Rákosi és Gerő elvtársak legutóbbi beszédei a könyvtárosok számára azt jelentik, hogy ki kell fejleszteni, illetve hathatósabbá kell tenni a szakirodalom propagandáját a termelés fokozása, a dolgozók szakmai tudásának fejlesztése, az élenjáró termelési tapasztalatok elterjesztése érdekében az iparban éppen úgy, mint a mezőgazdaságban.

A műszaki irodalom propagálása a szakszervezeti és a vállalati könyvtárak feladata elsősorban. A szovjet szakszervezetek és üzemek könyvtárosainak eredményes munkája a termelési propagandában nemcsak ösztönzést, de útmutatást is ad a helyes munkamódszerekre. A szovjet könyvtárosok beszámolóiból azt látjuk, hogy propaganda munkájuk mindig egy konkrét feladathoz kapcsolódik, csak az érdekelt üzemek, illetve üzemrészek felé irányul. Könyvismertetéseket, ankétokat is, mindig a téma szerint érdekelt üzem, vagy üzemrész dolgozóinak tartanak. A könyvtár propagandamunkája szorosan kapcsolódik a technikai minimumokhoz. Mindent elkövet, hogy a dolgozók a megszabott technikai minimumot elsajátíthassák és műszaki tudásukat állandóan továbbfejlesszék. A könyvtárosnak állandóan figyelemmel kell kísérnie, hogyan változik a technikai minimum az illető üzemben és ennek megfelelően kell módosítani a termelési irodalom propagandáját. Ugyanakkor segítik a könyvtárak a sztahanovista munkamódszerek széleskörű elterjesztését is. A műszaki irodalom propagálásába bevonják a műszaki értelmiséget.

Hasonlóképpen veszik ki részüket a falusi könyvtárak az élenjáró mezőgazdasági, termelési módszerek propagandájában, bevonva a munkába az agrónomusokat, a jó eredményt elért állattenyésztőket, növénytermelőket. A propagandamunka itt is a mezőgazdasági üzem konkrét problémáihoz kapcsolódik.

A műszaki és mezőgazdasági szakirodalom propagandájának ezeket a jól bevált módszereit nekünk is el kell sajátítanunk. Ebben a munkában a könyvtárak legfontosabb segédeszközei az ajánló bibliográfiák. Bár nálunk az ajánló bibliográfiák száma

még nem nagy, tudunk közülük néhány jó segédeszközt ajánlani a termelési propagandához.

A műszaki irodalom megismertetését, az ipari dolgozók műszaki színvonalának emelését kívánják szolgálni az Országos Műszaki Könyvtár ajánló bibliográfiái. Eddig ezekből öt jelent meg:

1. *Mit olvasson a vágár?*
2. *Mit olvasson a marós?*
3. *Mit olvasson az esztergályos?*
4. *Mit olvasson a kőműves és betonszerelő?*
5. *Az öntőmunkás olvasmányai.*

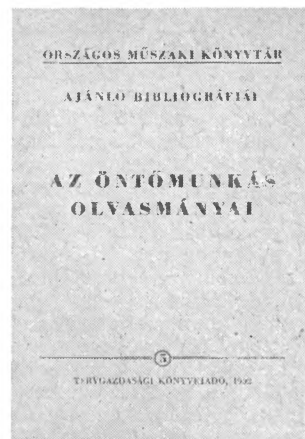
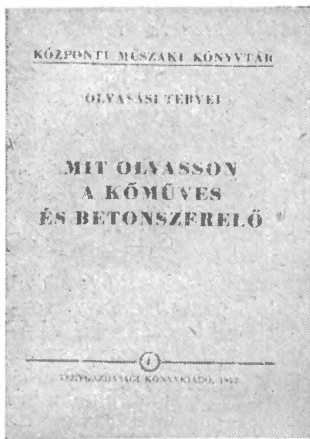
Mind az öt ajánló jegyzék a nehézipar egyes fontos ágában a legfontosabb szakmai ismeretek elsajátítását szolgálja. A bibliográfiák a szakmában kezdő dolgozónak szólnak. Az anyagot úgy válogatták össze, hogy az összeállítás sorrendjében haladva, az olvasó először a szakma elsajátításához szükséges alapismeretekkel ismerkedik meg, aztán fokozatosan hatol mind mélyebbre a kérdés tanulmányozásába.

Minden bibliográfia az első részben olyan ideológiai és szépirodalmi művek jegyzékét adja, amelyek hozzásegítik a dolgozót ahhoz, hogy megismerje a kérdés jelentőségét az egész népgazdaság, a szocializmus építése szempontjából. Így tehát szerves kiegészítői a szakirodalomnak. Ezeknél a műveknél természetesen nem érvényesül a szakmunkáknál alkalmazott fokozatossági elv. Ezek a könyvek a szakkönyvekkel párhuzamosan, bármilyen sorrendben olvashatók.

A jegyzékek anyagában való tájékozódást segítik az egyes művekhez írt annotációk. Ezek egyrészt utalnak a könyv tartalmára, másrészt megmondják, hogy kinek ajánlják a műveket. Az annotációk — egykét nem szakember számára homályos szak kifejezéstől eltekintve — világosak, tömörek, még kezdők számára is könnyen érthetőek.

Az Országos Műszaki Könyvtár szakmai ajánló bibliográfiái tehát igen jól felhasználhatók a vas- és fémipar, a kohászat, a bányászat, az építőipar szakirodalmának propagálásában, illetve az egyes iparágak munkásainak szakképzettsége fokozásában.

A mezőgazdasági szakirodalom ismertetéséhez jó ajánló bibliográfiák készítése az újesztendő feladata lesz. Fontos dolog, hogy a falu közigazgatási és politikai vezetői ismerjék a mezőgazdaság legfontosabb szakkérdéseit is. Számunkra az Országgyűlési Könyvtár állított össze egy ajánló bibliográfiát: *»Mit olvassanak a tanácstagok«* címen. A bibliográfiában minden állandó bizottság megtalálhatja a

munkájához legszükségesebb irodalmat. Bő és jó irodalmat ad. Fogyatékoságai mellett is hasznos és fontos segédeszköz. Eppen a kérdés fontossága indokolja azonban, hogy rámutassunk a hibákra is. Egyik főhibája az, hogy ezt a nagy szétágazó és sokrétű irodalmat egyetlen, rövid (másfélíves terjedelmű) jegyzékbe akarja beleszorítani. Megtalálunk ebben a bibliográfiában minden témát, az ipar általános szervezési kérdéseit éppen úgy, mint a mezőgazdaság szakproblémáit, pedagógiai, közegészségügyi kérdésekkel foglalkozó könyveket éppen úgy, mint pénzügyi, statisztikai vagy közlekedésügyi műveket. Ilyen módon egyikkel sem foglalkozhat kielégítően. Viszonylag elég gazdag és részletes a mezőgazdasági irodalommal foglalkozó rész. A szerkesztők itt is küzdöttek az anyag zsúfoltságával és úgy igyekeztek szorításától szabadulni, hogy a sorozatos kiadványok egyes füzetait, mint pl. a *Mezőgazdasági Kiskönyvtár-t* nem annotálják, csak címszerint sorolják fel. Ez a felsorolás sem pontos, sok helyen elhagyják a szerzőt, másutt a cím hiányos. Hasonló módon járnak el a *Szocialista Nevelés Kiskönyvtára* sorozattal is. E sorozatok anyagának ilyen felületes tárgyalási módja nem helyes már csak azért sem, mert azt a hiedelmet kelti az olvasóban, hogy ezekkel a művekkel nem érdemes foglalkozni. De hát akkor miért vette fel ezeket a bibliográfia? Ez azonban csak szónoki kérdés, a valóságban igen sok értékes anyag található a sorozatban, amelyeket máshol nem is találhatunk meg és amelyeket nem kisebbített hangsúllyal kell ajánlani.

Sokkal alaposabb munkát végezhetett volna a könyvtár, ha az egyes állandó bizottságok számára külön ajánló jegyzéket készít.

Másik komoly hiányossága a bibliográfiának az annotáció. Ezek a legtöbb eset-

ben semmitmondóak, még a rövidségük sem előnyös. Nem mutatnak rá a művek legfőbb mondanivalóira, nem teszik vonzóvá a könyvet az olvasó számára.

Hibái ellenére sem értéktelen azonban ez a bibliográfia, jól csoportosított, bőséges irodalmi anyagával segítségére lehet a könyvtárosnak és a tanácsok dolgozóinak.

Nem szolgálja ugyan a termelés propagandáját, de ezt politikai, történelmi, természettudományos és irodalmi anyaggal kiegészíti a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár által összeállított, nemrégien megjelent *»Olvasótervek«* első sorozata. Az *»Olvasóterv«* az ajánló bibliográfiának az a típusa, amely szó szoros értelmében tervet ad az olvasáshoz. Rendszerint valami aktuális, általános érdekű problémát vet fel, amelynek megismeréséhez mintegy 10–12 könyvet ajánl a legfontosabbak közül. A könyvek a *»fokozatosság«* elve szerint rendeződnek egyszerűtől a bonyolultabbig. A Szabó Ervin Könyvtár olvasóterveinek első sorozata 12 témát tartalmaz, köztük a következőket: *A békemozgalom, A természet átalakítása. A világ, amelyben élünk. Ötéves tervünk alkotásai, A klerikális reakció* stb. Az olvasási tervek anyaga általában véve jó. Csak helyenként tévesztették szem elől a szerkesztők az olvasótervek valódi célját: kezdő olvasónak tervezni, rövid tájékoztatást adni egy témáról. Több olvasótervnél az összeválogatott irodalom nem követi a fokozatosság elvét és nehéz, több előtanulmányt igénylő műveket ajánl. Így pl. a *»Békemozgalom«* c. olvasóterv. Vagy pl. az *Alkotmányról* szóló olvasási tervbe felvettek egy műsoranyagot, amely még hozzá 1948-as. Bár a gondolat jó, de ilyen megoldásban nem szerencsés a *Természettudósok* c. olvasóterv összeállítása sem, ahol 13 természettudós

életét és munkásságát akarja egyszuszra megismertetni az olvasóval.

Egy olvasótól sem kívánhatjuk, hogy a fizika, a biológia, az atomkutatás problémáival egy olvasóterv keretein belül ismerkedjék meg. Ezt a témát helyesebb lett volna ajánló bibliográfiának feldolgozni. Jó összefoglalás viszont a sorozat legtöbb jegyzéke, pl.: *A világ, amelyben élünk, A klerikális reakció, A magyar nép forradalmi hagyományai.*

A Szabó Ervin Könyvtár műve első nálunk ebben a típusban és az említett hibák ellenére is igen jó kezdeményezés, amely minden valószínűség szerint jó segítséget fog nyújtani a könyvtárosoknak az olvasókkal való tervszerű foglalkozásban.

A bibliográfiák felhasználásának igen sok lehetősége van. Néhányra a leggyakoribbak közül itt mindjárt fel is hívjuk a figyelmet:

1. A bibliográfia a könyvtáros legjobb segítsége az állomány tervszerű gyarapításánál, az olvasók szükségleteinek kielégítésénél. A bibliográfia tájékoztatja a könyvtárost arról, hogy milyen művek szükségesek egy-egy tárgykör megismeréséhez. A bibliográfiákat kiegészítjük a könyvkiadói jegyzékek, amelyek az új könyvekről tájékoztatják a könyvtárost. E kettő állandó

és rendszeres tanulmányozása nélkülözhetetlen a könyvtárak tervszerű fejlesztéséhez.

2. A bibliográfiák felhasználásának az előbb említett módja a legismertebb. Sokkal kevesebben használják azonban az ajánló jegyzékeket a könyvtári propagandában. A bibliográfia pedig jó segítséget nyújt a könyvtárosnak az olvasókkal való egyéni foglalkozásban, éppen úgy, mint kiállítások készítésénél, vagy az olvasókörök munkájában.

a) Hogyan használjuk fel az olvasókkal való egyéni foglalkozásban? A könyvtárosnak az olvasók ezerféle kérdésére kell válaszolnia. Bár a jó könyvtáros maga is sokat olvas, azonban még a legjobb könyvtáros sem tudja saját olvasmányai alapján minden felmerült kérdésre megadni a választ, vagy a különféle problémák irodalmát összeállítani.

Ebben a munkában adnak segítséget a bibliográfiák, amelyek nemcsak a kérdés irodalmát adják összefoglalóan, hanem annotációkkal arra is választ adnak, hogy milyen olvasó számára legalkalmasabb a mű.

A bibliográfiákat helyezze el a könyvtáros egy külön polcon és úgy kezelje, mint munkájának fontos segédeszközeit.

Fontos feladata a könyvtárnak az is, hogy magukat az olvasókat megismertesse a bibliográfiákkal és használatauk módjával.

Külön kell beszélnünk az olvasótervek használatáról. Az olvasótervek alkalmazása akkor helyes, ha a könyvtáros úgy látja, hogy viszonylag alacsony képzettségű olvasó rövid idő alatt akar megismerkedni a kérdéssel, vagy egy fiatal olvasóját akarja a rendszeres olvasásra rávenni. A könyvtáros tetszés szerint változtathat a kiadott terven, elhagyhat belőle, vagy hozzátehet. Az olvasó egyéni sajátosságait ő ismeri a legjobban. Saját későbbi munkájához gyűjt hasznos tapasztalatokat, ha észrevételeit, a terv használhatóságára, a könyvek megválasztására vonatkozólag feljegyzi az erre a célra üresen hagyott rovatokba.

Az előre elkészített olvasási tervek mintául szolgálnak ahhoz is, hogyan készítsen a könyvtáros olvasói számára saját maga olvasói terveket. Ezeknek az anyagát a rendelkezésükre áll ajánló bibliográfiákból meríthetik.

b) Jó hasznát veheti a könyvtáros az ajánló bibliográfiáknak a kisebb, tematikus kiállítások készítésénél. Ha pl. egyik könyvtár kiállítást akar készíteni az öntömnikás olvasmányairól, előveszi az Országos Műszaki Könyvtár bibliográfiáját és itt készen találja az anyagot, sőt a felsorolt idézetekből, annotációkból kiválaszthatja a kiállítás feliratait is. A könyvtáros számára tehát

OLVASÓTERVEK Első sorozat 10.

A VILÁG AMELYBEN ÉLÜNK

„Ahhoz, hogy valaki élni tudjon a maga és hazája javára a szabadság jogával, nemcsak a jogok, gazdasági lehetőségek, hanem kultúra, műveltség is kell.”

Rákosi.

Ajánlott könyvek	Megjegyzések
ILJIN—SZEGAL: <i>Hogyan lett az ember őrült.</i> Illusztrálva. Bp. Szikra 1950. 574 oldal.	
VORONCOV—VELJAMINOV: <i>Hogyan keletkezett a világ.</i> Illusztrálva. Bp.: Szikra 1950. 36 oldal. (Természettudományos kiskönyvtár, 1.)	
OPARIN: <i>Az élet eredete.</i> Bp.: Szikra 1950. 59 oldal. (Természettudományos kiskönyvtár, 99.)	
PLISZECKIJ: <i>Az ember keletkezése és fejlődése.</i> Bp.: Szikra 1950. 89 oldal. (Természettudományos kiskönyvtár, 50.)	
LEBEDJEV, N.: <i>A föld meghódítása. A felfedezések és utazások népszerű története.</i> 1—2. kötet. Bp.: Cserépfalvi 1945. 1. 219 oldal, 7 tábla. 2. 201 oldal, 8 tábla.	

csak az elrendezés problémája marad. Hasonló módon használhatók fel az olvasótervek egy-egy témajegyzékhez is.

c) Jól használhatják a bibliográfiákat a sztahanovista és élmmunkás szakkörök, a könyvtárak mellett alakult olvasókörök is. Hívják fel a könyvtárosok a szakkörök figyelmét a számukra fontos ajánló jegyzékekre. Ezek nemcsak az egyes dolgozók olvasmányait segíthetik, hanem vezérfonalul szolgálhatnak a szakkör munkájához is.

d) Az ajánló bibliográfiák irodalmi anyagát és annotációit felhasználhatják a könyvtárosok témakartotékok készítésére is.

e) Az emkétek előkészítésénél szintén fontos eszköz a bibliográfia. Utmutatást ad a téma megválasztásában, továbbá alapos

tanulmányozásához, szükséges anyag kiválasztásában.

f) Felhasználhatók a bibliográfiák a könyvpropagandához úgy is, hogy az üzem számára legfontosabb könyvismertetőket közlik az üzemek újságjai, sőt ezeket a könyvismertetőket kiteszik a falújságra is.

Ez a néhány tanács a bibliográfiák felhasználására korántsem meríti ki az összes lehetőségeket. A könyvtárosok találékonysága a helyi adottságok ismeretében bizonyosan még jónéhány módját találja meg a felhasználásnak. Hasznos új tapasztalataikat írják meg a Könyvtáros szakkelettségének.

RACZ ARANKA

Gyermek könyvtárak

Népköztársaságunk kormányzata a könyvtárak fejlesztéséről hozott legutóbbi határozatával biztosította gyermekkönyvtáraink soha nem tapasztalt ütemű gyarapodását. Eddig 21 ifjúsági könyvtár nyílt meg — egyelőre közös helyiségben a felnőtt könyvtárakkal. Ez természetesen nem kielégítő, egyre nagyobb szükség van önálló, külön helyiségben, külön felöllel működő gyermek- és ifjúsági könyvtárra. Az elmúlt év végéig kilenc ilyen könyvtár létesült vidéken, a megyei, járási központokban. Ezeknek és a szovjet gyermekkönyvtáraknak tapasztalataiból igen értékes tanulságokat vonhatunk le további munkánk számára.

Mindenekelőtt határozzuk meg: milyen feladatot töltenek be az ifjúsági és gyermekkönyvtárak. Nem kisebbet, mint azt, hogy megszerettség a gyermekkel a könyvet, s ezzel egész életükre hűséges barátot adjanak melléjük. A gyermekkönyvtárosok megtisztelő feladata, hogy a könyv segítségével kommunista nevelésben részesítsék a felnövekvő nemzedéket.

Epen ezért — mivel az ifjúsági könyvtárak munkatársai fokozott mértékben nevelők — el kell sajátítaniok a pedagógia ismereteit, a pedagógia módszereinek tanulmányozása útján. Az ifjúsági könyvtáros olvasson minél több pedagógiai művet, tartson szoros kapcsolatot az iskolákkal és az ifjúsági szervezetekkel. Ismernie kell a körzetében működő iskolák tanítási programját, a nevelők és úttörővezetők terveit. Ha ezt megteszik könyvtárosaink, segítőtársaivá válnak a nevelőknek, akik a könyvtár anyagára támaszkodva szélesíthetik tanítvá-

nyaik ismereteit. A könyvtáros bibliográfiákat, egyéni olvasási terveket készíthet — a tanulási program ismeretében — kis olvasói számára.

Az iskolákkal, úttörőcsapatokkal való élő kapcsolat a könyvtár munkájára is nagy hatással van. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Sztálin-úti fiókjában a gyermekrészleg vezetője igen komolyan támaszkodhat azokra az ifjúsági aktívákra, akiket az iskolai úttörőörs küld erre a társadalmi munkára. A legjobb aktívákat az iskolaév végén, bizonyítványosztáskor dicséretoklevéllel tüntetik ki, s ezen keresztül egyúttal a könyvtárat is népszerűsítik a gyermekek között.

A jó ifjúsági könyvtáros gyakran veszi igénybe az úttörőmozgalom szakköreinek segítségét. A 2. sz. Szabó Ervin fiókkönyvtár ifjúsági részlegén pl. a könyvek bekötésében és javításában a papírmegmunkáló szakkör, a propaganda feliratok, táblák elkészítésében a rajzkör pajtsái segítenek. Ugyanakkor a könyvtáros részt vesz az irodalmi szakkör ülésein, — ezeket a könyvtárban tartják — s megfelelő irodalommal segíti munkájukat. Igen ötletes módon köti össze az étellel — ha mód van rá — a könyvismertetést. A Cskalov könyvet például a repülőszakkör legjobb tagjai, s még egy pár jó olvasó előtt izgalmas, tanulságos repülőtéri kirándulás keretében ismertette. A kertai könyvtáros a »Vörös vállpántok« című könyvből rendezett ankétot, mintegy 70 iskolás, számos szülő és a gépállomás vezetőinek részvételével. A könyv elolvasása arra lelkesítette a kertai úttörőket, hogy — mint a történet szereplői — ők is kiveszik részüket a termelőmunkából

szünetében. Így a pajtások 23 ezer forint értékű munkát végeztek a tszcs-ben, s ezenfelül a Micsurin-kertjükben termesztett cirokból 150 seprőt készítettek.

A szovjet tapasztalatok kiapadhatatlan tárházából számtalan ötlettel gazdagíthatjuk gyermekkönyvtáraink munkáját. A moszkvai Központi Gyermekkönyvtárban rendkívül változatos a könyvpropaganda. A propagandaanyagok nagy részét maguk a kis olvasók készítik el. Ha olvasókonferenciára készülnek, a gyermekek plakátokat készítenek, melyekkel — érdeklődést kelthető szövegezéssel és képekkel — felhívják a figyelmet az előadás főkérdéseire. Igen fontos tárgya a plakátnak a gyermekek véleménye, az irodalmi kör tagjainak, vagy az olvasókonferencia felszólalóinak véleménye egy-egy könyvről. A kifüggesztett anyagból később a gyermekek rajzaival díszített album gyűlik össze. Az olvasókonferenciák, albumok anyagából maguk az írók is sokat tanulnak.

A közelmúltban felavatott békéscsabai ifjúsági könyvtár máris nagy sikerrel alkalmazza ezeket a tapasztalatokat. A falakon színes képek: könyvillusztrációk sorakoznak, melyek mellett, hogy felkeltik az olvasók érdeklődését egy-egy könyv iránt, barátságossá, kedvessé varázsolják

az olvasótermet is. A belépő gyerekek odasereglenek »Szén Szulimán« groteszk kis figurája köré, elnézegetik József Attila öreg Csoszogi suszterjának feledhetetlen alakját, elolvassák a képek alatti idézeteket — és a könyvtárosnak máris könnyebb a dolga, mikor a szén történetét, vagy a József Attila-korabeli proletárgyermekek nehéz életsorát akarja megismertetni ifjú olvasóival. A békéscsabai gyermekkönyvtár szovjet tapasztalatok alapján megszervezte már első irodalmi körét is. A kör tagjai aktív segítséget nyújtanak a könyvpropagandában és a pajtások olvasási módszereinek megbirálásában. A »Timur és csapata« című könyv ankétja után albumban és falújságon tették közzé a fiatal olvasók észrevételeit.

Nagy hatást kelt a moszkvai pajtások körében a talalós kérdésekkel egybekötött könyvpropaganda. Plakátokat függesztenek ki, melyeken egy-egy könyv legérdekesebb jelenetét ábrázoló kép látható. A kép alatt csak ennyi: »Találd ki, miről szól ez a kép, melyik író írt erről könyvet?« Amelyik gyermek, egy bizonyos idő múltán, még nem tudta megfejteni a kérdést, azt a könyvtáros odavezeti a plakáthoz, együtt figyelmesen megismerlik, majd mesél egy keveset róla, végül megmondja: melyik író könyvében olvashatja el a történetet a kispajtás. A gyermekek örömmel, érdeklődéssel fogadják a könyvpropagandának ezt a módját és kivétel nélkül mindegyik elolvassa az ajánlott művet.

A *Könyvbarát* egyik ifjú olvasója: Mohr Gyula, csepeli VIII. osztályos úttörő érdekes tudósítást küldött a Rákosi Művek Szakszervezeti Könyvtárának ifjúsági részlegében rendezett »irodalmi rejtélyversetároló«-ra. Nagy lelkesedéssel számol be arról az élményről, amelyet az V—VIII. osztályos pajtásoknak az olvasmányaikkal összefüggő 20 talalós kérdés megfejtése szerzett. Tudósítónk maga vonja le a »rejtélyesét« tanulságát. A talalós kérdések megfejtésekor — írja kiderült, hogy ki mennyire jegyzi meg a könyv tartalmát, mondanivalóját; mik a hibái olvasási módszerének és az irodalom milyen területein járatlan még. Végül megemlékezik a jó megfejtésekért szétosztott könyvjutalmakról, amelyek tovább növelték érdeklődésüket mind az olvasás, mind az ilyen és ehhez hasonló értékes olvasási »fegyverpróbák« iránt.

A Szovjetunióban az iskolásgyermekek érdeklődési körébe vágó könyvek ajánlásával külön is foglalkozik a könyvtáros. A pedagógusokkal való megbeszélés alapján minden osztály részére 10—16 könyvből álló sorozatot állít össze. A szovjet gyermekkönyvtár nemcsak a fia-

Fiatal olvasók a Rákosi Mátyás kultúrház könyvtárában

tal olvasótáborral foglalkozik, hanem a szülőkkel is. Megbeszéli a szülőkkel, hogy milyen könyveket olvassanak gyermekeik, s őket magukat milyen könyvek elolvasása segíti legjobban a nevelésben.

Ki kell emelni, hogy a szovjet gyermekkönyvtáros elsősorú feladatának érzi, hogy kis olvasó ban elmélyítse a hazafiság érzését, hogy a gyermekeket Lenin, Sztálin, a párt és a kormány vezetői iránti odaadó tiszteletre nevelje. Ez a külsőségekben is kifejezésre jut, például a Moszkvai Központi Gyermekkönyvtárban, ahol a bejáratnál nagyméretű dekoráció, Sztálin elvtársnak a pionirokhoz intézett levele fogadja a belépőt.

Tovább lehetne sorolni még a szovjet gyermekkönyvtárak értékes tapasztalatait a gyermekek számára rendezett változatos témákról szóló könyvkiállításokról, az ifjúsági írók népszerűsítéséről, az irodalmi körökről. Befejezésül néhány jó-

tanácsot ismertetünk, melyeket a Moszkva Központi Könyvtár ad feliratokon kis olvasóinak olvasási kultúrájuk fejlesztésére:

Ne siess az olvasással, jobban megérted a könyvet!

Ha olyan szóval találkozol, amit nem ismersz, kérdezd meg, mit jelent!

Jegyezd meg a könyv címét és ne felejtse el, hogy ki írta!

Gondolkoj a könyvről és mondd el róla véleményed barátaidnak is!

Ezek a feliratok már nálunk is meghonosodtak néhány könyvtárban.

A gyermekkönyvtárügy nálunk még most van kibontakozóban, tehát igen nagy szükség van a tapasztalatcsere — a szovjet példák követésére. Csak így tölthetik be gyermekkönyvtárosaink azt a fontos posztot, melyre pártunk és kormányunk állította őket.

SIMON LASZLÓFÉ

Az iskola és a könyvtár együttműködésének formái

(EGY OLVASOMOZGALOM TAPASZTALATAI.)

Ifjúságunk olvasás iránti érdeklődése a felszabadulás óta egyre jelentősebb mértékben fokozódik. Ennek egyik oka az, hogy ifjúságunknak végre olyan könyveket adhatunk a kezébe, amelyek érdeklődésének, szellemi fejlődése színvonalának a legjobban megfelelnek. A könyv ezáltal ifjúságunk fejlődésének pótolhatatlan eszközévé vált. A másik körülmény pedig, ami a könyvtárak szerepének megnövekedését okozta az, hogy az irodalmi nevelés iskoláinkban központi helyet kapott. A tanulók olvasottsága, irodalmi tájékozottsága az általános nevelés nélkülözhetetlen tényezőjévé vált. Iskoláink magyresze azonban hiányosan felszerelt könyvtárlományával nem képes az ifjúságot még a kötelező és ajánlott irodalom szükséges példányai-
val sem ellátni. A tanulók megnövekedett olvasási étvágyát kielégíteni a legtöbb iskola számára megoldhatatlan feladat. Így jórészt közkönyvtárainkra hárul, hogy az iskolai nevelés eredményességét veszélyeztető könyvhiány átmeneti nehézségein könnyítsenek.

A könyvtár és az iskola együttműködésének azonban az ilyen kényszerítő körülményt leszámítva is nagy pedagógiai jelentősége van. A könyvtár ugyanis szocialista társadalmunk kulturális felemelkedésének egyik fontos intézménye, amely az új ember kialakításából jelentékeny részt vállal magára. Eppen ezért még a könyvekkel

legjobban ellátott iskolának is arra kell törekednie, hogy ifjúságunk látogassa a közkönyvtárakat, használja a könyvtárak olvasótermeit. Sajátítsa el a könyvtár önálló használatát. Vegyen aktívan részt a könyvtár kulturális életében.

A következőkben arról számolunk be, hogyan valósult meg ez a termékeny együttműködés egy budapesti közkönyvtár és a körzetéhez tartozó általános iskola között. Milyen módszerekkel történt az együttműködés kifejejtése? Mik voltak az elért eredmények?

A könyvvel folytatott nevelőmunka megszervezése az iskolában. — A XVI. ker. Hősök-fasora általános iskola 800 főnyi tanulóerege részére az 1951—52. tanévben csupán egy kis házkönyvtár állott rendelkezésére. Így a gyermekeknek alig 15—20 százaléka juthatott hozzá rendszeresen olvasnivalóhoz. A nemrég megalakult Szabó Ervin-könyvtáriókról pedig alig hallottak még valamit. A tanéveleji számbavételkor az iskolánkból mindössze 34-en voltak tagjai a könyvtárnak.

A meginduló olvasómozgalomnak olyan szervezési és foglalkozási formákat kellett kialakítania, hogy tanulóink tömegeire erős vonzást tudjanak gyakorolni. Célpajnk között szerepelt a könyvtár iránt érdeklődést kelteni, tanulóinkat a könyvtártaóság megszerzésére serkenteni. A IV—VIII. osztályokban önként jelentkező pájtásokból *olvasó-aktívák* alakultak. Ezek voltak az olvasómozgalom gerincei: jól kézben tartható, többségükben szívesen olvasó tanulók.

Képviselve voltak azonban a fejletlenebb olvasási szinten álló gyermekek is, nehogy az a vélemény alakuljon ki az osztályban, hogy aktíva csak a legtöbbet olvasó tanuló lehet. A gyengék felvétele igen hatásos serkentő eszköznek bizonyult és növelte a tanulók bizalmát munkánk iránt.

Aktíva csak az lehetett, aki előbb a könyvtartagságot megszerezte. Vállalnia kellett továbbá, hogy az ajándékba kapott díszes kis naplóba feljegyzi olvasmányait, esetleg rövid ismertetést, véleményt is ír az elolvasott könyvekről. Az aktíva-tagság kitüntetés számba ment. Így mindjárt az induláskor valóságos verseny kerekedett a tanulók között, hogy bekerüljenek a kezdetben 8—10 főben megállapított keretbe. Néhány hónap múlva aktívahálózatunk tagjainak létszáma 98-ra nőtt. Olvasási kedvükre és vállalt feladatuk végrehajtására jellemző, hogy az évvégi számbavételig 1200 könyvről készítették feljegyzést, számtalan az olvasmányaikra vonatkozó kritikát, rajzot és festményt.

Az aktívák az egyes osztályokban magukkal ragadták a köznyősöket: az olvasást, a könyvet elutasító tanulók minden osztályban feltalálható csoportját. Szervezték az iskolai és könyvtári ankétokat. Az osztályon belül ellátták a sajtószolgálat minden formáját (az ifjúsági lapok terjesztését, faliújság szerkesztést, úttörő sajtó-

felelősi tisztségeket stb.). Az egyéni és csoportfoglalkozások eredményeképpen ezekben az osztályokban a nem olvasó tanulók szinte eltűntek. Az irodalmi érdeklődés jelentősen megnövekedett. Különösen lemérhető volt ez a növekedés a megvett ifjúsági lapok havi példányszámának gyarapodásából. A »Pajtás«, »Úttörő« és »Kisdobos« példányszámai 280-ról egyes hónapokban 1100 példány fölé emelkedtek. A Szabó Ervin Könyvtárfiókkal való együttműködés kifejlesztése.

Az olvasómozgalom iskolai megszervezésével párhuzamosan haladt a könyvtárral való együttműködés tervszerű kiépítése. Eredményeket nem érthetünk volna el, ha a könyvtárral való kapcsolatainkat nem szabályozzuk úgy, hogy azok nevelési elgondolásainknak megvalósítását kedvezően mozgósítsák elő.

Az olvasómozgalom eredményességének objektív alapja a könnyen hozzáférhető és jól felszerelt könyvtár. Emellett azonban éppen olyan fontos szerepet játszik a könyvtári alkalmazottak kapcsolata olvasóikhoz, és a velük való pedagógiai jellegű foglalkozás. A XVI. ker. könyvtárfiók ezeknek a követelményeknek jól meg tudott felelni. Ifjúságunkra állandó és erőteljes vonzóhatást tett, amely a könyvtartagság hónapról hónapra történt növekedésénél is megmutatkozott:

	1951					1952				
Hónap :	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.
Kvt. tagok száma :	3	34	74	97	106	120	127	144	160	167

Az a 163 tanuló, akinek a fejlődését figyelemmel kísértük, a tanév kilenc hónapjában 3489 könyvet kölcsönzött ki. Ez tanulóként 21.4-es könyvtárlagnak felel meg. A gyermekek olvasási kedvét a könyvtár ki tudta elégíteni, ugyanakkor pedig fontos nevelési munkák elvégzését is sikerrel vállalta. A könyvtárosok — figyelembe véve iskolánk ifjúságának irodalmi nevelésével kapcsolatos szempontjait — egyénileg is foglalkoztak a gyermekekkel. A kivitt és beadott könyvekről rövid beszélgetést folytattak. Megkérdezték a tanulók véleményét, figyelemmel voltak kívánságaikra. A fejlettebb olvasókat kisebb könyvtári szolgálatra is igénybevételek, mint könyvtárrendezés, összekötőszolgálat az iskolával, faliújságcikk írása, könyvtári rendezvényeknél való közreműködés stb. Az ilyen alkalmai jók arra, hogy a könyvtáros és olvasói között a hivatalos érintkezésen túlmenő barátságos kapcsolatok fejlődjenek ki. A gyermek bizalma erősödik, a könyvtáros részéről őt

ért hatások termékenyebbek, nevelői értékűebbek.

Különösen a *könyvmegbeszélések* (ankétok) fejlesztették tanulóinkban a könyv, az olvasás szeretetét, az irodalom mélyebb és világnézetformáló átérzését. A könyvtárral együttműködve olyan könyvmegbeszélési formákat dolgoztunk ki, amelyek eltérnek a sablonos, megszokott ankétoktól. Vonzóak, érdekesek, a gyermek képzeletét megragadóak. Az ilyen könyvmegbeszélésre szívesen jön a gyermek és nehezen távozik. Amikor például *Csaplina: A mi állatkertünk* c. gyermekművét ismertettük, tanulmányi kirándulást rendeztünk az állatkertbe. Az állatkert kultúrthonjában az egyik — erre a feladatra előkészített állatapoló — beszélt Csaplina könyvéről. Utána kórsétát tettünk, hogy az életben is lássuk azokat az állatokat, amelyekről a könyv szól. Az irodalom és a valóság összekapcsolására alig gondolható ki ennél jobb módszer. Az eredmény nem is inaradt el. Ifjúságunk jelenlévő része — de még

olyanok is, akik csak hallottak az ankét-ról, — valósággal ostrom alá vették a könyvtárat és állatokról szóló könyveket kértek. *Murányi—Kovács: Barikádok jiai* c. könyvét maga az író ismertette. A gyermekek hetekkel az ankét előtt brigádokat alakítva olvasták a művet. Véleményeket levél formájában juttatták el az íróhoz s egyúttal kérdéseket is tettek fel, amire választ kértek. Az író így már előre tájékozódhatott arról, hogy művének melyik része ragadta meg a leginkább olvasóközönységét. Melyek azok a részek, amelyek tisztázásra szorulnak és melyek azok a problémák, amelyekre ifjú olvasói feleletet szeretnének kapni? *Izjumszkij: Vörös vállpántok* c. regényét ünnepl csapatgyűlésen olvasókonferencia keretében vitattuk meg. Utána könyvkiállításon mutattuk be az ifjúsági irodalom többszáz művét. *Iljin—Szegál: Hogyan lett az ember óriás?* című könyve I. részének jobb megértését pergőfilm bemutatásával értük el.

Az iskola és könyvtár munkatársai időről időre megbeszélték a két intézményt közösen érintő kérdéseket. Az iskola irodalmi nevelésének előmozdítása céljából, a könyvtár könyvanyagának kiegészítésénél tekintettel volt ezekre a nevelési érdekekre. A könyvek ajánlásánál figyelembe vette a tanulóifjúság részére kötelezően

előírt és ajánlott irodalmat. Az iskola viszont gondoskodott arról, hogy a könyvtár kulturális megmozdulásai falai között kellő visszhangra találjanak, ifjúságunk érdekelt korosztályai ott legyenek ezeken a rendezvényeken és aktív részvételükkel támogassák a könyvtár célkitűzéseit.

Összegezve az iskola és a könyvtár együttműködésének számbavehető eredményeit, megállapíthatjuk, hogy

1. tanulóink tekintélyes részénél az olvasás, az irodalommal való foglalkozás a szabadidő-felhasználás középpontjába került;

2. olyan irodalomhoz juttattuk iskoláink 10—14 éves ifjúságát, amely belső világuk kiépítéséhez, sokoldalú kulturális fejlődésükhöz feltétlenül szükséges;

3. az olvasás iránt közönyös, a ponyvát kedvelő és az irodalomhoz rosszul viszonyuló tanulók jó részénél sikerült az érdeklődést pozitív, a nevelés szempontjából kedvező irányba terelni;

4. segítséget nyújtottunk az iskola nevelési célkitűzéseinek a jobb megvalósításához azzal, hogy tanulóinkat a jellem- és világnézeti nevelését szolgáló, az általános ismeretek fejlesztését előbbrevívó irodalommal láttuk el.

Dr. TÓTH BELA
ált. isk. nevelő.

200.000 új olvasó

A Minisztertanácsnak a könyvtárügyről hozott májusi határozata megállapítja, hogy a szocialista építés sokrétű feladatainak megoldása, valamint a dolgozók széles tömegeinek egyre növekvő művelődési vágya szükségessé teszi a könyvtárak munkájának megjavítását és továbbfejlesztését. Ennek érdekében 1952. év végéig minden megyében a megyei tanács intézményeként megyei és 1952-től kezdődően 1954. év végéig minden járásban a járási tanács intézményeként járási könyvtárat kell szervezni.

Ennek a határozatnak értelmében ebben az évben létrejött 19 megyei és 45 járási könyvtár. December 30-án avatták fel Egerben és december 31-én Budapesten a két utolsó megyei könyvtárat.

Ezzel megvettük az állami könyvtárak egyre jobban szélesedő hálózatának alapját. Rákosi elvtárs mondta a költségvetési tárgyalás során, hogy ma Magyarországon minden 600 emberre egy könyvtár esik.

A Minisztertanács határozata mutatja, hogy a párt és a népi demokratikus állam

milyen fontosságot tulajdonít a könyvtárügynek. Megyei, járási tanácsaink nagy része lelkesen hajtotta végre ezt a feladatot. Kiemelkedő jó munkát végeztek Borsod, Somogy, Békés megyei tanácsok, melyek mindent elkövettek könyvtáraik létrehozása érdekében. Ezzel ellentétben voltak olyan tanácsok is, amelyek nem látják a könyvtárügy fontosságát, terhes feladatnak érezték, és mindent a központi segítségtől vártak. Pl. Pest, Veszprém, Győr-Sopron megye.

A dolgozó nép érzi, hogy a könyvtárakat az ő számára hozza létre a népi demokrácia. Keszthelyen pl. a megye minden részéből önzönlöltek a dolgozók, hogy a könyvtár avatásán részt vegyenek. A járási könyvtár október óta működik. Olvasóinak száma a 600-at meghaladta és a havonta kikölcsönzött kötetek száma elérte a 700-at. Hódmezővásárhelyen, amelyről Móricz Zsigmond 1923. szeptemberében azt írja, hogy az egyetlen könyvkereskedésben egy hónap alatt egyetlen-egy könyv sem kelt el, — ma, a megyei könyvtárat, megnyitása után szinte megrohanták az olvasók.

még a könyvtár lépcsőjén is gyerekek ültek könyvvel a kezükben.

A nemrég működő megyei és járási könyvtárak is már komoly eredményekről számolnak be. A székesfehérvári megyei könyvtár például még augusztusi megnyitása előtt 4311 könyvet kölcsönzött, novemberi forgalma 10.718 kötet volt és olvasótermében 292-en olvastak. Tatabánya is augusztusban kezdte meg működését 2931 kölcsönzéssel, ma már a havi 5000 kötetet túlhaladta és olvasótáborát azóta 662 új olvasóval növelte. A megnőtt forgalom egyik oka, hogy a könyvtár könyvállománya sok jó könyvvel bővült. Követendő munkamódszerük, hogy rendszeresen tartanak üzemekben szép- és szakirodalmi előadásokat, a bányász rádióban »A megyei könyvtár felőrája« címmel könyvvel és irodalommal kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Helyesen reagálnak az irodalmi élet eseményeire. Például Déry Tibor könyve mellé Révai elvtárs kritikáját tartalmazó cikket ajánlják és megmagyarázzák annak jelentőségét. A pécsi megyei könyvtár augusztusban csak 4196 könyvet kölcsönzött, novemberben már 9500-at. Békéscsaba márciusban (megnyitásakor) 5034 könyvet forgalmazott, novemberben már 9760 kötetet és olvasótermében 7210 könyvet, folyóiratot olvastak. Itt nyílt meg az első önálló ifjúsági könyvtár. Ifjú olvasói nevelésére a többi között a könyvtár két plakátot készített, egyiken látható egy rendes, tiszta gyermek, aki kezében könyvet tartva olvas. Szövege: »Az ilyen gyermeket szülei szeretik, mert jó tanuló, szabadidejét olvasással tölti.« A másik plakát egy szurtos gyermeket ábrázol, aki irtózik a könyvtől, az iskolában nem állja meg a helyét, szüleinek szomorúságot okoz. Tapasztalat szerint a plakátok jó hatással vannak a gyermekekre és sokan példaképnek választják a jó gyermek alakját. — Jó volna ezt többi könyvtárainknál is kipróbálni. — A modern, szocialista könyvtárpolitika egyik legfontosabb feladata a könyvet minél közelebb vinni az olvasóhoz. Ezt teszi a békéscsabai könyvtár, amikor a városban sorra szervezi fiókkönyvtárait. Egyik fiókjába, melyet két gimnázista leány vezet, társadalmi munkában és példás rendben havonta 2000 könyvet is kölcsönöznek. A kaposvári megyei könyvtár augusztusban 2553 könyvet kölcsönzött, novemberben 6315-öt. Jó politikai munkájukra vall, hogy például a kölcsönjegyzés előtt könyvjelzőket készítettek, amelyet sok példányban juttattak el olvasóikhoz. Ezen felhívják a dolgozók figyelmét, hogy a könyvárat is az ötéves tervtől kapták. Viszonyozzák a dolgozók ezt azzal is, hogy a kölcsönjegyzésből kiveszik a részüket. — Ma még a politikai, gazdasági eseményekre könyv-

táraink többsége önállóan nem reagál. Pedig a szovjet könyvtáraktól ezt a munkamódszert feltétlenül meg kell tanulni. Rákosi és Gerő elvtársak nemrégien elmondott beszédei rengeteg feladatot adnak könyvtárainknak is, amit időben kell megvalósítani. Ha könyvtárosaink ilyen szemmel fogják a Szabad Népet, a megyei lapjukat olvasni, tanulmányjaikat végezni, akkor az 1953-as évben biztos sok jó kezdeményezés fog születni. — A kaposvári megyei könyvtár kellő támogatást nyújt a falusi és járási könyvtárak számára is. Ezt mutatja az is, hogy a szépirodalom mellett ismeretterjesztő könyvek iránt is nagy az érdeklődés a megyében. A szabadi Béke tszcs párttitkára, Knédlik Gyula 13 napon alatt 46 könyvet olvasott és ebből 10 szak- és ismeretterjesztő mű volt. A szabadi tszcs a megyében elnyerte a gyapot-termesztési vándorzászlót (nemcsak Knédlik elvtárs, hanem a tszcs többi tagjai is szorgalmas olvasói a könyvtárnak). Knédlik elvtárs írja: »A könyvek segítségének eredménye, hogy azon a földön, ahol 80 q volt tavaly az átlag holdanként a cukorrépából, az idén 160 q-t termeltünk... Kiskönyvtárunk tette lehetővé, hogy olyan anyagokat tudunk felhasználni a takarmányozásnál, amelyek eddig veszendőbe mentek.«

Kiállítás rendezésében is segíti a megyei könyvtár falusi könyvtárait.

Például Nagyatádon irodalmi esttel egybekötött Móricz emlékkiállítás volt 260 látogatóval és rögtön 30-an iratkoztak be a könyvtárba az irodalmi est után. Balatonberényben szintén 30 könyvet kölcsönöztek a kiállítás után.

Mind ezek a példák bizonyítják népünk kultúréhségét, megnövekedett igényeit. Könyvtárosaink mindég tartásuk szemük előtt, hogy az ő munkájuk nyomán ezer, meg ezer új olvasó lesz, akik sok millió könyvet olvasnak már ma és még többet fognak olvasni jövőre. A feltételek adva vannak. Könyvhálózatunk fentebb vázolt fejlődése az 1952-es évben és az 1953. év további fejlődése, az állandóan javuló könyvtármunka fejlődését biztosítja.

Könyvtáraink nagy része megfelelő épületben talált elhelyezést, biztosítottuk megfelelő felszerelést és biztosítottuk a könyvállomány állandó emelkedését. 1953-ban tovább szélesítjük a hálózatot, kb. 30 járási és 20-nál több önálló községi könyvtárat létesítünk. Megkétszereződik a hivatásos könyvtárosok száma is, kb. 400 hivatásos könyvtáros szolgálja majd a megnövekedett olvasótáborát. A könyvtárosok jó munkája hozzásegíti népi demokráciánkat hazájukat még jobban szerető, művelt emberek sokaságához.

DARABOS PALNE

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó Osztálya a könyvtárak szolgálatában

KÖNYVÉLLATÁS

A Könyvtárellátó a vele szerződéses viszonyban levő könyvtáraknak előzetes megrendelés alapján rendszeresen szállítja az új könyveket azok megjelenése után. A régebben megjelenő könyvekből a raktárán levő példányszámok erejéig vállal szállításokat.

A könyvtárosok tájékoztatására havonta kiküldi a megjelenő könyvek jegyzékét és könyvismertető értekezleteken is bemutatja a legújabb könyveket. A megrendeléseket minden esetben írásban kell feladni. A Könyvtárosok Boltyában (Sztálin-út 16.) is megvásárolhatók a szükséges könyvek.

KÖNYVTÁRI KÖTÉS

1953 január 1-től erős könyvtári kötés készül tasakkal, Cutter jelzettel a

Szakra Könyvkiadó,

Szépirodalmi Könyvkiadó,

Új Magyar Könyvkiadó,

Ifjúsági Könyvkiadó,

Művelt Nép Könyvkiadó,

Mezőgazdasági Könyvkiadó hat ív terjedelmet meghaladó könyvújdonosságai számára. A könyvtári kötések ára cca 20—25 százalékkal magasabb a kiadói kötésnél, azonban a tartóssága négy-ötszöröse a kiadói kötéseknek.

Feltétlenül szükséges, hogy a könyvtáros elvtársak megrendeléseiknél külön tüntessék fel, hogy a könyvet könyvtári kötésben, vagy kiadói kötésben kívánják beszerezni.

KÖNYVTÁRI KATALÓGUS KARTONOK

Az 1953. január 1-e után megjelent könyvekről, központi címfelvételezés alapján — melyet az Országos Széchényi Könyvtár végez — nyomtatott katalógus kartonok készülnek, amelyek a könyvek szakszerű bibliográfiai címeírását is tartalmazzák.

A központi címfelvételezés döntően megjavíthatja könyvtáraink technikai és politikai munkáját. Biztosítja a megfelelő katalógusok elkészítését és a könyvtárosoknak tetemes munkamegtakarítást jelent. A katalóguskartonokat a könyvek megrendelésével egyidőben kell megrendelni annyi példányban, amennyire a könyvtáraknak katalógusaihoz szükséges.

Később érkező megrendeléseket csak a készlet erejéig tud a Könyvtárellátó teljesíteni. A központi címfelvételezésű katalóguskarton ára darabonként 5 fillér

KÖNYVTÁRI NYOMTATVÁNYOK ÉS SEGÉDESZKÖZÖK

A Könyvtárellátónál a következő könyvtári nyomtatványokat lehet megrendelni:

szerzeményezési (leitár) naplók	à 10 fillér
olvasójegyzék	à 7 fillér
olvasói személyi lapok	à 7 fillér
olvasói törzslapok	à 8 fillér
köcsönzőkártyák	à 4 fillér
katalóguskartonok	à 4 fillér

A könyvtárak szerzeményezésével, technikai felszerelésével kapcsolatban mindenemű felvilágosítást megad.

Ezen kívül vállalja a könyvtárak részére dekorációs anyagok, képek, szobrok, betűminiták és egyéb dekorációs kellékek szállítását.

KÖNYVJEGYZÉK

A Könyvtárellátó a vele szerződésben levő könyvtáraknak rendszeresen megküldi az Állami Könyvterjesztő Vállalat kiadásában megjelenő könyvjegyzékeket. A nagyobb könyvtárak által kiadott és forgalomba kerülő bibliográfiai megjelenéséről külön értesítést küld, ezeket az értesítés alapján kell megrendelni.

ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT

Könyvtárellátója,

Budapest, VI., Révay-utca 21.

Telefon: 315—175.

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

Sztálin Művei tizedik kötete

Szikra

Nemrég jelent meg a »Szikra« kiadásában Sztálin Műveinek 10. kötete.

A 10. kötetben megjelenő cikkek egy rövid, de döntő időszakban, 1927. augusztusa és decembere közt íródtak.

Elben az időben már megmutatkoztak a szocialista iparosítás első döntő sikerei. Ugyanakkor a mezőgazdaságra még a kistermelés, a kisgazdaság volt jellemző. A kisgazdaságok kevés gabonát termeltek eladásra. A gabonatermelés kb. elérte a háború-előtti színvonalat, az árugabona mennyisége viszont alig több, mint harmada volt a háborúelőttinek.

Ilyen körülmények közt döntő kérdéssé vált a mezőgazdaság kollektivizálása.

»A kiút abban van, hogy a kis és szétforgácsolt parasztgazdaságok a föld társas megművelése alapján átmennek nagyüzemi és egyesített gazdaságokba, áttérnek a föld kollektív megművelésére, új, magasabb technika alapján« — írta Sztálin elvtárs. Ugyanakkor rámutatott arra, hogy ennek alapfeltétele az államosított ipar gyorsított ütemű fejlődése, mert »ez a biztosítéka annak, hogy végül iparosítani fogjuk magát a mezőgazdaságot is«.

De ahhoz, hogy a párt sikerre vihesse politikáját, fel kellett számolni a párton belüli »ellenzékét«, Trockijnak, Zinovjevnek, Kamenyevnek és társaiknak pártellenes csoportját, amelyről később kiderült, hogy az imperialisták fizetett ügynöksége volt a pártban.

Sztálin elvtárs több fontos beszédében elemezte az ellenzék politikáját. Kimutatta, hogy az ellenzék egyes csoportjai pártellenes és antibolsevista platform köré tömörültek, hogy önbírálatuk nem őszinte, hogy csak erőiket akarják összeszedni s újra támadásba akarnak menni a párt ellen.

Az események igazolták Sztálin elvtárs igazát. Az ellenzék vitát provokált a pártban. A vita végeztével a párttagság több mint 99 százaléka szavazott a KB politikája mellett s 1 százaléka sem támogatta az ellenzékét. 1927. november 7-én az ellenzék a »tömegeit«, nemproletár elemekből álló néhány száz főnyi hívét, lünettnei vitte az utcára — szembeállítva a maga tüntetését a dolgozók millióinak nov. 7-i felvonulásával. A párt Trockijt és néhány társát kizárta: felszámolódott az a csoport, amely a párton belül akarta fekézni és lehetetlenné tenni a szocializmus építését. Annál is fontosabb Sztálin elvtárs mélyreható elemzéseinek tanulmányozása, mert mint többek közt a Tito-banda, nálunk a Rajk-ügy, a napokban pedig Slánskynak és társainak bűntügye mutatta, az imperialisták korántsem hagytak fel kísérleteikkel, hogy ügynökeiket beépítsék a kommunisták pártokba és általuk kísérleljék meg a kapitalizmus restaurálását.

Igen fontos írások: tartalmaz a 10. kötet a nemzetközi politikával kapcsolatban. Vége felé járt ebben az időben a kapitalizmus ideiglenes és részleges stabilizációja s a bolsevik pártnak számolnia kellett azzal, hogy az imperialisták a Szovjetunió rovására kísérlik meg fokozódó gazdasági nehézségeik és egymásközi ellentéteik megoldását.

A SzK(b)P XV. kongresszusán mondott beszámolóban Sztálin elvtárs behatóan elemzi ezeket az ellentéteket, zseniálisan rámutat arra, hogy »a stabilizációból nő ki a válság« — ez azután egy évvel később valósággá vált — és a következőkben foglalja össze a Szovjetunió külpolitikai feladatait:

- a) harc az újabb imperialista háborúk előkészítése ellen;
- b) harc Anglia intervenciós törekvései ellen és a Szovjetunió védelmi képességének fokozása;
- c) békepolitika és a kapitalista országokkal való békés kapcsolatok fenntartása;
- d) a külfölddel való áruforgalom kiszélesítése a külkereskedelmi monopólium megszüntetése alapján;
- e) közeledés az ú. n. »gyenge« és »nemteljes jogú« államokhoz, amelyeket az uralgó imperialista hatalmak elnyomnak és kiszákmányolnak.«

E tétel elmondása óta eltelt egy negyed évszázad. A nemzetközi erőviszonyok döntően megváltoztak azóta. A Szovjetunió mélyszélesen elvi politikáját igazolja, hogy a megváltozott viszonyok között is e tétel mindmáig érvényben vannak s a békétábor politikájának alapjául szolgálnak Sztálin elvtársnak a XIX. kongresszuson nyilvánosságra hozott zseniális műve csak alátámasztja e tétel helyességét.

Ma a magyar dolgozók százezrei tanulmányozzák az SzKP történetét és az SzKP XIX. kongresszusának anyagát. Az alapos és mélyreható tanuláshoz nélkülözhetetlenek számunkra Sztálin elvtárs Művei, köztük Műveinek 10. kötete. Tanulmányozásukkal nyerjük a legjobb fegyvert a béke védelmére is.

—y

Mao Ce-tung Válogatott Művei

Szikra

Minden haladó ember testvéri együttérzéssel követte azokat a világtörténelmi jelentőségű harcokat, amelyek során a 475 millió hős kínai nép véget vetett országában az imperialista elnyomásnak és a szabad népek sorába lépett. Ezt az évtizedeken át tartó szabadságmozgalmat a Kínai Kommunista Párt vezette győzelemre, élén a kínai nép nagy fiával — Mao Ce-tung elvtárral.

Érthető ilyenformán az az érdeklődés, amellyel dolgozó népünk Mao Ce-tung eddig megjelent írásait fogadta. Ezek a munkák azonban csupán töredékét jelentették Mao Ce-tung elvtárs csodálatosan gazdag és sokoldalú irodalmi alkotásának. Ennek egész tartalmi gazdagsága csak most bontakozik ki előttünk, amikor a Szikra Könyvkiadó megjelentette Mao Ce-tung négykötetes Válogatott Műveinek I. kötetét.

Azok a munkák, amelyeket a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának Mao Ce-tung Válogatott Művei kiadására alakított bizottsága az első kötetbe felvett, a kínai forradalom nagy vezérének az 1926 márciustól 1937 júliusig terjedő időszak folyamán írt tizenhat kisebb-nagyobb művét tartalmazza. Mindezek a munkák külön-külön a marxista-leninista irodalom remekművei, s összességükben a kínai forradalom akkori szakaszának hű tükröképét adják. »A kínai társadalom osztályairól« c. munkától kezdve »A gyakorlatról« c. filozófiai műig csupa remekbeszabott írások sorakoznak a kötetben, amelyekből a kínai forradalom két fontos szakaszának, az első és a második forradalmi polgárháború időszakának valamennyi problémáját, a forradalom útját mutató Kínai Kommunista Párt valamennyi, akkor még megoldásra váró ideológiai, gazdasági, politikai, katonai, szervezeti stb. feladatát megismerjük.

Mao Ce-tung elvtárs e munkái tartalmi mélységükkel, az elmélet és a gyakorlat egybekapcsolásának művészetével, világosságukkal, közérthetőségükkel, gyönyörű nyelvezetükkel valósággal lebilincselik az olvasót és hozzásegítik a marxizmus-leninizmus különböző kérdéseiben való elmélyüléshez.

Különösen becsek ebben a vonatkozásban azok a munkák, amelyben Mao Ce-tung elvtárs a párt szerepének kifejtése és a trockisták aljas aknamunkájának, a baloldali elhajlások káros hatásainak, továbbá a jobboldali opportunisták áruló mesterkedéseinek következetes leleplezése után a párt szilárd egységbe forrasztásának kérdéseit tárgyalja.

Mao Ce-tung elvtárs Válogatott Műveinek most megjelent I. kötete újabb nagy értékkel gazdagítja a magyar nyelvű marxista-leninista irodalmat. Nemcsak a Kínai Kommunista Párt vezette kínai nép felszabadító harcát, a Kínai Népköztársaság megszületésének harcos útját ismerjük meg ebből a kötetből. Nemcsak az imperialista világgal harcban álló népek problémáinak, a demokratikus béketábor sztálini célkitűzéseinek még alaposabb megértését teszik lehetővé. Mindezekon túlmenő számos más időszzerű jelentőségű probléma átfogóbb megítéléséhez is hozzásegítik azokat, akik nem sajnálják az időt elmélyült tanulmányozásáért.

F. J.

IRODALOMTUDOMÁNY, PEDAGÓGIA

Révai József:

KULTURÁLIS FORRADÁLMUNK KÉRDÉSEI

Szikra.

A szocializmus építésének egyik legfontosabb és mindinkább előtérbe lépő feladata népünk általános műveltségének, kulturális színvonalának szakadatlan emelése: harc a kultúrforradalom egyre szélesedő kibontakozásáért. Ennek a harcnak

igen jelentős állomása, kulturális életünk nagy eseménye Révai József elvtárs »Kulturális forradalmunk kérdései« című új gyűjteményes kötetének megjelenése. — Révai elvtárs beszédeiben és tanulmányai-ban irodalmi és művészeti életünk egész sor tisztázatlan kérdését világítja meg. A kötet segíti népünket abban, hogy tisztában lássa ezeket a kérdéseket, fejleszti kritikai készségét és még jobban elmélyíti érdeklődését a kulturális problémák iránt.

A mű Révai elvtársnak 1951 tavaszától 1952 őszéig elmondott, vagy megírt hét válogatott kultúrpolitikai beszédét, illetve tanulmányát tartalmazza.

Az MDP II. kongresszusán mondott beszéd részletesen elemzi azt a szívós harcot, amelyet az ellenséges befolyások ellen kellett megvívniunk a kultúrforradalom terén elért eredményekért, egyszerűs mind kulturális életünk szinte valamennyi területére megszabja a feladatokat: a párt- és közoktatás területén éppúgy, mint a művészet és irodalom terén.

A kötet következő része: Révai elvtárs írókongresszusi felszólalása. A kongresszus főkérdése a pártosság talaján megvívott harc volt az irodalmi szematizmus ellen. »Ha a szematizmus ellen küzdünk, ne felejtsük el, hogy ezt a harcot megelőzte a másik harc: harc az irodalom pártosságáért, harcosságáért — azt merem mondani — népnevelői jellegéért, eszmeiségéért. Ez az az alap, a kiindulópont, amelyen meg kell vívniunk a harcot a szematizmus ellen is. Amikor most fellépünk a szematizmus ellen, az irodalom alakjainak papírjellege ellen, akkor azt kívánjuk, hogy íróink mélyebben, sokoldalúbban, gazdagabban ábrázolják az életet és az új életet építő embereket» — mondotta Révai elvtárs.

Csak a magas színvonalú, pártos, a nép ügyét tudatosan szolgáló irodalom válhat valóban a nép irodalmává, csak az ilyen irodalom segíthet hazánk és népünk új arculatának kialakításában.

A színház- és filmművészeti konferencián a dramaturgia és a film művészeti és technikai problémáinak sokasága merült fel. Révai elvtárs felszólalásában felvette és tisztázta színházi és filméletünk legfontosabb elvi kérdéseit.

Felhívta színházi és filmrendezőink figyelmét a klasszikus darabok előadásainál mutatkozó kettős veszélyre: a túlzásba vitt aktualizálásra és az archaizálásra. A felszólalás rávilágított arra, hogy a szematizmus nemcsak irodalmunk, de színdarabjainknak, filmjeinknek is egyik főproblémája.

Az építészeti vitát — mint Révai elvtárs megállapítja — »az élet vetette fel«. »Elégedetlenek vagyunk házaink, épületeink jelentős részével. A kormány elégedetlen, a párt elégedetlen és elégedetlen ezekkel az építkezésekkel népünk is.«

Révai elvtárs vitaösszefoglalója pártunk, kormányunk, népünk harcát jelenti a szovjet építészeti tapasztalataira és a magyar építészeti haladó hagyományaira támaszkodó új magyar építészeti kialakításáért.

A magyar írók első kongresszusán hangoztatta Révai elvtárs: »Amikor színvonalat, mesterségbeli tudást, elmélyülést kívánunk íróinktól, akkor ez a harc nem az eszmeiségért megvívott harcunk visszacsinalását, hanem továbbfejlesztését jelenti.

Ez talán magától értetődő, de nem árt mégis hangsúlyozni.« Pártunknak ez az intelme nagyon is szükséges volt, de íróink jórésze nem fogadta meg. Példa erre Déry Tibor »Felelet« című regényciklusának eddig megjelent két kötete. Már az első kötet körül is sok vita volt, de a második kötet irodalmunkban eddig még nem tapasztalt szenvedélyes vitákat váltott ki. Ebben a vitában a párt is állást foglalt. Révai elvtárs »Megjegyzések egy regényhez« c. tanulmányában élesen megbírálta a »Felelet« hibáit. A párt álláspontja további szenvedélyes vitáknak lett kiindulópontja. Ennek kapcsán pártunk a Központi Előadó Iroda kultúrpolitikai munkaközösségében irodalmunk helyzetéről és problémáiról vitát rendezett. A vitát Révai elvtárs foglalta össze és nagyjelentőségű zárszavában megszabta a magyar irodalom feladatait. A »Kulturális forradalmunk kérdései« kötetben megtaláljuk Révai elvtárs vitaösszefoglalóját és a »Megjegyzések egy regényhez« című tanulmányát is.

Révai elvtárs a kultúrpolitikai munkaközösségben rendezett vita zárszavában irodalmunk fejlődésének egész sor problémáját vetette fel, feltárta irodalmi életünk egészségtelen jelenségeit és okait, egyben megmutatta íróinknak az ideológiai zűrzavarból kivezető utat.

A vita és Révai elvtárs zárszavának jelentőségét az adja meg, hogy irodalmunk legfőbb elvi kérdéseit teljesen egyértelműen tisztázva nyomatékosan aláhúzta az irodalmunk eszmeiségéért és magas színvonaláért vívott harc elválaszthatatlanságát.

*

A kötetet a szocialista realizmus magyar előfutárjáról, Móricz Zsigmondról szóló tanulmány zárja be, melyet Móricz halálának tizedik évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepe megnyitáskor mondott Révai elvtárs.

Révai elvtárs kultúrpolitikai beszédeinek és tanulmányainak e válogatott gyűjteménye nagy segítséget jelent művészeinknek, íróinknak, kultúrforradalmunk ügye minden harcosának.

Murányi István

Jermilov:

ČSEHOV

Művelt Nép könyvkiadó

A kiváló szovjet kritikus könyve különös és érdekes keveréke a tanulmányoknak és az életrajzi regényeknek. Jermilovnak nyilvánvalóan az volt a szándéka, hogy a közönség széles tömegeivel — és az »írás-tudókkal« is — megismertesse és megszerettesse az igazi Čsehoivot.

Az olvasó az 1860-as években »lép be« a könyvbe és A. P. Csehov életművét úgy kíséri végig, hogy közben lefolyik előtte a társadalmi erők harca, valamint a XIX. századbeli orosz irodalom fejlődése. Jermilov nem szakítja ki az író tevékenységét az átfogó korszakból, de lerázza a száraz tudományosság kölönceit. Anekdótákat mesél el és történeteket, mélyrehatóan elemzi az egyes művek eszmei, művészi tartalmát és idéz, rengeteget idéz, novellákból, kisregényekből, színdarabokból.

E pompás módszer eredményeképpen, anélkül, hogy egy pillanattal is unalmassá válnék, Jermilov sokat markol — de sokat is fog. Csehov az olvasók szeme láttára nő az egyszerű szatöbbgyerekből orvosná, majd a kritikai realizmus kimagasló egyéniségévé.

Életpályája nem töretlenül ível felfelé, irodalmi munkásságában gyakoriak a megtorpanások, de — roppant küzdelmek árán — mégis előrébb és előrébb jut. Micsoda végeláthatatlan útat tesz meg Csehov a reakciós, cári »*Novoje Vremjá*«-tól addig, míg közösséget vállalva Gorkijjal, lemond akadémiái tagságáról! És micsoda szédületes művészi emelkedés hajtja első szatirikus írásától a »*Menyasszony*« című novellájáig, vagy a »*Cseresznyéskert*«-ig! »*Csehovot a legnagyobb orosz realista-nak nevezhetjük*«, olvasható a magyar nyelven nemrég megjelent »*Az orosz irodalom történeté*«-ben. Novelláit és színdarabjait még életében a világirodalom gyöngyszemeinek tekintették. Csehov írásai azonban csak a mi szocializmust — illetve kommunizmust — építő korszakunkban válhattak a nép közkincsévé. Jermilov műve arra a nagyszerű feladatra vállalkozik, hogy a művelődésre vágyó százazrek szórakoztató, igényes kalauzává válják.

Gera György

Móricz Zsigmond:

VALOGATOTT IRODALMI TANULMÁNYOK

Művelt Nép Könyvkiadó.

»... Az az író, akit a régi Magyarország üldözött és kitagadott, akit újra és újra próbált megkövezni, mert az úri osztályoktól megmondta az igazat, Móricz Zsigmond új életre ébredt a munkásosztály, a dolgozó nép, az épülő szocializmus Magyarországa-ban.« — mondotta Révai elvtárs az író halálának tizedik évfordulóján rendezett ünnepségén. Ez jut kifejezésre többek között abban is, hogy könyvkiadásunk egyre jobban szolgálja munkásságának teljesebb megismertetését. Most ősszel megjelent az író válogatott irodalmi tanulmányainak kötete, Vargha Kálmán szerkesztésében.

Ha Bornemissza Péter »Elektrájiért« nem ugrana vissza jó háromszáz s még ötven évét, ha Csokonaival, Bajzával kezdené, azt mondhatnók, hogy a magyar irodalom legelőbb másfél századát tallózta át Móricz ezekben az írásokban. A szerkesztés jó munkáját dicséri az, hogy kilenc Adyról szóló írás kapott helyett a könyvben.

»... ismerem Ady Endrét, mint magamat, úgy is szeretem mint magamat, fajtám ő nekem mindenképpen... Hiszen egy erőben járunk...« — ezzel kezdi egyik írását.

Aranyról, Petőfiről, Jókairól, Tolnairól, Vajdáról szóló írásaiban mindenütt ottelehető a három kérdés és a felelet is: mi hasznát vette — vagy vehette volna kellő akaratral — az illető művészek saját kora, a kor, amelyben Móricz él, és hogy mit tanulhat tőle ő maga, Móricz? Több írás szerepel a kötetben kortársairól, a »Nyugatonemzedék literátorairól, Osváthról, Babitsról, Kaffkáról, s három nagyon meleg, örömteli szemvilllanás az útnakinduló Szabó Pál, Darvas József, Erdei Ferenc könyveinek láttán.

Miben summálható ezeknek az írásoknak a jelentősége? Tanuk ezek az író tudatossága mellett, bizonyágtétel a teljesebb realizmus felé törekvő író szorgalmáról, aki akár Bajzáról, Csokonaíróról ír, akár a »Bánk Bánról« vagy Shakespeare darabjairól, a mesterségére való felkészülés munkáját végzi. (Bóka László kötetnyitő tanulmánya mint megbízható iránytű kalauzolja az olvasó figyelmét céltudatosan erre: Móricz tudatosságára. Hasznos tanulmány.)

A könyv majd minden lapján megtaláljuk a kor politikai és irodalompolitikai arculatának bírálatát. »... ebben az országban a lakosságnak egy negyede nem talál munkát és kenyeret, mert nincs. Mert a régi berendezés mellett nem lehet...« — írja 1931-ben »Ha Petőfi élne« című írásában. És ugyanott tovább: »... A Petőfi Társaságok soha nem foglalkoznak a Petőfi eszméinek terjesztésével, más sokkal könnyebb a Petőfi Házban őrizni az ágyat, amelyben Petőfi született, mint az Apostol gondolataival kiállni a tömeg elé.« A »Petőfi Napló«-ban írja 1934-ben, »Peches kor« az írás címe: »... a költő számára csak a színek konstataálása van megengedve, tilos az okok kibányászása, megnevezése és felgyújtó hangok adása... A mai költő a hallgatásban éli ki életét. A hallgatásban nagy. A némaságban végez gigászi munkát.«

Olvasó, író, irodalomtörténész, kritikus egyaránt gazdagodva teheti le kezéből ezt a könyvet, amely — csakúgy mint Móricz bármely alkotása — út a teljesebb realizmus, a szocialista realizmus felé.

Szücs Andor

Makarenko, A. Sz.:

PEDAGÓGIAI MŰVEK

Tankönyvkiadó Vállalat

Ujabb művel gazdagodott a magyar pedagógiai irodalom. »Az új ember kovácsa« az »Igor és társai«, a »Szülők könyve« és a »Válogatott pedagógiai tanulmányok« után a Tankönyvkiadó egy újabb kötetnyi Makarenko művet tett hozzáférhetővé a magyar olvasóközönség számára. Az eddig megjelent művek, különösen »Az új ember kovácsa« és az »Igor és társai« közismertek és közkedveltek nemcsak pedagógusok, hanem a széles olvasórétegek előtt is. A »Szülők könyve« minden apa és anya kézikönyvévé kell váljon s ez nagy mértékben függ a könyvtárosok munkájától.

Makarenko pedagógiai művei ma már fontos kézikönyvei a magyar nevelőknek. A könyvtárosok az egész nép nevelői; bizonyos szempontból szélesebb körű nevelési lehetőségük van, mint a pedagógusoknak. Mi könyvtárosok nagy felelősséggel tartozunk népünknek, mely komoly feladatokat bízott ránk. Ezt a munkát csak akkor tudjuk jól elvégezni, ha forrón szeretjük népünket, ha hiszünk az emberben.

Nos hát, Makarenko minden szavából sugárzik az emberek szeretete, a hit az emberek nevelhetőségében. Nagy örömmel írja a szovjet emberekről: »A mi szovjet emberünk nagyszerű tulajdonságokkal tűnik ki... Emberünk világméretekben gondolkodik, messzire néz, lát és kutat, minden érdekli, ami a földgolyón történik... A szovjet ember a szemünk előtt fejlődött világméretekben gondolkodó emberré.«

A magyar nép is elindult ezen az úton s annak, hogy a magyar ember is »világméretben gondolkodó emberré« váljék, egyik előfeltétele, hogy olvasó emberré legyen. Ehhez meg kell vele szeretetelni a könyvet, az olvasást, el kell hozzá juttatni az írásokat. Ezt a szép feladatot pedig nekünk magyar könyvtárosoknak kell elvégeznünk.

Makarenko új kötete, a »Pedagógiai művek« erős fegyvert ad kezünkbe, mert a nevelés sok és fontos kérdésével kapcsolatban leleplezi a kispolgári, anarchista, burzsoá és álbaldali nézeteket, s megvilágítja a helyes nevelői magatartást. Makarenko elsősorban őszinteséget és teljes, egyenes emberséget kíván a nevelőtől, határozottságot, mely bizalmat ébreszt a gyermekben. Nekünk is legfőbb célunk, hogy megnyerjük az olvasó bizalmát, hogy minél nagyobb segítséget nyújthassunk fejlődésében.

Ezért fontos a könyvtárosok számára is Makarenko új kötete, ezért kell minden könyvtárosnak elolvasnia.

Török Bálint

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

A TUDOMÁNY

A FÖLD KELETKEZÉSÉRŐL ÉS AZ EMBER SZARMAZÁSARÓL

A »Természetudományos Kiskönyvtár« füzetei

Művelt Nép Könyvkiadó

Osztrovszkij ír az »Acélt megedzik«-ben Pavel Korcsaginról, akinek gyerekkorában rengeleg bajt okozott az, hogy mást tanult a világ keletkezéséről és az ember származásáról a hittan órákon és mást a természetrajzórán. Ez az ellentét a mi gyermekeinknél már fel sem merül. De nemcsak a gyerekek, hanem még a felnőttek között is igen sokan vannak olyanok, akik a tudomány — és különösen a szovjet tudomány — legújabb eredményeit nem ismerik, s még legjobb esetben is legfeljebb annyit tudnak a föld keletkezéséről és az ember származásáról, amennyit a letagadhatatlan tények alapján már a polgári tudomány is megállapított.

A szovjet tudomány azonban ennél már tovább jutott. O. J. Smidt szovjet tudós (cikkét lásd a Társadalmi Szemle 1952. június—júliusi számában) a föld keletkezésének új elméletét dolgozta ki. Szerinte a föld nem a nap gázburkának izzó gázaiból alakult ki, hanem hideg porszerű és gáznemű anyagból. A nap, amikor ennek az anyagnak sűrűsödésén, felhőin keresztülhaladt, nagyobb mennyiséget vonzás körébe ragadott belőle. Ebből az anyagból különálló rajok és halmazok képződtek, amelyekből kialakultak a bolygók, a többi között a föld. A földi élet eredetével kapcsolatosan nagy feltűnést keltett Oparin akadémikus elmélete, aki szerint az élet úgy keletkezett, hogy a szénnek és a hidrogénnek a föld felületén levő vízben oldott vegyületei fokozatosan bonyolultabbakká váltak. (Oparin cikkét lásd a Társadalmi Szemle 1952. augusztus—szeptemberi számában.) Nagy jelentősége volt e téren Lapesinszkája felfedezésének, aki bebizonyította, hogy a sejtek sejt szerkezet nélküli élő anyagból keletkezhetnek.

A tudomány e legújabb eredményeit tárgyaló cikkeket figyelmébe ajánljuk azoknak a könyvtárosoknak, akiknek feladata a Természetudományos Kiskönyvtárnak hasonló kérdésekkel foglalkozó füzetei népszerűsítése.

M. F. SZUBBOTYIN: A FÖLD KELETKEZÉSE ÉS KORA című munkájában történelmi visszapiantást ad a föld keletkezéséről szóló különböző elméletekről, a különböző népek mítoszaitól Kant és Laplace elméletein át egészen O. J. Smidt, az elő-

zökben ismertetett teóriájáig. A könyv igen röviden és tömören foglalja össze a legfontosabb tudnivalókat, s különösen azok számára ajánlandó, akik faluhelyen népművelési előadásokon, Szabad Föld téli estéken erről a kérdésről előadást akarnak tartani. Az előadók munkáját segíti az is, hogy a könyv végén az előforduló személyek rövid életrajzát is közli. Szubbotyin munkája alkalmas arra, hogy felkeltse a téma iránt azoknak az érdeklődését is, akik ilyesmivel idáig nem foglalkoztak.

HERCZEG TIBOR: PILLANTÁS A VÉGTELENBE című könyve szorosan kapcsolódik az előbbihez. Természetes az, hogy ha már ismerjük földünket, meg akarjuk ismerni a többi bolygót is. Herczeg Tibor először is a világmindenség szerkezetét mutatja be, elmondja mi is tulajdonképpen a csillag, mik is a tejút-rendszerek. Ezután rátér a világegyetemben való távolságok ismertetésére. Az égitestek közül azt a három tárgyalja legelőször, amelyeket legjobban ismerünk: a földet, a holdat, a napot. Innen jut el naprendszerünk — a bolygók, az üstökösök, a meteorok — ismertetéséhez, s leírja azokat a törvényszerűségeket is, amelyek naprendszerünkben érvényben vannak. Fontos még a legközelebbi tejútrendszer és a többi tejútrendszerek (galaktikák) leírása is. Könyvét végül a csillagászati módszerek ismertetésével zárja le.

V. V. FEGYINSZKIJ ES I. SZ. ASZTAPOVICS: A VILÁGMINDENSÉG APRO EGITÉSTEL-ről írnak, elsősorban a meteorokról, az üstökösökről és a kisbolygókról (aszteroidokról). Ez utóbbiak főleg a Mars és a Jupiter között helyezkednek el. Az elsőt 1801-ben fedezték fel, azóta mintegy 1500 kisbolygó pályáját határozták meg. A két szovjet szerző a meteorok, üstökösök és kisbolygók szerkezetéről, fejlődéséről és felbomlásáról ír, valamint a mozgásukat meghatározó törvényszerűségekről.

M. SZ. PLISZECKIJ: AZ EMBER KELETKEZÉSE ES FEJLŐDESE c. könyvében az ember útját mutatja be fellépésétől egészen a társadalom keletkezéséig. Szintén közli az ember keletkezésével kapcsolatos régi mitoszokat, valamint azt a harcot is, amelyet Darwinnak és követőinek kellett vívnia »az isteni teremtésről« szajkózó álltudósokkal. A könyv fejezetei pontosan végigkísérik az embert életútján, megmutatják, hogy az egyes szervek, miért alakultak olyanra, amilyenek. Ezek között igen fontos az a fejezet, amely Engels nyomán a munka szerepét hangsúlyozza az emberrévalás folyamatában.

Dr HAHN GÉZA: A TUDOMÁNY AZ EMBER SZARMAZASAROL című kis könyvében — mint már a könyv címe is mutatja — azt mondja el, hogy mit tanít ma a tu-

domány az ember származásával kapcsolatban. Ennek a könyvnek népszerűsítése azért fontos, mert a papság még ma is mindent elkövet, hogy különböző ostoba mesékkel visszariassa az embereket a tudományos igazság megismeréséről. Hahn Géza leírja, hogyan emelkedett ki az ember az állatvilágból, hogyan alakult ki az ember, s hogyan fejlődött az emberi gondolkodás.

J. P. FROLOV: AZ EMBERI SZERVEZET FELEPITÉSE ES MUKODESE című könyve igen alkalmas arra, hogy megismerjük önmagunkat. Jól, érthetően, és tömören ismerteti az ember anatómiáját, a szív szerkezetét a légzés »művészetét«, az emésztést, az idegrendszert és az érzékszerveket. A helyes és egészséges életmód kialakításához nagy segítséget nyújt ez a könyv.

A Természettudományos Kiskönyvtár, amelyet a Művelt Nép Könyvkiadó jelentet meg, jó és hasznos segítséget nyújt ahhoz, hogy népünk levetkőzze a babonák utolsó maradványait, s hogy a tudomány fegyverével felvértezve verje vissza a klerikális reakció utolsó rohamait. A kiskönyvtár a természettudományos ismeretek jó népszerűsítője.

Aba Iván

ORSZAGFASITAS

A mezővédő erdősavók telepítése és egyéb országfásítási feladataink

Mezőgazdasági Kiadó

Mióta ember él a földön, élete összeforrott a fa, az erdő életével. A kultúra fejlődése csak fokozta a fa felhasználását. A fa iránti kereslet világszerte állandóan emelkedik. Ma már az egy főre eső évenkénti faanyagszükséglet 0,8—1 köbméter körül van. A fa, az erdő bőkezűen ontja az oxigént, amely az ember egészségének elengedhetetlen feltétele. Az élő fák oxigént lehellnek ki, sok vizet párologtatnak el, megszűrik a porral, korommal, fertőző csirákkal szennyezett levegőt, azt felfrissítik, üdítővé, tisztává és egészségessé teszik. Ezen túl a nagy szovjet kutatók bebizonyították, hogy a mezőgazdaság és az erdő között szoros összhangnak, élettani egyensúlynak kell fennállnia. A Szovjetunió felismerve az erdő természet-átalakító hatását, európai alföldjén soha nem képzelt méretű fásításokat végez. E könyv hasznos tanácsokat ad az alföldfásításra, továbbá a mezővédő erdősavók létesítésére. Hazánkban a 2 millió katasztrális holdnyi erdőterület — az ország egész területének mindössze 12,3 százaléka — sok helyen ritka, rontott erdő. Egy ország akkor tudja fában saját szükségletét ellátni, ha területének legalább

20—22 százalékát erdő borítja. Pártunk határozata szerint: »... feladatunk, hogy véget vessünk a százados bajnak, az oly gyakran ismétlődő és elsősorban a nagy magyar alföldet sújtó aszálynak. Ugyan- ebből a célból és részben az ország fa- ellátásának biztosítására tervszerű erdő- gazdálkodást és nagyarányú erdősitést kell megvalósítani.« Magyarország er- dősültségét e határozat alapján a jelenlegi 12.3 százalékról legalább 20.3 százalékra kell felemelni. E hatalmas munkának első szakaszát már ötéves tervünk alatt végre kell hajtani. E könyv hasznos tanácsokat ad a fásításra, a fa- és cserjefajok ki- választására, a telepítés módjának és elő- készítésének megtervezésére és a fásítás végrehajtására. *Turi Lajos*

OLVASSA AZ EGÉSZ ORSZÁG..

Művelt Nép Könyvkiadó

A Szabad Föld 1952. évi nagy pályáza- tára beérkezett leveleket ismerteti ez a könyv. Minden egyes sora arról szól, mi- lyen lesz a falu élete az ötéves terv vé- gére, s a dolgozó parasztok milyennek szeretnék ezt az életet és mit tehetnek érte. Az egymásután sorakozó írások egy- szerű, keresetlen szavakból a mai falu szól felénk. Az a falu, amelyről legjobb- jaink csak álmodni tudtak. Nem kell már »kutatni« ezt a falut — itt van maga, jelentkezett s mondja a győzelem vallo- mását. Fontos e könyv lapozgatása, mert megismerteti legjobb termelőcsoportjaink életét, azok munkamódszereit. Barti Andrásné azt írja Murakeresztiről, hogy ő, aki a multban megalázott ember volt, most megbecsült tagja a társadalomnak. Férjével együtt szorgalmas tagja a tisz- nek, már az elmúlt évben kerékpárt vet- tek, rádiót, sok-sok ruhát, s most egy szép üszőt. A télen egy gyönyörű kasélyban tanult, ahol a multban a munkásnyúzó urak dözsöltek. Nádudvarról, a Vörös Csil- lag termelőszövetkezetből írja Tóth Mi- hályné: »Férjemnek 258 munkaegysége volt. 1 munkaegységre jutott 7 kg búza, 4 kg kukorica, 44 dkg árpa, 50 dkg krumpli, 41 dkg cukor, 1 deci olaj, 8 dkg rizs, 3 dkg sárgakása, 3 kg lakarmányrépa, 2 kg széna, fél kilogramm lucerna, 1 kéve csutka. Szalmából minden 50 munkaegy- ségre 1 szekér szalma jutott. Jól állunk a háztáji gazdaság tekintetében is. A csa- ládban a legnagyobb rend és boldogság uralkodik.« Ez a könyv megint egy jel a sok közül, hogy az elmúlt hét esztendő alatt milyen rengeteget változott, fejlődött a mi népünk, benne dolgozó parasztsá- gunk. Horváth Márton elvtárs mondotta az MDP Központi Vezetőségének ez év jú- niusi ülésén, hogy a felszabadulás óta el- ért eredményeink közül egyik legnagyobb

eredmény, a szocializmus építése közben kivívott győzelmeink közül egyik legjele- ntebb győzelmünk — a dolgozó nép ön- tudatának a fejlődése. Ennek az erősödő öntudatnak egyik jele ez a könyv is.

T. L.

SZÉPIRODALOM

Móricz Zsigmond:

LEGY JÓ MINDHALALIG

Iffjúsági Könyvkiadó.

Az emberi jósnak, tisztaságnak kimerít- hetetlen üdítő forrása ez a könyv. Elapad- hatatlan azért, mert ártatlanul üldözött, igazságtalanul megbántott, embertelenül megszegyenített és megalázott gyermeki szemekből, sajtó szívből kihullott könnyek áradata táplálja ezt a forrást. Nyilas Misi- nek tragikus diáksorsa a régi rendszer Debrecenében, az »idegen nagy városban, az ottani nagy kollégiumban« minden idők- ben részvétre indítja az olvasókat, mélysé- gesen átérezeti a szegény, de meleg szülői otthontól elszakadt kisdiák elhagyott ma- gányosságát, amely osztályrészül jutott ki a régi rendszerben a legtöbb munkás-pa- raszti sörből származó kisdiáknak. Móricz Zsigmond a maga életének és korának é- lnényein keresztül jellemezte ilyen keserű szavakkal a szegény diákok akkori helyze- tét: »Nincs senkije semerre, aki segítene rajta, akármi történhetik itt vele, nem fogja védeni senki soha.«

Móricz Zsigmond mindenekelőtt rámutat arra, hogy Nyilas Misinek konfliktusai a debreceni kollégiummal, a nagyúri fiúkkal, a tanárok többségével, a külső civis társa- dalommal elsősorban »alacsony« származá- sára vezethetők vissza. Az ács fiának, aki útravalóul magával hozta a városi iskolába édesanyjának tanácsát: »Légy jó, fiam, légy jó, kisfiam, mindhalálig«, aki határtalanul szerette ezt a jósnagos, mesélőkedvű édes- anyját, aki büszke volt édesapjának kétkézi munkájára, mesterségére, aki oly sokszor gondolt vissza az ácsi munka közben elhul- latott forgácsok illatára, debreceni környe- zetében egyszerre azt kellett éreznie, hogy szüleinek szegénysége, vályogháza súlyos teherként, akadályként nehezedik gyenge életére. A szülői házból magával hozott be- csületessége ösztönyszerűen tiltakozik az őt körülvevő hazugságok, igazságtalanságok ellen. Tudatosan nem akar a nagyurak osz- tályának fiával, Orczyval barátkozni és lelkének egész szeretete a nálánál is gyen- gébb, szegényebb Gyimesi Feri felé árad.

Származásával, a szegény néppel, az alacsony szobájú szülői házzal eltéphetet- len szálak fűzték össze. Ilyen elszakítha- tatlan szál volt közte és származása kö- zött a szülői szeretet. Annak ellenére,

hogy a regényben közvetlenül nem szerepel az édesanyja, mégis a kisdíák mellett ez az édesanya a csodálatosszáppen megrajzolt fő hős. Irodalmunkban csak Petőfi tudta ennyire emberi melegséggel, megkapó közvetlenséggel ábrázolni az édesanyát. Amikor már minden elsőtedik Nyilas Misi körül, amikor azt hiszi, hogy nem tud kivergődni az álnok emberek által állított kelepceből, az édesanyjára gondolt, az édesanya tanítására. Nemcsak a testét, de a lelkét melegíti az édesanya által készített télikabát, amelybe nemcsak melegítővattát varr bele, hanem teljes anyai szeretetét. Édesapjának becsülettel helytálló munkája, öt gyermeke életéért vállalt felelőssége a másik kapcsolat, amely szüleikhez, a dolgozó néphez köti Nyilas Misit. Ennek a szeretetnek, a szegény szülőkkel, a néppel összekötő kapcsolatoknak köszönhető Nyilas Misi, hogy nem lett szüleinek megtagadója, a szegény népnek árulója, alacsony származásának elhallgatója.

A regénynek egyik legszívemarkolóbb része az, amelyben az író elmondja, hogyan és milyen levelet írt Nyilas Misi a debreceni kollégiumból szüleinek: *»Saját magát ennek a tátozó ellenségtől fenyegetett magyarságnak érezte s szinte büszke volt szülei szegénységére, s alacsony sorsára, mert érezte, hogy abból erőt fog meríteni minden baj s minden nyomorúság elviselésére, neki az volt a példaképe már, hogyha ő egymaga keresztül bír verekedni a bajokon, akkor az egész magyarság győzni fog...«*

Parragi György

Tömörkény István:

VANDORLÓ FÖLDEK

Ifjúsági Könyvkiadó

Nagy szegedi realista írónkat eddig általában »felelőtlen« írónak számítottuk. A hazafiságra és a kultúrára való nevelés helyes értelmezéséből származik, hogy Tömörkény most »ifjúsági« író is lett — s nem kétséges, hogy a *»Vándorló földek«* című kötet révén rövidesen egyik legnépszerűbb írója lesz ifjúságunknak.

Mert sokmindenre tanít ez a nyugodt, bölcs, becsületes »szegedi« író, sok olyandogra, amit a mai ifjúságnak hasznos megtanulnia. E sok minden közül elég, ha csak kettőt említnék. Az egyik: a hazának, a földnek, s legfőképp: a földhözragadt szegény embernek az a mélyszéges szeretete s lelkének, gondolkodásának, életmódjának alapos ismerete, amely Tömörkény egész munkásságát, e kötet minden egyes elbeszélését jellemzi. A munkát, s a Tömörkény korában élt kétkézi dolgozók szenvedését, nyomorát, magára hagyottságát ilyen sokoldalúan, s mégis

ilyen egyszerűen ábrázolni — komoly művészet. De ezen túl: becsületes, haladó emberi magatartás is. Mert abban az időben a földhözragadtak nyomoráról és kismimmizettségéről, a kulák és az államgépezet aljasságáról, a kétkézi munka tisztességéről, sőt még a sztrájkokról is őszintén írni, már önmagában is egyfajta szembeszegülés volt azzal a rendszerrel, amelynek talajából a szegény ember reménytelen nyomora, a kulák és az úri osztály aljasságai, és az alsóbb rétegek elnyomásával fenntartott gazdagsága, a hivatalok packázásai — szükségyszerűen sarjadtak. Ezeket a jelenségeket világosan felismerni, sőt: meg is írni, becsületes, a haladást szolgáló tett volt.

A másik fő tanulság: Tömörkény írói művészete, stílusának árnyalt szépsége, népisége. Ma, amikor a párt óriási harcát vív az iskolákba is beférkőzött bürokrata, szintelen-szagtalan, magyartalan nyelv ellen, Tömörkény írói nyelvezete igen jelentős fegyver ebben a küzdelemben. Azok a fiatalok, akik Tömörkénytől tanulják a népi nyelv művészi fokra emelt gazdagságát, legjobb katonái lesznek ennek a népünk kultúrszínvonalá emeléséért folytatott harcnak.

Barabás Tamás

Mikszáth Kálmán:

A LOHINAI FÜ

Szépirodalmi Könyvkiadó

Mikszáth műveit soha annyian nem olvasták, mint ma. A Mikszáth-művek a könyvtárosok tanúsága szerint könyvtáraink legkeresettebb, legolvasottabb könyvei közé tartoznak. Ez a kötet hozzájárul ahhoz, hogy korát leleplező művészetének még több értékét ismerjék meg, főképp az új olvasók.

A több mint ötszáz oldalas kötetbe Barabás Tibor Mikszáth Kálmán 33 elbeszélését és kisregényét válogatta össze. A válogatás sokoldalúan mutatja meg Mikszáth elbeszélő művészetének témabeli, formai gazdagságát, realizmusának fokozatos elmélyülését, a joviális kedélyesség, az anekdotikus hang felszíne alatt az évekkel élesedő társadalomkritikáját. Megtaláljuk a kötetben Mikszáth nagyszerű kisregényeit (*Gavallérok, A sipsirica*) és sok olyan elbeszélését, amely a felszabadulás óta itt jelenik meg először. Közli a kötet Mikszáth egy-két jellemző történeti elbeszélését (*Rákóczi Ferenc donációt oszt. A kis primás*) és néhány olyan remek karcolászerű írását is, mint például *A pénzügyminiszter reggelije* vagy *A Közigazgatási történetek*.

Az elbeszélések javarésze a századvégi feudálkapitalista Magyarországot satirikus

rajzai: a népellenes, korrupt közigazgatás alakjait, a konkrasó mamelukokat, az ingyenélő, színekurákra áhító zsentri családokat, a nép kiszolgáltatott helyzetével visszaélő megyei urak aljasságát, a »történelmi« arisztokrácia kozmopolitizmusát hol fricskázó odamondogatással, hol maró gúnnyal, elevenbe hasító igazmondással leplezi le Mikszáth ezekben az elbeszélésekben.

Sokszori olvasás után is frissen, elevenen hatnak Mikszáth elbeszélései. A lényeges vonások csalhatatlan meglátása, az ábrázolás ötletessége, merészsége, az élőbeszéd üde hangja, a tömör, kerekded, csattanókra törő anekdótikus szerkesztés jellemzi az elbeszéléseket. Ez a válogatás meglátatja az olvasóval azt is, mennyire szerette népét Mikszáth. Az a szenvedélyes népszerűt él a kötet elbeszéléseiben, amelyről maga Mikszáth mondta, hogy az a költőnek, ami a madárfiókáknak az anyai test melege: életet, szárnyalást adó erő.

Pók Lajos

Kónya Lajos:

BÁNYASZLAMPÁK

Szépirodalmi Könyvtár

Kónya Lajos új verskötete nagyfontosságú átlomást jelent a költő pályafutásában. Az alig nyolcvés »Bányászlámpák« — a magyar klasszikus hagyományok okos felhasználásával — szárnyaló magasságokba tör, vidám dalokat énekel, harcra és győzelemre buzdít. »Ragadd meg gyepelőjét az újnak«, biztat az első oldalakon s »szikrája, tükre légy korodnak«, zárja le a kötet végén. S közben 115 oldalon át lelkes szöveget küld a bányászoknak, dicséri a kaparószalag gyönyörű munkáját a Széna-téri rendőrlányt, Bokor Péter öregjuhászt, Sztálinváros keményizmű építőit, a győzedelmes pártot s a világot átölő, hatalmas munkás-memzelköziséget. Szavában erő és szépség, az új élet nagy-szerű páthosza cseng, az emberiségbe vetett hit.

*Mégis: a legnagyobb az ember
ki hajdan istent alkotott.
de szelleme, miként a tenger
lassan kivet minden lomot —
jölbe nő a kék egeknek...*

Kónya Lajos nehézveretű, gyakran Zrinyit és Arany Jánost idéző hangja közvetlenebbé vált, anélkül, hogy férfiaságából veszített volna. Hangja most is érces, kemény, tömör, hangvétele azonban dallamosabb, közérthetőbb lett. Régebbi verseinél nem egyszer vetették szemére, hogy átlontúl a múlt felé fordul. A »Bányász-

lámpák«-ban is nem egyszer néz vissza, készíti számadást az átokverte, rossz időkről, de a kötet tartalma, aránya, azt bizonyítja, hogy a múlt már kevésbé foglalkoztatja s. ha a régi győtelmek emlékeit olykor elő is szöli, csak azért teszi, hogy a jövőért vívott harcához újabb elszántságot merítsen. Jelene: a mával összeforródott jövő — ez foglalkoztatja, ez csíholja benne a költő hűvű szikráit.

Gera György

Gergely Mihály

SZULÓFOLD

Szépirodalmi Könyvtár

Gergely Mihály egy kötetbe gyűjtött elbeszélései fiatal, soktémájú, élénk érdeklődésű íróra vallanak. Szinte valamennyi írása a ma problémáira igyekszik válszólni s a múltban játszódó történetek is tele vannak a munkásosztály törhetetlen győzniakarásával. Ez lobog fel a »Sem isten, sem király« című hosszabb elbeszéléseinek hőseiben is, amelyben a bányászok sztrájkját, nehéz küzdelmét meséli el a Horthy-korszak csendőrei és munkásárló szociáldemokratái ellen.

Mai témájú írásaiban építkezéseink, nagyüzemeink területére vezet el minket az író. Az új vagy még csak újjáalakuló embert ábrázolja. Az »Új tényezők« Baranov mérnöke a felmerhetetlen értékű, annyi formában megnyilatkozó szovjet segítség egyik példáját adja. Baranov ismeri az embereket, ismeri a felszabadult dolgozó lelkesedését, lendületét, munkaszere-tét. Ez az új tényező, amelyre ő épít és amellyel új eredményt ér el magyar munkatársaival együtt. Egy másik történetben megismerkedünk Bodnár Imrével, aki a pompásan összehangolódott brigád segítségével lesz új emberré, második Meresz-jévé. A lábát veszített férfi megtalálja helyét az életben, újra munkába állhat. Találkozunk az elbeszélésekben az ellenség alakjaival is. A horthysta főhadnagot, a rabló kulákasszonyt a nép fiai, bátor és jelleményes nyomozóisztjeink leplezik le.

Gergely Mihály könyvében az emberek iránti sokoldalú érdeklődés mutatkozik meg. Sorra élénk állnak a főszereplők: az átkos múlt önfeláldozó bányásza, a jelen hős marlinásza, hídásza, iparostanulói stb., stb. Kár, hogy Gergely Mihály ezeket a nagy számban felvonuló alakokat és a köréjük szövődő mesét nem dolgozza ki megfelelően. Sokszor érezzük az elbeszélések elnagyoltságát vagy zavaró sematizmusát. A kötet azonban hibái ellenére is tehetséges fiatal író kezemunkájára vall, akinek további művei elé várakozással tekint az olvasó.

R. M.

József Jolán:

A VÁROS PEREMÉN

Ifjúsági Könyvkiadó

József Jolán könyve — amelyet az Ifjúsági Könyvkiadó most új köntösben, illusztráltan jelentetett meg — új ifjúsági irodalmunknak egyik legsikerültebb alkotása. S mint minden igazán jó ifjúsági könyv, a felnőtt olvasókat is meghódította.

Nemcsak azért, mert legnagyobb proletárköltőnknek, József Attila életének ez eddig egyetlen irodalmi feldolgozása. Nem is csak azért, mert József Jolán gyengéd, bensőséges, finom írása valóban a jó regények érdekességével mondja el József Attila életének egyes mozzanatait, a legkisebb gyerektől a férfivá s költővé, nagy költővé éréséig, odáig, amikor József Attila osztálya aktív harcosaként vesz részt a munkásmozgalomban, tollával, eszével, egész lelkével és szívével egyaránt szolgálva a párt ügyét, az osztály ügyét. De azért is, mert József Jolán könyve egyszerű, közvetlen eszközökkel úgy tárja fel József Attila életét, sorsát, emberi fejlődését, hogy azt is világossá teszi, miért válhatott legnagyobb költőjévé a magyar munkásosztálynak, amelynek fia és neveltje volt, amelynek hű és áldozatkész harcosává nőtt. Szívszorogva, mélységes együttérzéssel, sok büszkeséggel s nem kevés keserőséggel kísérik nyomon a költő életének minden állomását. Egy pillanatig, szinte csak egyetlen képen még megelégedetnek, boldognak látjuk a kis családot: József Aron, a családfő szakmájában dolgozik még s a szappanfőző munkás éhbéreszinte jómódot jelent a család életében. Látjuk: a munkátlanná vált, elkieseredett apa kivándorlása és eltűnése után az anya hősieg, kétségbeesett küzdelmét, hogy három éhes gyerekének enni adhasson. A »mama« »mosásnak görbiti hátát«, sűröl, takarít, hogy a legszükségesebbet előteremtse: Attila kicsi gyereklővel pénzkérésről ábrándozik, filléreket szerez, hogy anyjának segítsen. Megrendítő élmény — az anya belegsége idején — a három elárvult, éhező gyerek s még szörnyűbb, megrázóbb a gyermek Attila életében az a néhány év, amelyet falun tölt, egy gonosz nagygazdánál, lelencyerekként. De a nyomor, a korai pénzgondok, az anya emberfeletti küzdelésének látványa mellett más élményekkel is szolgál a proletársors. Attila átéli a proletárház tüntetését a kilakoltatás, az uzsoraházbér ellen — s a tüntetésre »verset« ír, a gyerekek számára. Emlékeztében őrizi apja és harcos társai beszélgetéseit. Attila az első világháború szörnyű esztendeit s a felejthetetlen 19-es Tanácskötársaságot. Nevelődik az olvasmányokon, melyeket szokatlanul éles elmével s érzé-

keny szívvvel fogad be. Neveli az elszigeteltség, amelyben középiskolás éveit leéli, magánya a jómódú úrifüük között, amelynek oka nemcsak Attila származása, szegénysége, de kimagasló tehetsége, tudásszomja, szellemének nyíltsága. Lázdása is. Attila ekkor már az öreg szabómestertől lopva tanulja az osztályharc tudományát.

Rendkívül finoman s mégis nagy erővel mutatja be József Jolán Attila életének talán legdöntőbb, legelhatárolóbb élményét: találkozását Rákosi elvtárrsal.

Ez az életút nyílegyenesen vezet el a munkásmozgalomba, József Attila törvénytörvény-szerűen válik a proletariátus költőjévé.

S a könyv utolsó jelenetei a költő életének ebben a legboldogabb korszakában mutatják be, amikor teljesen benne élt a mozgalomban. Szemináriumokat, előadásokat tart, VS-t gyűjt, — s eközben költészete is eléri legmagasabb csúcsait, megszületnek legnagyobb szerűbb, forradalmi versei. József Attila — izeg-vérig a mi költőnk, a munkásosztály költője s a felszabadult munkásosztály mindörökké őri őt emlékeztében, szeretetében. Ezt mondja el néhány szóban a könyv — epilógusul szolgáló — utolsó néhány oldala, amelyben Attila barátai, volt harcostársai emlékeznek meg róla ma, a felszabadult országban, a proletárdiktatúra Magyarországn.

Görög Livia

Sólyom László:

HAZATERES

Ifjúsági Könyvkiadó

Mit várunk egy ifjúsági regénytől? Elsősorban azt, hogy érdekes legyen, hogy eseménysorozatával lekösse az új olvasó figyelmét, hogy feszülten kövesse a történet folyamatát, hogy le se tudja tenni, vagy ha már elolvasta, újra elővegye. Erre mutatnak példát a legjobb és legismertebb ifjúsági regények Robinsontól az Ifjú gárdáig. A másik követelmény, amit ugyan csak elvárunk, hogy az ifjúsági regény hasznos legyen, hogy ne csak szórakoztasson, hanem neveljen is, követendő példát adjon, hazaszeretetre, bátorságra, elvűsűsre és tisztessűsre tanítson.

Lásuk most már, hogy Sólyom László ifjúsági regénye mennyiben felel meg a két kívánalomnak. Itt mindjárt meg kell mondanunk, hogy sajnos csak részben, akár melyiket is tekintjük.

A Hazatérés hőse Kós Mihály honvéd, újpesti munkáscsalád fia, aki századvával együtt menekül a szovjet hadak elől, majd megszűkik, hazamegy Újpestre és ott megkeresi és megtalálja az utat a fasiszták ellen küzdő partizánokhoz.

Ezt a jó témát az író túlságosan bonyolítja, így akarja érdekessé tenni, pedig — mint az ilyenkor történni szokott — csak zavart kelt, megrontja a szerkezetét és hiányosan, vagy hibásan ábrázolt alakokat szerepeltet. Az író jó megfigyelő, erről a regény számos helye tanúskodik. Vannak szép és megkapó részletek, például mikor három elveszett kislány találkozik egy szovjet járőrrel, Mihály és Ilonka szerelmének kibontakozása, egy hős partizán halála stb. De teljesen fölösleges epizód például Vaday százados egyébként hihetetlen házassága, a két lány, Karola és Gréti hisztériás jelenete, amely különben sem való ifjúsági regénybe. A regény nem is kíván olyan széles hátteret, mint az író ad neki, a mellékalakokra vesztegetett időt és fáradságot jobb lett volna a főhős és a körülötte zajló események alaposabb ábrázolására fordítani. Véleményünk szerint ez a regény főhibája, a regény első fele ezért fásaszó, a második fele, ahol a sok kolonctól megszabadul és az eszmei tartalom erőteljesen kihangzik, már sokkal sikerültebb.

Balázs Sándor

HÁROM OROSZ KÖLTŐ

Az Új Magyar Könyvkiadó három rendkívül érdekes verseskötetet bocsátott az olvasóközönség elé: Kolcov »Dülok« című versgyűjteményét, Vera Inber költeményeit, »A pulkovói délkör« címmel és egy Scsipačov-válogatást »Az üstökös« cím alatt. E három orosz költő munkássága több, mint egy évszázadot ölel át. Kolcov irodalmi tevékenységének kezdete az 1825-ös dekabrista felkelés leverése utáni zsarnokság idejére esik, Inber és Scsipačov pedig, a szocialista Szovjetunió költői napjainkban írják szívet-elmét gyönyörködtező verseiket.

Kolcov a nép, az elnyomottak, a jobbágyok költője volt. A szegények, a kizsákmányoltak panaszának és forradalmi indulatának adott hangot verseiben. Látja, sőt bőrén érzi, a zsarnokság szörnyűségeit, élete végefélé szinte elképzelhetetlen nyomorban él. Egy évvel halála előtt, 1841-ben így sóhajt fel:

*Szegény ember itt
jó szót se vehet;
núba szeret,
sose szeretik.*

Igyekszik felrázni a sorsukba belefásult muzsikákat (»Hej muzsik, mért alszol«) és meglesni az ország képét, ahol »úri sorban élhetünk majd, — köröttünk jó emberek — amit csak kíván, szemed-zsád, — mindent megszerzek neked!« Egyszerűsége, cionmátlan, szép népi nyelvezete a népdalok lejtéséből, hangulatából nőtt ki, s az olvasónak egycsapásra a szívébe lopja magát.

Vera Inber kötetében a Nagy Honvédő Háború idején írott versek vannak többségben. Ezek közül is kiemelkedik a címadó vers, »A pulkovói délkör«, amely háboruzongató közelségbe hozza a fasiszták-ostromait, éhező és szenvedő, de hősiiesen helytálló Leningrádot és nagyszerű lakóit, akiket megtörhetetlen egységbe kovácsol a lenini—sztálini eszme és Sztálin szava.

*S mi, Leningrád ez ostrom-éjjelén,
mi — egysesek, mi százak, ezerek
részszéllünk, hogy milyen rengeteg
erő vagyunk, s hogy halkszóval fény
eszméink fénye, mely e ködben ég,
legyen bár éj még, s ködös messzeség.*

Inbernek — szoros értelemben vett politikai költészet mellett — a gyermekversek terén is sikerült maradandót alkotnia. »Az én kislányom«, »Dzsekk«, »Százlábúéke«, »Szőlőpajtás«, »Igy is kell« — mindmegannyi szívveljövő humorral megírt, vidám és meleghangú költemény. Ezek a versek a mi gyermekeinknek is bizonyára örömet szereznek majd.

A harmadik költő, Sztjepan Scsipačov Sztálin-díjas, szinte utólréhetetlen művésze a lírai miniatűrnek, ennek az alig néhány soros műfajnak, amely rendkívüli érzelmekeltő erejével hat az olvasóra. Szerelmes költeményeinek csokrárt érdemes összevetni Kolcovéval, hogy az ember meglássa a fejlődést, amelyen ez a hajdan kifosztott és elmaradott ország lelkieken is átment. Kolcovnál a szép érzést mindig befelűzi, szinte béklyóba veri a korabeli valóság szörnyűsége; Scsipačov kora ezzel szemben jóformán hóna alá nyúl a tiszta és nemes érzelmeknek. Scsipačov szerelmes versei, a hűségnek, lelki szépségnek, szerető finomságnak csodálatos remekei. S a maguk módján — ezek is politikai versek. A költő mindenütt meglátja — a legapróbb dologban is — a marxi—lenini eszmék, a párt igazát. Mikor például nőismerősei és barátai megjegyzik, milyen fehér a haja, így válaszol nekik:

*De forró is volt ez az élet!
Elmúlt évek, no, szőlőjatek.
hogy lettünk túl korán fehérek
és örökké fiatalok.*

A fordítások közül rendkívül sikerült és szép munka Vas Istváné, aki »Az üstökös«-t fordította magyarra, híven visszaadva az eredeti szépségeit. Megragadó és gondos fordítás Madarász Emilé (»A pulkovói délkör« és Kolcov »Jőjj elk«), valamint Gáspár Endre, Urbán Eszter és Weöres Sándor némi Kolcov-fordítása. Sajnos, Weöres sok Inber-fordítása ugyanakkor elcsúszott, henyé munka, melynek következtében a versek varázsa helyenként elsikkad.

Timár György

ÚJ KINAI ELBESZÉLŐK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Tíz kínai író szól a szívünkhez ebben a könyvben. Távolkelet új életét hozza hozzánk közel.

Egy novella még a régi világról beszél; hogy jár pórul a földesúr, névszerint »Nyuzó Cso«, aki éjfél tájban kimegy a baromfiudvarba, hogy hamarabb kergethesse ki a mezőre a munkásait. Három elbeszélés a népfelzabardító háborúból veszi témáját, a többi pedig már a győzelem éveiben kíséri végig néhány emberi sors alakulását.

A kínai történelem fordulatainak nagy élménye fűt minden írást. Egy 475 milliós nép állt végre a saját lábára, lett a maga urává, szabaddá. De ez a változás egyszerű emberek mindennapi életében mutatkozik meg igazán mélyen.

Mennyi báj van például a pajjangtjen fiatalasszonyok történetében! Elmennek az emberek önként a japánok elleni partizáncsapatba. De alig múlik el két-három nap, kívánják már őket látni nagyon. Egyik menyecskének eszébe jut, nem küldött tiszta ruhát, a másiknak hirtelen megbeszélnivaló fontos ügye támad, a harmadikat a napa »erőltetik«, a vége az lesz: csónakon utánukerédnek s különböző bonyodalmakba keverednek. Harcról van szó háborúról, s az egész írás mégis csupa derű.

De nem kevésbé szép és megható a pekingi kis munkásfiú, Hsziao Li-Pen vagy a régi világban tönkretett, de most megint magára találó asszony, Cuj-Cuj története. Vagy a két szerelmes fiatal lányé, akiket az új rendben még a régi feudális szokások szerint akarnak férjhezkényszeríteni, de ők a »keleti udvarból való Ótódik Nagynéni« s minden más akadály ellenére kivívják igazukat.

Mély emberiség jellemmez minden novellát, ezért is érezzük hőseiket annyira rokonszenvesnek, bár messzi ország népének furcsanevű fiait. S ezért támad fel bennünk is a harag ellenségeik: japán hódítók, földesurak, Kuomintang-banditák könyörtelen és gyilkos serege iránt.

Egyik-másik írás formailag is igen figyelemreméltó. Mindjárt az első elbeszélés: »Mindenütt aknákat leselkednek« — művészi módon szövi össze a parasztfiúból legendás hőssé váló Li Jung reális ábrázolását a róla szóló népi balladákkal. Másutt meg egy új népdal egyetlen strófája segít a novella sajátos légkörét megteremtetni:

*Gyermek az anyja ölén,
Dinnye az indán szeret,
Mi is Kommunista Párt
Egyek így vagyunk veled.*

Az egész kötet arról tanúskodik Kína napjainkban lejátszódott forradalma csakugyan a leggyökeréig áthatja ennek a hatalmas népnek az életét. S vannak is már írók, akik méltó hírmondói a végbemenő változásoknak.

Varga Domokos

Liszasvili:

KECHOVELI

Új Magyar Könyvkiadó

Az októberi forradalom előtt fojtó elnyomás, zsarnokság alatt élt a grúz nép.

A cárizmus adórendszere kegyetlenül kiszípolozta a parasztságot. A gyárakban fil'érekért dolgoztak a munkások. Az iskolákban az orosz volt a hivatalos nyelv és nemzetj költőikről, szabadsághőseikről nem hallhattak a grúz diákok.

A nép felszabadításáért harcolt — Sztálin elvtárs legközelebbi munkatársaként — Lado Kechoveli hivatalos forradalmár, a lenini-iszkra földalatti mozgalom ki-magasztó szervezője.

Liszasvili az ő harcos életének állított szép emléket könyvében.

Lado Kechoveli papi szülők legkisebb gyermeke. Már ifjú korában kitűnt társai közül igazságszeretetével, okosságával és szervező tehetségevel. Alig tizenöt éves s diáklapot szerkeszt, amelyben grúz anyanyelvi oktatást követel, bírálja a papi iskola s a tanárok elmaradottságát. Később, mint tífiszi szeminarista, Sztálinnal együtt szervezője a munkások sztrájkjainak.

»Új idők, utak nyíltak meg előttünk és a mi életünk új utakon halad; talán a szervezetesek akarják megállítani azt a kereket, ami évszázadok homályából ragyogó jövőbe gördül? Semmiféle reverendának, semmiféle csendőr mündérnek nincs hatalma hozzá« — mondja a diákok egyik gyűlésen.

Kechovelit hamarosan kizárják a tífiszi szemnáriumból, fél év múlva Kiebben látjuk, innen is kiutasítják és falujába száműzik. Ettől kezdve Kechovelinek álnéven kell bujdosnia hazájában. A rendőrökök üldözése nem töri meg. Hamarosan megjelenik az első grúznyelvű újság. A külföldön élő Len'in Kechovelit bízza meg az Iszkra nyomásával és terjesztésével. Kechoveli és elvtársai teljesítik ezt a megbízást. A nagy forradalmárt munkája közben fogják el, börtönbe zárják és brutálisan meggyilkolják. A harcot azonban, amelynek egyik elindítója és szervezője volt, társai folytatják tovább.

Liszasvili könyve képet ad a kaukázusontúli forradalom hajnaláról, színesen, gazdagon mutatja be a nagy forradalmár harcos életét.

T. L.

Ion Creanga

VALOGATOTT MUNKAI

Szépirodalmi Könyvkiadó

A nagytehetségű román realista író leg-
szébb műveit gyűjtötte össze a Bukaresti
Allami Könyvkiadó.

Az író saját gyermekkori élményeit dol-
gozta fel, színesen, nagy mesélő tehetség-
gel, a *Ionica* gyermekkora című kisregé-
nyében. *Ionica* története az 1850-es években
kezdődik egy kis hegyvidéki román falu-
ban. A humulesti parasztek életét, a szülői
ház hangulatát, a kis Ion kalandos isko-
láztatását, gyermekkorának számtalan
kisebb-nagyobb élményét hangulatosan,
mélységes humanizmussal ábrázolja az
író. Szinte élő valóságukban állítja az ol-
vasó elé a szereplők egész sorát, anyját,
az örökké derűs, bátor parasztszonty,
aki férjével szemben harcol a fiú taníttatá-
sáért, a hat gyermek eltartásáért éjjel-
nappal dolgozó apát, a falu számos, jelleg-
zetes parasztját és a román népoktatást
irányító, nagyrészt hazug, kenetteljes,
tudományellenes papi figurákat. Megmutatja,
mint zárta el az egyház a román paraszt-
ságot a tudás elől, de megmutatja azt is,
mennyire sóvárgott ekkor már a nép a vi-
lágosság, a megismerés után. Creanga
meglátta, s az olvasó elé tárja a feudális
román társadalom igazságtalanságait is,
ha csak halványan, bizonytalanul is, érez-
teti a népben még csak szunnyadó, de las-
san-lassan ébredő erőt, mely idővel majd
élesen szembeállítja az elnyomó uralkodó-
osztállyal.

Néhány elbeszélés és mese teszi vál-
tozatossá a kötetet.

Megkapóan szépek Creanga meséi, ki-
tűnő példák arra, hogyan termékenyíti meg
a népmesék gondolati és nyelvi gazdag-
sága a népből származó és a néphez hű
írót. Magasrendű humor, mély bölcsesség,
az igazság szenvedélyes keresése árad
ezekből a mesékből és elbeszélésekből.

A népi alakok különböző típusai eleve-
nednek meg az olvasó előtt. »Káro Dani«,
»Tarisznyás Iván«, vagy »A Fehér Szere-
csen« sorsának ábrázolásából mély eszmei
mondanivaló: egy-egy jellemző pozitív
tulajdonság dicsérete, az emberben levő
fonákosságok elítélése csendül ki. Az érde-
kes meseszöveg mellett, legfőbb erénye
Creanga írásainak a közvetlen, mindig a
valóságot tükröző elbeszélő hang.

A fordítók — különösen Berde Mária —
gondos, ízes magyarságú, szép stílusú for-
dítása hozzásegít ahhoz, hogy sokáig em-
lékezetes olvasmány legyen a nagy
román író könyve.

Gergely Béláné

Mehti Huszejn:

APSERON

Ifjúsági Könyvkiadó

Az Apseron-félsziget folytatása a Kau-
kázus gerincének. Ez a Kaspi-tenger vi-
zébe hosszan benyúló földnyelv drága kín-
cset rejt a mélyén: olajat. Baku városa a
világhírű olajlelőhely felett épült. Az
azerbajdzsáni fiatalság örömmel megy
Dél-Kaukázusnak ebbe a gyönyörű váro-
sába szakmát tanulni.

A regény a Nagy Honvédő Háború utáni
időkben játszódik. Főhőse, Tair is Bakuba
vágyik. Tair egy hegyi kolhozban nőtt fel.
Szülőföldjén mint tehetség asugit (ének-
mondót), mint bátor vadászt ismerik a
fiatal fiút. Tair olajmunkás szeretne lenni.
Vágya hamarosa teljesül. Egyik barátja
segítségével a tengeri fúrásokhoz kerül.
Kezdetben ez az önértetes, könnyen sér-
tődő fiú a legkisebb kritikára is hevesen
vág vissza, sőt pár hónap múlva meg is
akar szökni munkahelyéről.

Hogyan lesz ebből a vad, bátor, hírnévre
szomjazó fiatalemberből jó szakmunkás,
szovjetember — erről szól a regény. Tair
emberré válásában nagy szerepet játszik
Ramazan, mestere és tanítója. A fiatal fiú
sokat tanul a forralalom harcaiban meg-
edzett öreg mestertől. Ramazan mester
keveset dicséri tanítványait, csak olyankor
teszi ezt, ha azok nagyon rászógnának
— A fiú barátjainak, a komszomolcoknak
fontos szerep jut Tair fejlődésében. A kom-
szomolcok személyesen is sokat foglal-
kozik Tair szakmai, politikai előrehala-
dásával. Latifa fiatal, jókedvű komszo-
molkának, akibe Tair — kezdetben úgy
érzi, reménytelenül — szerelmes, szintén
fontos szerep jut Tair nevelésében.

Az író sok, színes fiatal jellemet mutat
be könyvében. Nemcsak a tengeri munka,
az olajfúrás mesterségének nehézségét és
szépségét — általában a munkafolyamatot
— mutatja be, hanem sokoldalú képet ad
arról is, hogyan szórakoznak, tanulnak a
szovjet fiatalok. Különösen tanulságos ez
a Sztálin-díjas könyv a DISZ-szervezet ve-
zetőinek, de tanulságos, érdekes olva-
smány a szakmájukat szerető, fiatal ipari
tanulók számára is.

Tóth László

Eseménynaptár

1924. JANUÁR 21.

MEGH. LENIN V. I.

SZTÁLIN: Leninről, Bp. 1948. Szikra; CSAGIN B. H.: Lenin a nagy forradalmár és gondolkodó (ford. Lovas György), Bp. Szikra; Lenin élete képekben. Album. Bp. 1950. Szikra.

1945. FEBRUÁR 13.

A SZOVJET HADSEREG TELJESEN FELSZABADITJA BUDAPESTET.

SZMIRNOV: Harcban Budapestért, Bp. 1942. Új Magyar Könyvkiadó; ARTYEMJEV N.: Magyarország felszabadítása. Bp. 1950. 45—70. old.

1833. FEBRUÁR 15.

A BÁNK BÁN BEMUTATÓJA KASSÁN (Színrehozta jutalomjátéka alkalmából *Udvarhelyi Miklós*, aki MIKHAL bán szerepét játszotta benne).

KATONA JÓZSEF: Bánk bán. A költő dramaturgiai értekezésével és néhány versével. Bevezette és magyarázta *Waldapfel József*, Bp. 1947. Irodalmi Intézet; —: Bánk bán. ARANY JANOS tanulmányával és jegyzeteivel, Bp. 1951. Szépirodalmi; *Molnár Miklós*: Katona József. Bp. 1952. Művelt Nép.

1703. FEBRUÁR 18.

MEGH. ZRINYI ILONA, THÖKÖLY IMRE FELESEGE, MUNKACS HOS VEDŐJE.

PÁLFFY ILONA: Nők a magyar függetlenségért. Bp. 1952. Művelt Nép. 30—44. old.

1923. FEBRUÁR 22.

MEGH. SZUHE BATOR, A MONGOL NEPI FORRADALMI PART MEGALAPÍTÓJA

MASZLENYIKOV V.: A mongol népköztársaság átalakulása. Bp. 1950. Szikra; A mongol népi forradalom harminc éve 1921—1951. Bp. 1952. Szikra.

»A KÖNYVTAROS« MEGJUTALMAZOTT LEVELEZŐI:

Havrilla János, Kazinczi Dénes, Klement István, Ördögh Julia, Princz Róza, Rátocska Györgyné, dr. Szabó Tibor, Tordai György, Dávid Etelka, Illés József, Kerekes Imre, Major Mátyás, Mohr Gyula, Neurath Ede, Pintér Dezső, Prieger Károly, Szytyori István levelezőink között kiosztottuk a következő könyveket:

Rákosi: Válogatott beszédek és cikkek, Kossuth: Fel mindnyájan a hon védelmére, Sztálin: A leninizmus kérdései, Illyés: Puszták népe, Gladkov: Szabad élet, A Szovjetunió története, Arany összes művei II., Lenin: Az irodalomról, Marx—Engels: Művészetéről, irodalomról, Vajda János válogatott művei, Gorkij válogatott művei II., Puskin: Elbeszélések, Illyés Gyula válogatott versei.

KÜLÖNBÖZŐ NAPILAPOKBAN ES FOLYOIRATOKBAN MEGJELENT KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZÉKE

- LENIN MOVEINEK 27. KÖTETE.** Szabad Nép, dec. 12. (Komor Imre)
- Sztálin:** A SZOCIALIZMUS GAZDASÁGI PROBLÉMÁI A SZOVJETUNIOBAN. Szabad Nép, dec. 5. (Berei Andor)
- SZTALIN MUVEINEK 10. KÖTETE** Társadalmi Szemle, december (Szántó Rezső):
- Alexits György:** BOLYAI JANOS. Társadalmi Szemle, december. (Fogarasi Béla)
- Aranyosi Magda:** FRANKEL LEO. Szabad Nép, nov. 12. (Kató István)
- Benay Sándor:** AMERIKÁBAN ÉLTEK. Művelt Nép, december. (Várnagy József)
- Birjukov:** A NARIN VIZE. Társadalmi Szemle, november; Csillag, december. (Koczás Sándor)
- Castro, Ferreira de (Ferreira de Kasztro):** NAPFENYES HAZIKO. Társadalmi Szemle, november; Uj Hang, október—november. (Földes Anna)
- DÉRYNÉ NAPLOJA.** Uj Hang, október—november; Társadalmi Szemle, december.
- A DIALEKTIKUS ES A TÖRTÉNELMI MATERIALIZMUS KÉRDESEI I. V. SZTALIN NYELVTUDOMÁNYI MUNKÁIBAN.** Magyar Nemzet, dec. 9. (Makal Mária)
- Dobozí Imre:** SZENT KÜT. Csillag, november. (László Miklós)
- Fübián Zoltán:** UTAK. Irodalmi Ujság dec. 4.
- Fagygyev:** AZ IFJU GÁRDA. Magyar Nemzet, nov. 23. (Földes Anna)
- Fehér Klára:** EZ AZ ORSZAG A MI ORSZÁGUNK. Irodalmi Ujság, dec. 18. (Bodnár György); Szabad Nép, dec. 26. (Enczi Endre)
- Fjodorov, Pavel:** DOVATOR TABORNOK. Társadalmi Szemle, november; Művelt Nép, december. (Geréb Béláné); Magyar Nemzet dec. 28. (Gonda Erzsébet)
- Foster, William (William Foszter):** AZ AMERIKAI FÖLDRESZ RÖVID POLITIKAI TÖRTÉNETE. Magyar Nemzet, nov. 5. (Makal György)
- Gergely Mihály:** SZÜLOFÖLD. Magyar Nemzet, dec. 21. (Varga Imre)
- Gladkov:** SZABAD ÉLET. Társadalmi Szemle, november.
- Goncsarov:** A »PALLADA« FREGATT. Uj Hang, október—november. (Maár Gyula); Irodalmi Ujság, nov. 20. (Nagy Lajos)
- GORKIJ VALOGATOTT MUVEI II. KÖTET** Uj Hang, október—november. (Puruczki Béla)
- Grimm:** LEGSZEBB MESEK. Szabad Nép, december 26. (Hegedűs Géza)
- Gulla:** KAUKÁZUSI TAVASZ. Magyar Nemzet, dec. 21. (Gábor István)
- Illés Béla:** HONFOGLALÁS I. Csillag, november. (Szabolcsi Miklós)
- Inber, Vera:** PULKOVOI DELKÖR. Csillag, december. (Bodnár György)
- Jar, Alexandru:** A 203-AS HATARKO. Társadalmi Szemle, november.
- Jermilov:** ANTON PAVLOVICS CSEHOV. Esti Budapest, nov. 29., Szabad Nép, dec. 26. (László Imre)
- Jürgen, Anna:** AZ IROKÉZEK FIA. Uj Hang, október—november.
- Keszli Imre:** ALAPKÖ. Csillag, december. (Pándi Pál)
- KOHÁSZATI ES FEMIPARI TUDOMÁNYOS KÉRDESEK.** Ujítók Lapja, dec. 5.
- Kónya Lajos:** KINAI OKTOBER. Uj Hang, október—november.
- Kónya Lajos:** BANYASZLÁMPÁK. Irodalmi Ujság, 1953. jan. 1. (Nagy Péter)
- KOSSUTH-EMLEKKÖNYV.** Szabad Nép, nov. 25 (Nemes Dezső)
- Léderer Emma:** AZ IPARI KAPITALIZMUS KEZDETEI MAGYARORSZÁGON. Társadalmi Szemle, december. (Nemes Dezső)
- Lepesinszkaja:** A SEJTEK KÉPZŐDÉSE AZ ELŐ ANYAGBÓL ES AZ ELŐ ANYAG SZEREPE A SZERVEZETBEN. Szovjet Kultúra, november.
- Lestyán Sándor:** A NYOLCADIK PONT. Uj Hang, október—november (Abody Béla)
- Leszkov:** VASAKARAT. Uj Hang, október—november. (Rácz Kálmán)
- Liksztanov:** ZÓLD KÖ. Csillag, november. (Seres József)
- Lutter Tibor:** G. B. SHAW (G. B. Só). Irodalmi Ujság, nov. 20.
- Maltz, Albert:** EMBER AZ ORSZAGÜTON. Esti Budapest, nov. 29.
- Maupassant (Mopasszan):** MILON APO. Társadalmi Szemle, november.
- Mesterházi Lajos:** HUSEG. Magyar Nemzet 1953 jan. 4. (Varga Imre)
- Mikszáth Kálmán:** A NOSZTY-FIU ESETE TOTH MARIVAL. Társadalmi Szemle, november.
- Mikszáth Kálmán:** A LOHINAI FÜ. Esti Budapest, nov. 29.
- Móricz Zsigmond:** VALOGATOTT IRODALMI TANULMÁNYOK. Társadalmi Szemle, december.
- Móricz Zsigmond:** LEGY JO MINDHALALIG. Társadalmi Szemle, november.
- MUNKACSI MIHALY VALOGATOTT LEVELEI** Szabad Nép, dec. 26. (Németh Lajos)
- Oláh László:** TEKINTÉLYES EMBEREK. Csillag, november. (Kemény György)
- Pliszceklj:** AZ EMBER SZARMAZASA. Társadalmi Szemle, november.
- Polevickij—Karpenko:** MEZÖGAZDASÁGI GÉPEK ES ESZKÖZÖK. Ujítók Lapja, nov. 1.
- Révai József:** KULTURÁLIS FORRADALMUNK KÉRDESEI. Művelt Nép, december. (Kürtli László); Népszava, dec. 7. (Vésvé Endre)
- Simon István:** HAJNALI LAKODALMASOK. Csillag, december. (Bodnár György)
- Somogyi Andor—Martos János:** GYAKORLATI HEGESZTÉS. Ujítók Lapja, dec. 20.
- Sós Endre:** ZOLA. Irodalmi Ujság, nov. 29
- Spanov:** ÖSSZEESKÖVÖK. Szovjet Kultúra, november.
- Swift:** GULLIVER. Magyar Nemzet, 1953. január 4. (Gyergyal Albert)
- Szokolov:** SZIKRAK. Szovjet Kultúra, november. Szabad Nép, dec. 31. (Nagy Péter)
- A SZOVJET KÖLTESZET ANTOLOGIAJA.** Béke és Szabadság, nov. 9. (Bóka László)
- Sztaszov:** MUSZORGSKIJ. Társadalmi Szemle, november.
- Szudakovics:** VILLAMOS KÉZISZERSZÁMOK. Ujítók Lapja, nov. 5.
- T. Szerémi Borbála:** SCHONHERZ ZOLTAN. Társadalmi Szemle, november. (Máté György)
- Tardos Tibor:** IGAZ TÖRTÉNETEK NAGY ÉPÍTKEZÉSEKRŐL. Magyar Nemzet, nov. 4 (Ruffy Péter)
- Thury Zsuzsa:** EGY FEDÉL ALATT. Esti Budapest, nov. 29. (Vaád Ferenc); Csillag, november. (Mesterházi Lajos); Népszava, december 7. (Antal Gábor)
- UJ TERMES.** Irodalmi Ujság, dec. 4. (Szabolcsi Miklós); Uj Hang, december. (Pándi Pál); Csillag, december. (Földes János)
- »URAK. PAPOK. DOLYFET, IM ELEGET TÖR TÖK...«** Szabad Nép, dec. 12. (Vásárhelyi Miklós)
- Veres Péter:** SZEGÉNYEK SZERELME. Béke és Szabadság, nov. 9. (Bóka László); Irodalmi Ujság, nov. 6. (Czine Mihály)
- VILÁGIRODALMI ANTOLOGIA II.** Magyar Nemzet, nov. 7. (Hegedűs Géza)
- Visinszkij:** BIZONYÍTÁS A SZOVJET JOGBAN. Társadalmi Szemle, november. (Szabó Imre); Magyar Nemzet, nov. 20. (Dr. Timár István)
- Vörösmarty Mihály:** CSONGOR ES TUNDE. Társadalmi Szemle, november.

LEVELEZŐINK ÍRJÁK

NYILT LEVÉL

A Posta Központi Hírlap Iroda UV. Közületi előfizetési Csoportozó

Könyvtárosaink ugyan az olvasókkal szeretnek foglalkozni, nem a Postával és napilapokra, folyóiratokra nemcsak magunknak, de a könyvtárhasználóknak is szükségük van, t. Cím azonban mindezt másként láthatja, ezenkívül nem a legjobb véleményrel van a könyvtárakról és könyvtárosokról. Magunknak is kialakult már szerény véleményünk és engedjük meg, hogy ezt a Posta közvetítésével ezúton elmondhassuk, mert »ajánlott« stílusú eddigi leveleinkre t. Cím eddig igen »távirati« stílusban váltaszolt — de intézkedést hiába vártunk.

Pár kis példát említek a sok közül, mert hogy sok van, arra éppen t. Címtől kaptam felvilágosítást: »...közljük, hogy a könyvtárakkal való kapcsolataink tapasztalatai azt mutatják, hogy a lapok egy bizonyos idő után a könyvtárakból eltűnnek és a könyvtárak azt hiszik, hogy azok be sem érkeztek« — írja Pósa Sándor osztályvezető egyik reklamációnkra. Ezzel kapcsolatban megállapítjuk, hogy mi semmit sem »hiszünk«, hanem tudjuk azt, hogy ha a Posta nem szállította a lapokat, akkor azok meg sem érkeztek. Ahogy ugyanis t. Cím »ellenőrzés« mellett küldi a lapokat, ugyanúgy mi csak a beérkezés nyilvántartása után adjuk azt ki. Ha t. Címet a könyvtárakkal kapcsolatos tapasztalata csupán kritikára és esetében naív kritikára ösztönzi és az »önkritika« szó nincs meg a szótárunkban, nemcsak t. Címet sajnáljuk, de a könyvtárrostársakat is. Levelezésünk közvetlen úton és hangon mult év július 7-én kezdődött, midőn a júlisi Természet és Technika megérkezésekor reklamáltuk a júniusi (6) számot, összesen 7 példányban. »Ellenőrzésükre« jellemző, hogy az ugyancsak soproni Bányamérnöki Könyvtár sem kapta meg a 6-os számot. T. Cím ekkor védekező pajszul a »8 napon belőli« reklamációt tartotta eléln és ugyanakkor a könyvtárosokra lötték kritikájuk nyilát. Újabb levelet írtunk, melyre röviden és velősen a volt a válasz, hogy nem pótolható és nagyobb gondot fordítsunk a »beérkező« lapokra. Míg mi aztán terveztük, hogy mit tehetünk a jövőben és főleg, mit adunk tanszékeinknek és olvasóinknak a 6-os szám helyett, a Posta »végzett«, vagyis »ellenőrzésük« mellett most már a 9-es (szeptemberi) szám maradt el. Reklamációnkra most már bürokráciamentesen távirati stílusban közölték, hogy kifogyott.

Most a Posta újabb meglepetést szerzett számunkra. Minthogy eddig meg voltunk elégedve napilapjainknak a helyi Postán ke-

resztül történő szállításával és azokat rendszeresen meg is kaptuk, a Központ, hogy kiküszöbölje a dolgok ezen egyszerű elintézését, napidijas közeget rendszeresített és küldött ki, aki rábeszélte bennünket, hogy a napilapokat is közvetlenül rendeljük meg egy közbeeső szerv kiiktatásával. December 10-én meg is rendeltük ezen az új módon a napilapokat és ennek köszönhetően, hogy sikerült napilapok nélkül maradnunk. Testvérkönyvtárunk, mely már élt a gyanuperrel és a helyi Postánál rendelte meg ugyanazokat, etéren ma már bennünket is kölcsönzőjének tekint.

Minthogy ezen nyílt levél megjelenésekor a »8 nap reklamációs idő lejárt«, családunk, ha mégis megkapnánk az elmaradott számokat. Mégis szükségesnek tartom érdeklődésben is, mert mi t. Címtől nem leveleket, hanem folyóiratokat és napilapot várunk.

Sopron, 1953. január 3.

Dr. Szabó Tibor
Erdőmérnöki Főiskola
könyvtárvezetője

A KÖNYVTÁRUGY HATRAMOZDÍTÓI

Részle'ek levelekből

Azt tapasztaltam: helyes, ha a könyvtáros személyesen is meglátogatja a dolgozókat és rávilágít az olvasás fontosságára. Pl. egy ilyen beszélgetés után, Törzsök Sándorné és brigádja kikölcsönözték »A nagy futószalag« című könyvet. Elolvasása után megfogadták, hogy ezentúl biztosítják a zökkenésmentes termelést, magukévá teszik a tízperces mozgalmat és a gépekre szocialista módon vigyáznak.

Természetesen az egyéni agitáció mellett tömegagitációt is kellene végezni, de sajnos erre nincs meg a lehetőségem, mert nincs könyvtárhelyiségem. A könyvtárban ugyanis állandóan gyűlés, mozielőadás, értekezlet van, ez természetesen munkámban is akadályoz. Sajnos, ennek a problémának a megoldásában senki sincs segítségemre, annak ellenére, hogy minden alkalommal felvetem. Még az üb.-titkár sem támogat, aki pedig más mindenben segítségemre van

Szabó Gyula

!notai »November 7« Erdőmű
könyvtárosa.

*

Eddig el sem tudtam képzelni, ha a könyvtáros törődik és szívén viseli könyvtára sorsát, hogy ne kapja meg a keretben biztosított, fejlesztésre szánt összeget. Sajnos ebbeli elképzelésemben csalódnom kellett, ugyanis az történt, hogy többszöri sürgetéseim, majd később érellyes fellépésem ellenére sem kapta meg a fűzfőgyártelepi kultúrotthon könyvtára háromnegyedéven keresztül a keretben biztosított kb. 30.000 forintot. Hiába mentem az igazgató elvtárhoz, hiába figyelmeztettem a Minisztertanács májusi rendeletére, a szemembe nevetett és nem tette meg a szükséges intézkedéseket. A harmadik

negyedévi kollektív szerződés kiértékelése alkal-
mából ismét felvettem ezt a kérdést, de az
igazgató elvtárs válasza sem méltó. Ugy-
látszik, a fűzfőgyártelepi vállalat igazgatója úgy
gondolja, hogy a könyvtár jelentéktelen, emlí-
tésre sem méltó ügy.

Kerekes Imre

a fűzfőgyártelepi kultúrotthon könyvtárosa.

*

Már egy éve vagyok a zsámboki népkönyvtár
aktívja és most, hogy édesanyám az öthónapos
könyvtárosképző iskolán tanul, én magam veze-
tem. Bizony szomorú helyzetben van a könyv-
tár: sem asztala, sem széke, kályhája, fűtőlője
nincs. Hiába fordultam a tanácshoz segítségért,
egyszerűen nem törődnek a könyvtárral, pana-
szaimat és jó magamat, miután még fiatal va-
gyok, semmibe nem vesznek. Így bizony na-
gyon nehéz dolgoznom, de én ennek ellenére
mindent megteszek az olvasók számának növelé-
sére, még házi agitációt is végzek.

Dávid Etelka

a zsámboki népkönyvtár aktívja.

*

Arany János halálának évfordulóján ket-
telyen is rendeztem ankétot igen nagy sikerrel.
Ügyszintén sikeres volt a November 7-e alkalmá-
val rendezett könyvkiállításnak is. Nagy segít-
ségemre volt a debreceni Körzeti Könyvtár,
ahonnan 57 könyvet kaptam. Munkámat egyedül
az akadályozza, hogy a könyvtárhelyiséget mozi-
jegypénztárnak, öltözőnek és még sok egyéb
célra használják, sokszor a kulcsot is alig ta-
lálom meg, mert nem tudom, kinél van. Igaz,
már újabban sikerült elérnem, hogy visszaadják,
de ez sem sokat javít a helyzeten.

Ratocska Györgyné

nyíradonyi népkönyvtáros.

*

Októberben egyhetes könyvtáros-tanfolyamot vé-
geztem, ahol jó munkámért könyvjutalomban
részesítettek. Visszatérve még nagyobb lendülettel
láttam neki munkámnak. Az októbertől 47 köl-
csönzést novemberben már 250-re emeltem. Még
jobb eredményt is elérhettem volna, ha lenne
villany a könyvtárban. Ugyanis az a helyzet,
hogy falunkba már bevezették a villanyt, csupán
a könyvtár nem kapott még. Hiába kérem a
tanácsot, jogos kívánságom süket fülekre talál.
De nemcsak villanyom nincs, asztal és cimtábla
is kellene. Természetesen ilyen körülmények kö-
zött nehezebb tudom munkámat végezni, különö-
sen, mert ilyenkor hamar besötétedik és mécses
mellett igen rosszul látok

Kunsági János

újkígyósi népkönyvtáros.

*

EREDMÉNYEK, TERVEK, JO MUNKAMÓDSZEREK

Az öthónapos iskola elvégzése után nekilát-
tam a könyvtár rendezésének. Ehhez a munká-
hoz azonban segítségül kellett hívnom Asztalos
elvtársnőt, az RM Művek könyvtárosát, aki
készségesen jött el könyvtárunkba. Már a nyár
óta igyekszem megszervezni egy irodalmi kört,
ez sikerült is, bár jelenleg még csak 9 taggal
működik. Nemrégben Móricz Zsigmond és József
Attila emlékestét rendeztem elég nagyszámú
hallgatóság jelenlétében.

Klement István

a Salgótarjáni Acélárugyár kultúrotthonának
könyvtárosa.

Miután elvégeztem a hathónapos könyvtáros-
tanfolyamot, elrendeztem a könyvtárat az ott
tanult módszer szerint. Munkatervem a követ-
kező: januárban megkezdem az olvasók minél
nagyobb számban való beszervezését; februárban
a Szabad Föld Téli Estéket felhasználva, könyv-
ismertetőket rendezek; márciusban a DISZ és
az úttörők segítségével egésznapos olvaso-szer-
vezést rendezek, valamint a Községi Tanács te-
rületén több fiókkönyvtárat létesítek, melyeknek
hétenként 30 könyvet adok ki; áprilisban elérnem,
hogy a község 65 százaléka a könyvtár olvasója
legyen.

Pintér Dezső

sámodi népkönyvtáros.

*

Könyvtárunk végre átköltözött egy új, meg-
felelőbb helyiségbe, melynek megnyitása Szállás-
elvtárs 73. születésnapján volt. Az ünnepséget
a helyi kultúrsoport nyitotta meg. A dolgozók
örömmel vették tudomásul, hogy a könyvtár a
berendezés megszerzéséhez 6880 forintot kapott.
Most egész nap nyitva áll, az olvasószoba asz-
talan a különböző lapok várják az olvasókat.
Az olvasási kedv is fellendült, ami a nagy-
számú beiratkozásokban jut kifejezésre.

Szotyor István

a sarkadi népkönyvtár aktívja.

*

Örömmel értesítjük az elvtársakat, hogy dec-
5-én, Téli ünnepén megnyitottuk ifjúsági
könyvtárunkat, valamint olvasótermünket. A meg-
nyitó ünnepség előkészületeiben tíz ifjú úttörő
aktívánk segített, de felnött aktívaink is kivették
részüket a munkából. Az új ifjúsági könyvtárat
a XI. ker. Tanács VB-elnöke adta át a könyv-
tár dolgozóinak, majd az ünnepség befejeztével
könyvjutalmat osztottunk szét három legjobb fel-
nött aktívánk és 8 úttörő között.

Tordai György

a Szabó Ervin Könyvtár XI. kerületi
fiókjának vezetője.

*

A mi könyvtárunkat két év leforgása alatt 10
könyvtáros is vezette, mégis ott posztodtak a
könyvek a polcon. Mikor idekerültem népmű-
velési ügyvezetőnek, Weigand Erzsébet tanítónőt
kértem meg a könyvtár vezetésére és választá-
som helyesnek bizonyult. Weigand elvtársnő
lelkesedéssel és szorgalmasan végzi munkáját,
aminek eredménye a kölcsönzések megnöveke-
désében jut kifejezésre.

Major Mátyás

hőgyészli népművelési ügyvezető.

*

Megyei Könyvtárunk december 1-én hatnapos
könyvtáros-tanfolyamot indított, melyen 25 hall-
gató vett részt. Megtanítottuk őket arra, hogyan
kell leltározni, hajlítenést, statisztikát készí-
teni. Külön előadást tartottunk a kölcsönzésről,
az olvasókkal való bánásmódról, irodalomról stb.
Minden módszertani előadást gyakorlati munka,
majd szeminarium követett. Ankétot is tartottunk
nekik Veres Péter »Próbátétel« című művéből,
mely igen jól sikerült. A hét folyamán munka-
értekezlet is volt, melyen értékes bírálatok hang-
zottak el.

Oly nagy az iskola iránti érdeklődés, hogy az
eredetileg tervezett kétszer hatnapos tanfolyam
helyett háromszor fogunk rendezni, összesen
75-80 dolgozó részére

Kecskeméti Megyei Könyvtár
Kecskemét

Nemcsak újonnan létesült Megyei Könyvtárunk, de a hozzánk tartozó népkönyvtárak is igen szép eredményeket értek el november hónapban. Atány község népkönyvtárosa pl. azt írja, hogy 237 olvasója 560 könyvet kölcsönzött ki novemberben. Legbeváltabb módszere, hogy a szülők iskoláján állandóan ismereti a könyvtár és az olvasás jelentőségét, kisebb könyvkiállítást is rendez, s mindjárt helyben beírja a jelentkező olvasókat. — Visznek község népkönyvtárosa a karácsondi értekelet tapasztalatait felhasználva igen szép eredményeket ért el. — Tarnaleleszen a könyvtáros hetenként tart könyvismertetést, nem csak a könyvtárban, hanem a két fiókökönyvtárban is. — Nagyúton a könyvtáros személyes beszélgetés útján szervezi be az olvasókat igen szép eredménnyel. — Szilhalmon, Halász Béla kitaró munkája következtében nyáron is alig csökkent a kölcsönzők száma. Munkáját csak az hátráltatja, hogy a tanács nem gondoskodik tüzelőjéről. — Tiszánána könyvtárosa ugrásszerűen jó eredményt a tömegszervezetekkel való jó kapcsolatoknak köszönheti.

Természetesen nemcsak eredményekkel dicsekedhetünk, vannak megyénkben elmaradt népkönyvtárak is. Ilyenek a hevesvezekényi, bátori, nagyköényesi, detki, lőrinci, szarvaskői és még az a 31 népkönyvtár, amelyek egyáltalában nem küldött be jelentést november hónapban.

Godó Ferencné
egri megyei könyvtáros.

Könyvtárunknak jelenleg — beleértve a műhelykönyvtárakat is — 1400—1500 olvasója van. A műhelykönyvtárosokon keresztül tudjuk beszerezni az olvasók zömét. Tervbevéttük, hogy a következő év elején három új műhelykönyvtárt szervezünk. Irodalmi kört is alakítottunk, melynek feladata ankétok és olvasókörök szervezése és levezetése, egy—egy könyvnek a kiértékelése, megbeszélése.

Princz Róza
a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár
üzemi könyvtárosa.

A Rákosi Művek szakszervezeti könyvtárának ifjúsági részlege november 25-én »Irodalmi rejtélyénységét« rendezett az V—VIII. osztályos úttörők részére. Összesen 20 kérdést kaptunk, s ezeket 1 óra alatt kellett megfejtünk. Itt közlök néhány kérdést példának: »Melyik könyvben fordul elő a »Határozat az elemek ellen« c. fejezet, amely a szárazság leődréséről szól?, vagy: »Melyik az az ország, melyet három tenger országának neveznek és körülbelül mennyi ideje annak, hogy III. Munde hadvezér szétzúzta az idegen hódítók seregét, akik betörték az országba?« stb. A bírálóbizottság minden egyes feleletet külön osztályozott és ezeknek összessége adta ki azután a végeredményt. Bizony sok pajtás használt segédeszközöket, ú. n. »puskákat«, de ez meglátszott a megfejtésükön, így nem érték el vele semmit. A pályázat nyertesei között azután könyvjutalmat osztottak ki. A rejtélyényséta után pár nappal az Ifjúsági Könyvtár aktívából alakult Könyvtár tanács ülést tartott, melynek első napirendi pontja a rejtélyényséta tanulságának megbeszélése volt. Megtárgyaltuk a rejtélyényséta előnyeit, hibáit, tanulságait.

Mohr Gyula
a Rákosi Művek szakszervezeti könyvtára
ifjúsági részlegének aktívja.

A hátnapos könyvtáros-tanfolyam elvégzése után, az ott tanultakat felhasználva munkatervet készítettem magamnak. Ebben a feladatervben

egyik legfontosabb pontként szerepel a politikai oktatás támogatása, azonkívül fallújság készítése, könyvankét, filmvetítés, olvasói értekezletek tartása. Már tartottunk is egy ilyen olvasói értekezletet, melyen beszámoltam munkámról és az olvasók megbírállák azt. Az értekezlet végén könyvjutalmat osztottam ki a könyvtár legjobb olvasói és aktívái között.

Havrilla János
alsótekerespusztai népkönyvtáros.

A KÖNYVTÁROS ELINTÉZTE

Hegedűs Gábor ököritőfülpösti és Iszoly György méhkeréki népkönyvtárosok azzal a panasszal fordultak hozzánk, hogy tanácsaik nem biztosították könyvtárunk részére a tüzelőhöz szükséges összeget. A Könyvtáros közbenjárásának eredményeként Hegedűs Gábor egyelőre 200, Iszoly György pedig egyelőre 150 forintot kapott tüzelőbeszerzésre.

A Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya a Népkönyvtári Központ útján gondoskodik az eddig ellátatlan könyvtárak fűtéséről és világításáról.

A sátoraljaúj helyi Járásí Könyvtár azzal a panasszal fordult hozzánk, hogy kályha híjján képtelenek a fűtést megoldani. Közbenjárásunkra a Népkönyvtári Központ kályhát küldte részükre.

Vargha Antal, a Jászberényi Járásí Könyvtár vezetője levelében arról írt, hogy szeretné a vakok olvastatásának problémáját megoldani. A Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya már megtette a szükséges lépéseket, hogy ezt a kérdést mielőbb megoldja. A közeljövőben egyes megyei és járásí könyvtárakat ellátnak vakírásal írt könyvekkel is.

»A KÖNYVTÁROS«

Az I. Országos Könyvtáros Konferencia határozatában javasolta, hogy a könyvtárosok folyóiratának címét »A KÖNYVTÁROS«-ra változtassák meg. A népművelési minisztérium ezt a javaslatot elfogadta. Folyóiratunk új címe tehát »A KÖNYVTÁROS«.

Ez a címváltozás kötelezettséget jelent. A folyóirat főfeladata a könyvtárosok eszmei-politikai és szakmai fejlődésének elősegítése, a könyvtárosok módszertani tapasztalatainak értékelése, s az értékes tapasztalatok terjesztése.

A folyóirat szerkesztőbizottsága és szerkesztősége azon lesz, hogy megfeleljen ennek a feladatnak. Kötelességét azonban csak úgy teljesítheti, ha a könyvtárosok nem csupán olvasói, hanem valóban gazdái is lesznek folyóiratunknak: ha tapasztalataik leírásával és a lap munkájának bírálatával állandóan rendszeresen segítik.

Biztosak vagyunk benne, hogy a könyvtárosok megadják folyóiratunknak ezt a támogatást.

H í r e k

— A Sztálin-díjjal jutalmazott művekről ajánló bibliográfiát készített olvasóik részére a Fővárosi Elektromos Művek Szakszervezeti könyvtára

— Az Országos Mezőgazdasági Könyvtárat és a Mezőgazdasági Dokumentációs Központot augusztusban egyesítették. Az egyesítés óta jelentősen fejlődött a könyvtárszolgálat. Jelenleg 65.000 kötetnyi szakkönyv, köztük a felszabadulás óta Magyarországra érkezett összes szakkönyvek, valamint 460 magyar és külföldi szakfolyóirat áll az olvasók rendelkezésére.

— Január 30-tól február 9-ig kerül sor országsszerte a »Természettudományos ismeretterjesztő könyvhét« megrendezésére. Ez alkalommal a fővárosi és vidéki könyvtárakban, üzemekben, termelőszövetkezeti csoportokban és géppálmásokon, természettudományos ismeretterjesztő könyvkiállításokat, illetve könyvvásárokat rendez az Állami Könyvterjesztő Vállalat. Számos városban és községben a Természettudományi Társulat előadói tartanak a természettudományos irodalmat népszerűsítő előadásokat.

— A tolnaszegeti állami gazdaság dolgozói részére szakkönyvankétot rendezett az AKV. Az állami gazdaság dolgozóit megismertették a mindnyájukat érdeklő szakkönyvekkel

— A tétli járási könyvtár is megkezdte munkáját. Győr-Sopron megyében ez a második járási könyvtár.

— Az AKV jegyzéket adott ki a vas- és fémiparban használható könyvekről. A jegyzék szakok szerint osztja fel a szakirodalmat.

— A Pest megyei könyvtárban — amely december 31-én nyílt meg — 43.000 kötet könyv áll az olvasók rendelkezésére. A könyvtárnak jelenleg hat helyisége van a Szervita-tér és a Váci-utca sarkán, de rövidesen három újabb helyiséggel bővül.

— Az angol könyvkiadás válságba jutott. A könyvkiadók becslése szerint ebben az évben 40 százalékkal magasabbak a kiadási költségek. Az 50 milliónyi lakosú szigetországban legfeljebb háromezer példányban jelenik meg egy-egy regény.

— A Heves megyei Könyvtár is megkezdte munkáját Egerben. Az új könyvtárhoz két járási és 135 népkönyvtár tartozik. Ma már Heves megye minden községében van népkönyvtár.

— Könyvtári Ertesítőt adott ki a soproni Erdőmérnöki Főiskola. Az értesítőben megtalálható az a földfásítás bibliográfiája 1944-ig. Közli a Könyvtári Ertesítő a guttapercha tartalmú kecskerágó orosz bibliográfiáját.

— Szegeden avatták fel Csongrád megye harmadik járási könyvtárát. A felavatási ünnepség során vándorzászlót és pénztárcát kaptak a legjobban dolgozó népkönyvtárosok. A vándorzászlót Hevesi Ernő kisteleki könyvtáros nyerte, aki a népkönyvtárba 550 állandó olvasót szervezett be.

— Öt könyvkiállítást rendezett december hónapban az Országos Műszaki Könyvtár, a fővárosi üzemekben. A műszaki könyvkiállítást a dolgozók és a tanulók nagy örömmel fogadták.

— A Fővárosi Pedagógiai Könyvtár ajánló bibliográfiát készített az oktató-velő munkások irodalmának köréből.

— Az Állami Könyvterjesztő Vállalat 1952 januárjától novemberéig 591 ankétot és irodalmi estet tartott. A hallgatók száma elérte a 76.000-et.

— »Az öntömunkás olvasmányok« címen jelent meg az Országos Műszaki Könyvtár legújabb ajánló bibliográfiája.

— Az Országos Műszaki Könyvtár 1953-ban ünnepli fennállásának 70. évét. Ez alkalmából a könyvtár nagyszabású műszaki könyvkiállítást és műszaki könyvet rendez.

— Hét ajánló bibliográfia jelent meg az 1953-ik évi Műszaki-tervek kidolgozásához és végrehajtásához az Országos Műszaki Könyvtár és a MTESZ közös szerkesztésében.

— IV. sz. autójavitó műhelyben rendezett műszaki könyvkiállítás eredményeképpen 35 új olvasó jelentkezett az üzem műszaki könyvtárában.

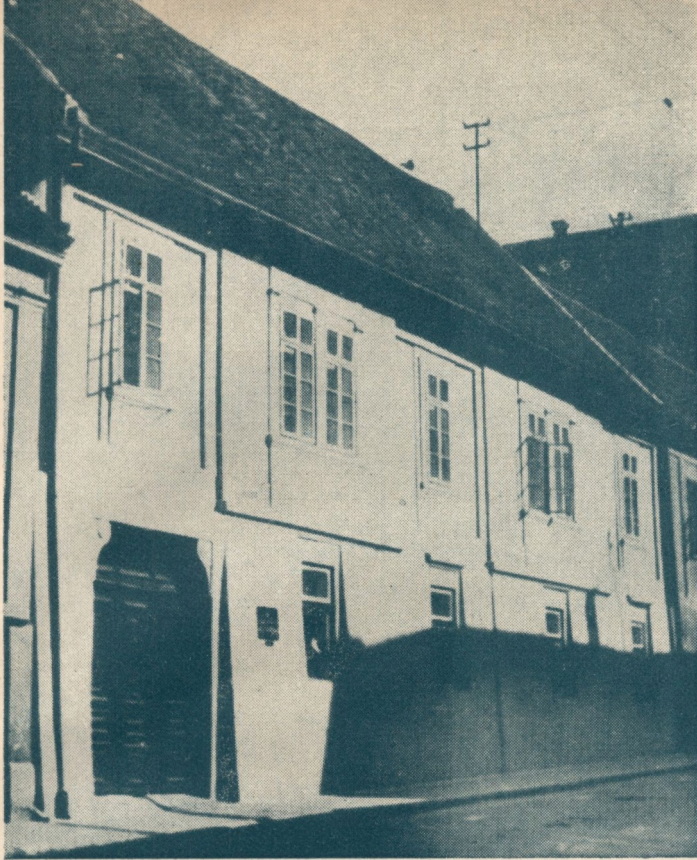
— A Győri Gyapjúfonó és Szövőgyárban Markó Odön könyvtáros az egyik külföldi folyóirat alapján benyújtott textilipari újításra 200 forint előleget kapott.

— A nemzetiségiek műszaki könyvellátása érdekében az Országos Műszaki Könyvtár brigád munkában vállalta, hogy népi demokratikus könyvcseré alapján beérkező műszaki könyvek jegyzékét megküldik mindazoknak az üzemeknek, illetve területi könyvtáraknak, ahol nagyobb számban dolgoznak nemzetiségiek.

A KÖNYVTÁROS

Megjelent 8250 példányban

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkesztő: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jenő
Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat Igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjesztő: Posta Központi Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlethelyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Egyes szám ára: 1.50 Ft — Előfizetés negyedévre: 4.50 Ft

A pécsi megyei könyvtár

A debreceni megyei könyvtár

A KÖNYVTÁROS

Az MSZT könyvtára a Semmelweis-utcai székházban